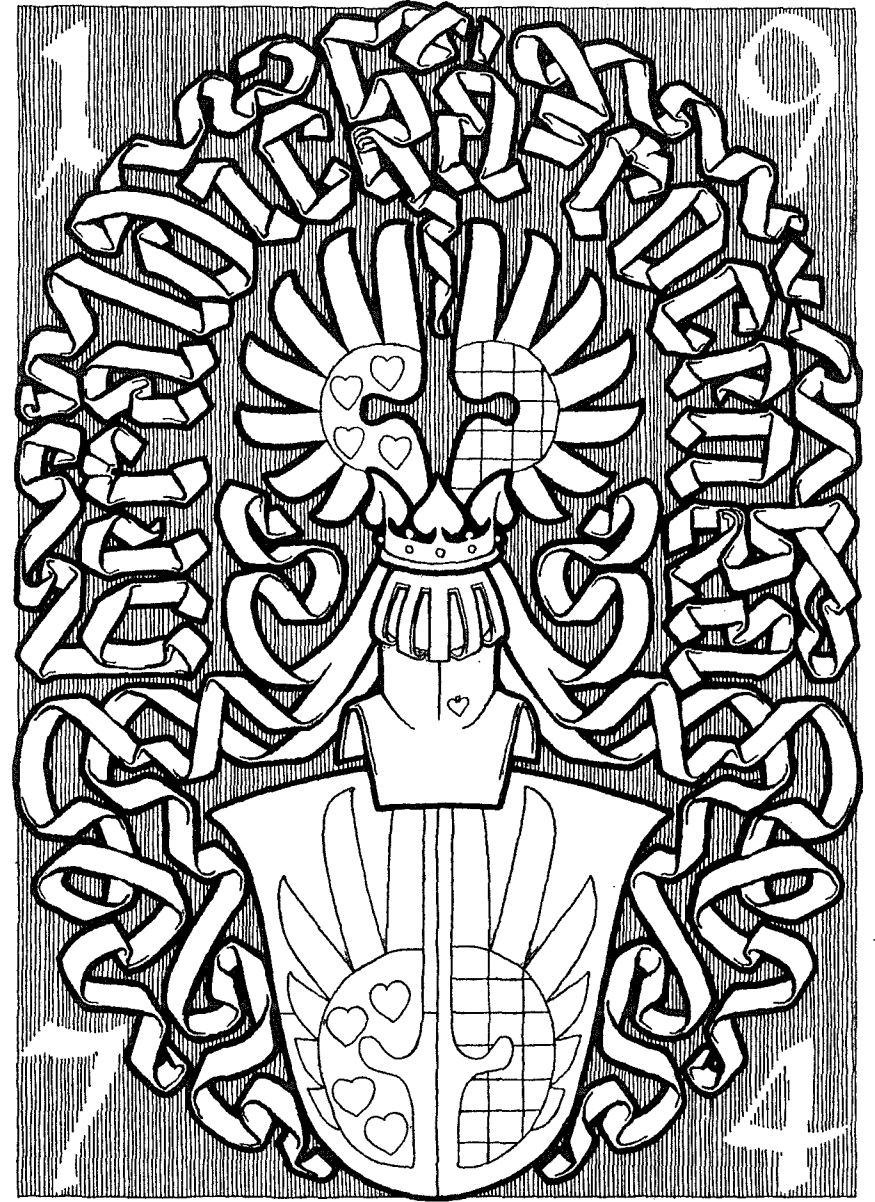
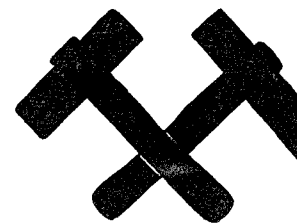
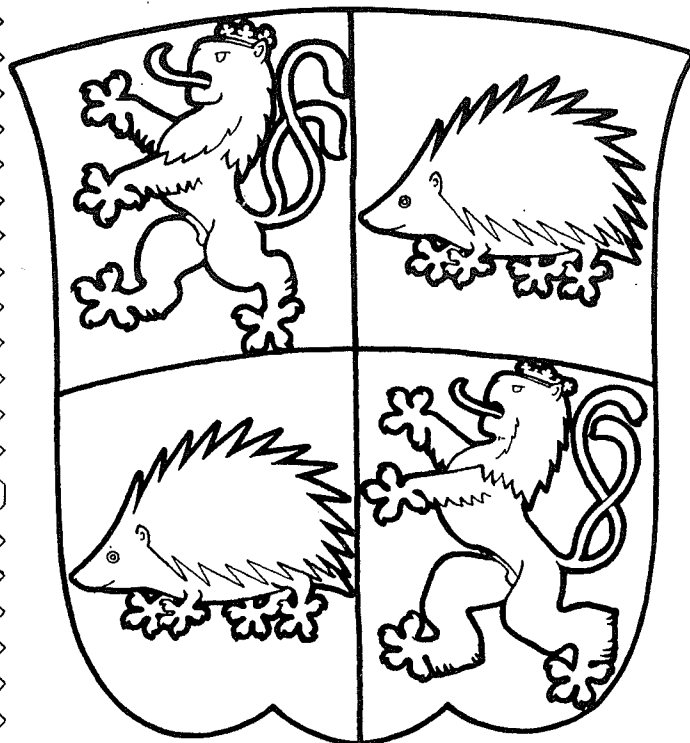

Kalendarium

1974

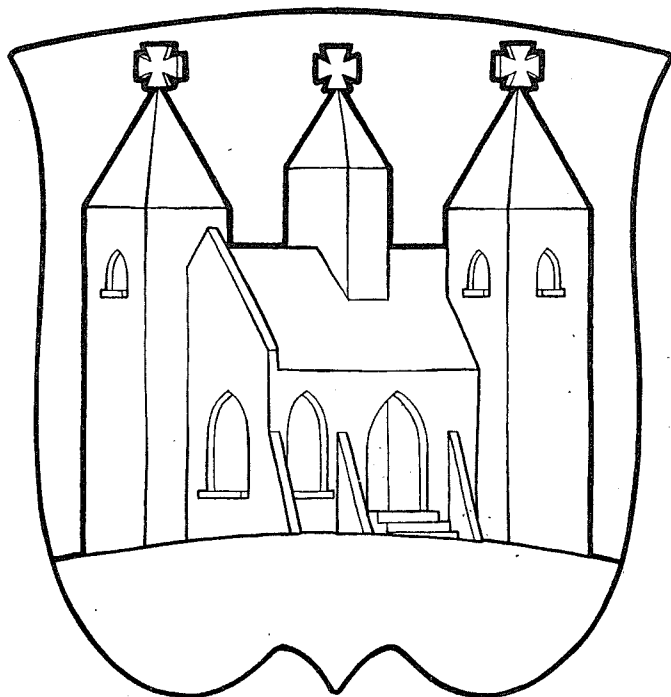
P		7	14	21	28
Ú	1	8	15	22	29
S	2	9	16	23	30
Č	3	10	17	24	31
P	4	11	18	25	
S	5	12	19	26	
N	6	13	20	27	

Leden

P		4	11	18	25
Ú		5	12	19	26
S		6	13	20	27
Č		7	11	21	28
P	1	8	15	22	
S	2	9	16	23	
N	3	10	17	24	

Unor

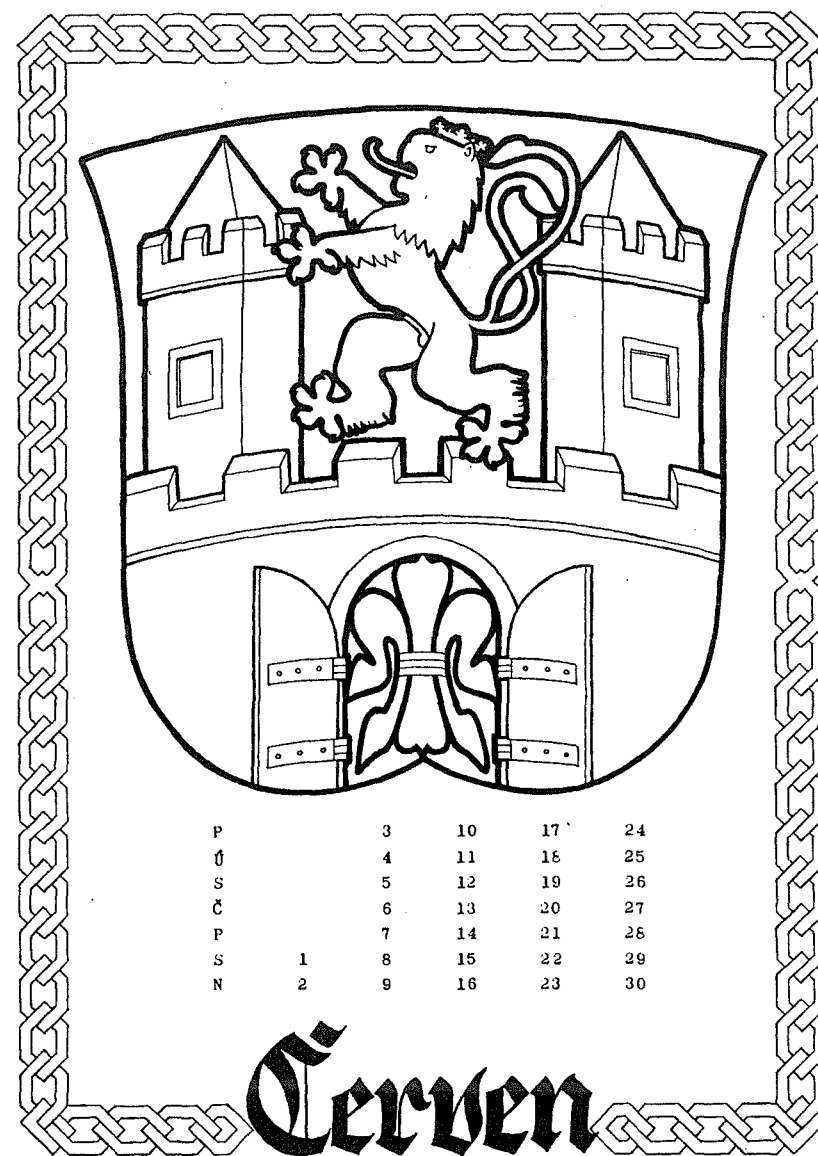
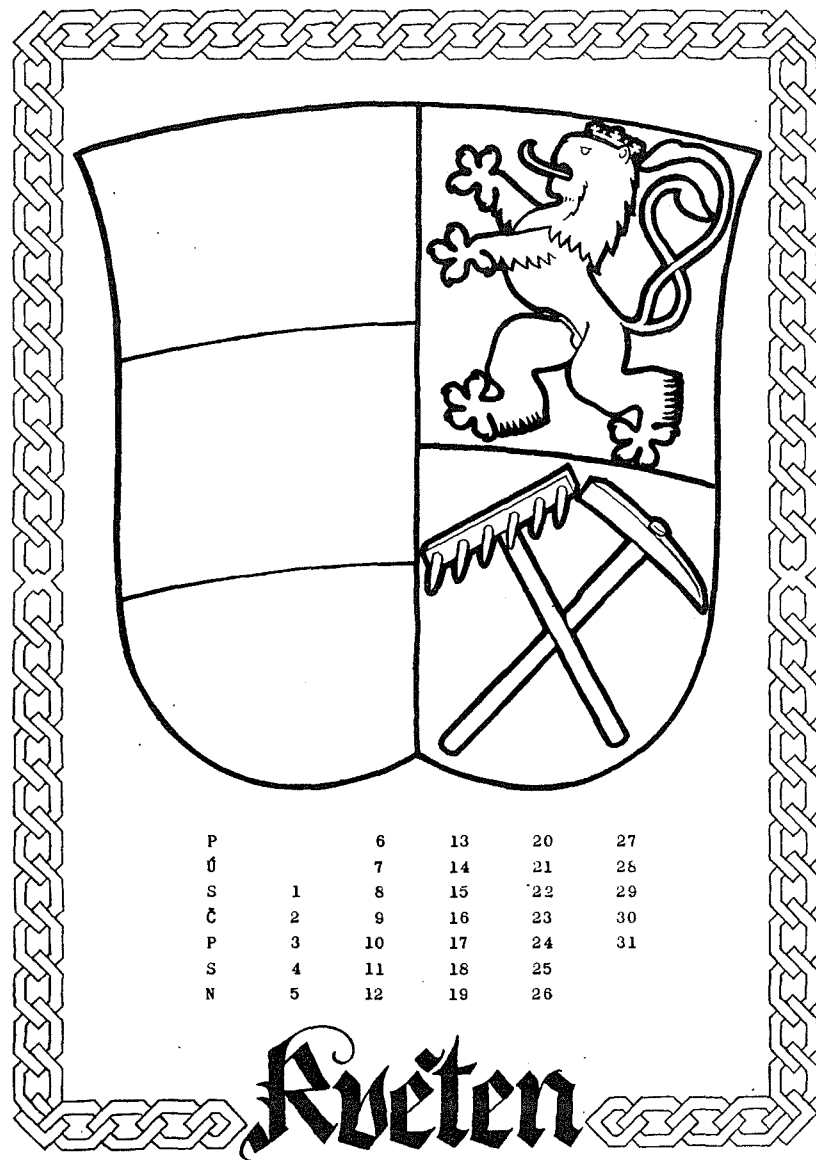
P		4	11	18	25
Ú		5	12	19	26
S		6	13	20	27
Č		7	14	21	28
P	1	8	15	22	29
S	2	9	16	23	30
N	3	10	17	24	31

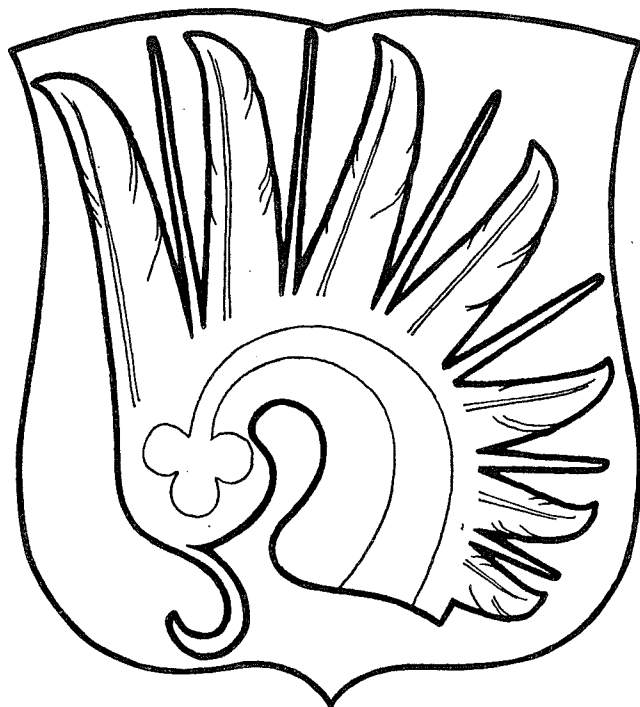
Březen

P	1	8	15	22	29
Ú	2	9	16	23	30
S	3	10	17	24	
Č	4	11	18	25	
P	5	12	19	26	
S	6	13	20	27	
N	7	14	21	28	

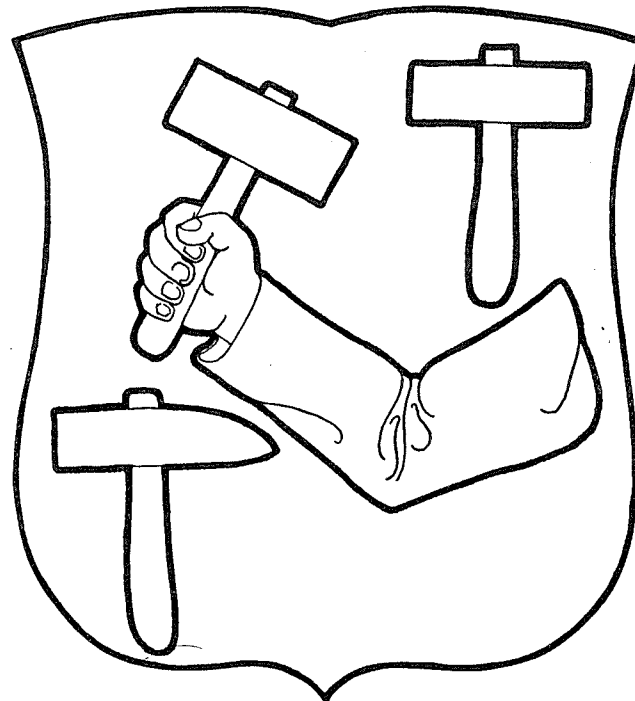
Duben

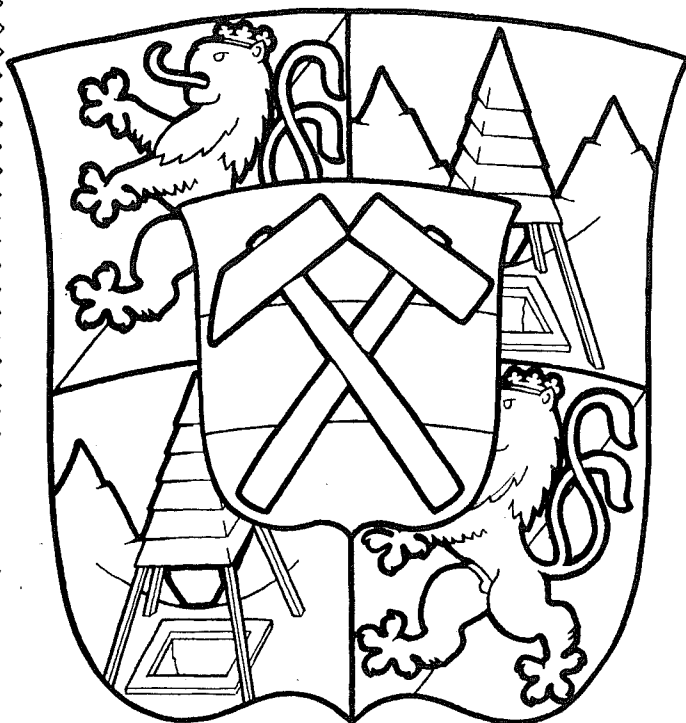
P	1	8	15	22	29
Ú	2	9	16	23	30
S	3	10	17	24	31
Č	4	11	18	25	
P	5	12	19	26	
S	6	13	20	27	
N	7	14	21	28	

Červenec

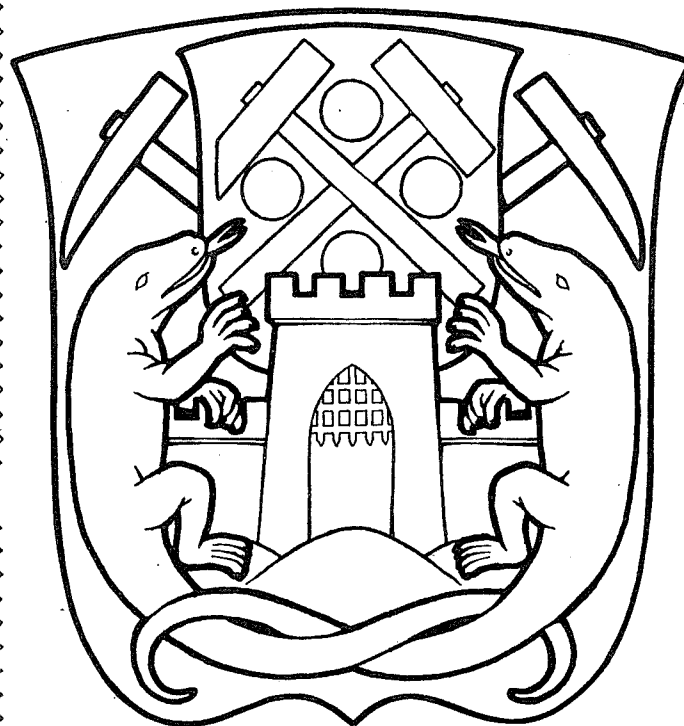
P		5	12	19	26
Ú		6	13	20	27
S		7	14	21	28
Č	1	8	15	22	29
P	2	9	16	23	30
S	3	10	17	24	31
N	4	11	18	25	

Srpen

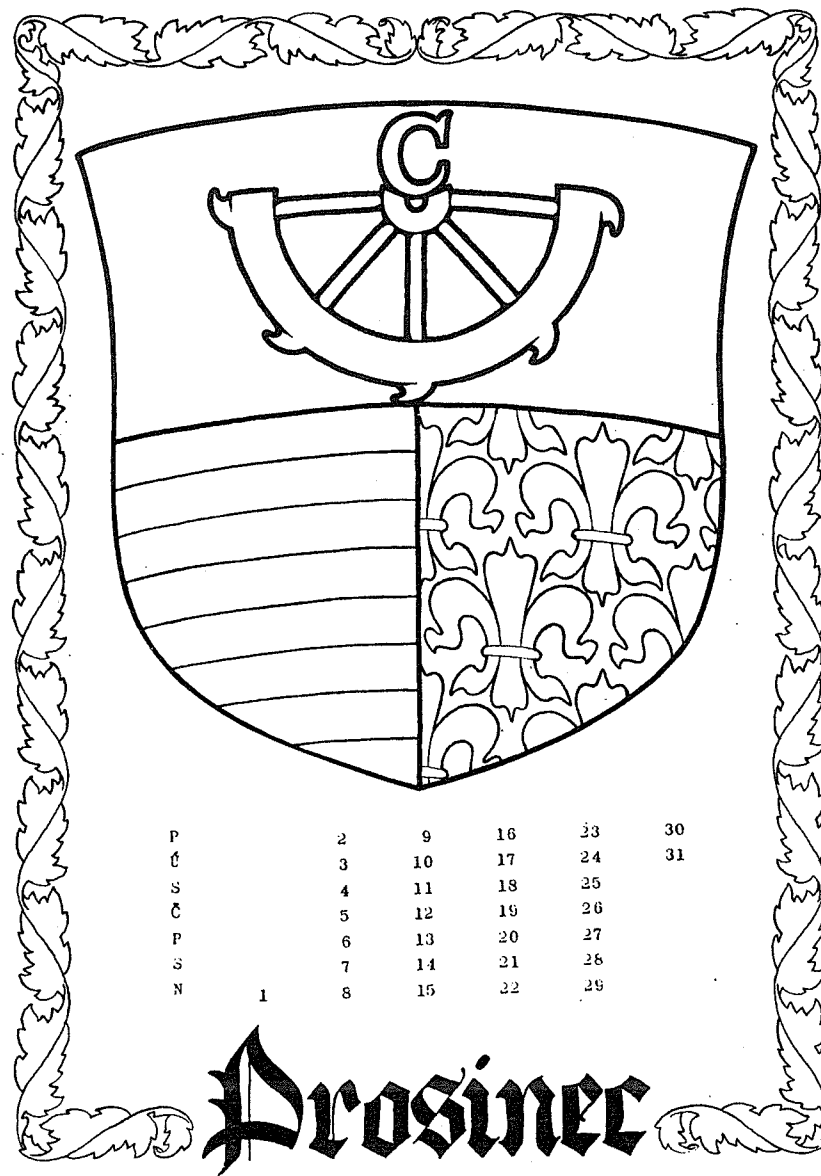
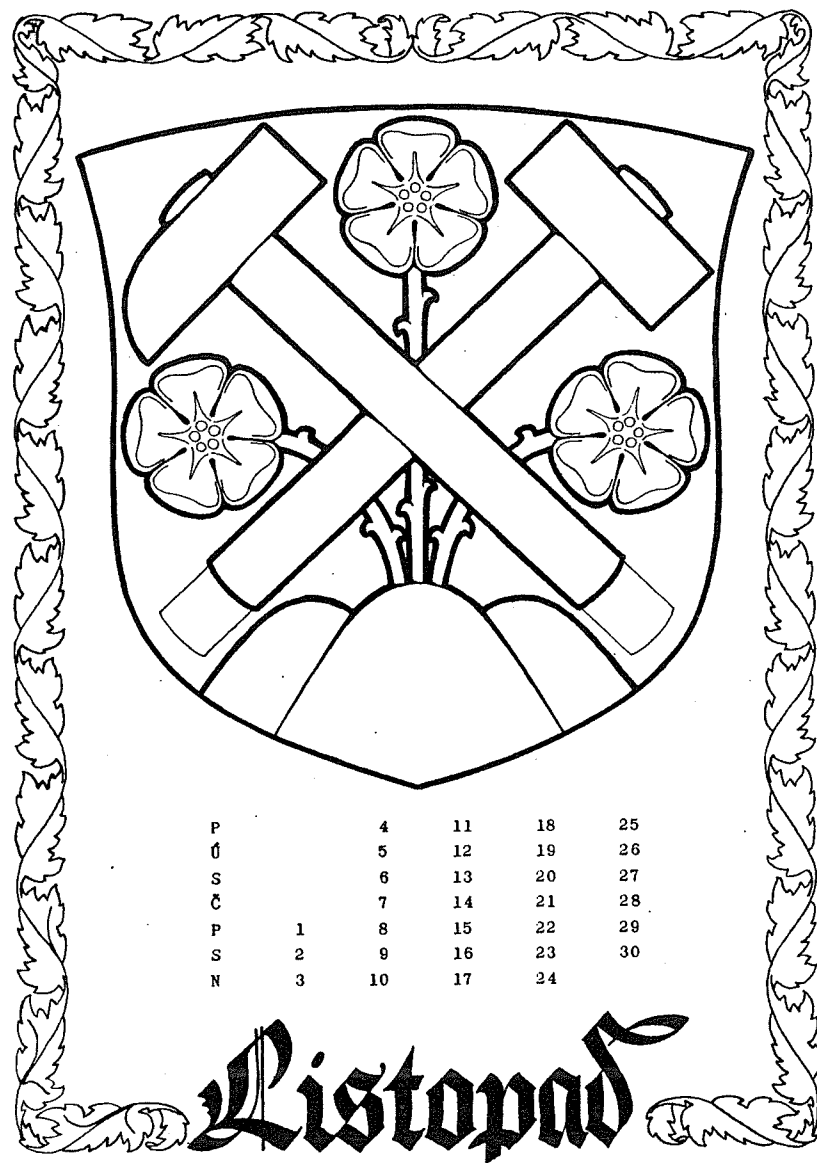
P		2	9	16	23	30
Ú		3	10	17	24	
S		4	11	18	25	
Č		5	12	19	26	
P		6	13	20	27	
S		7	14	21	28	
N	1	8	15	22	29	

Žaří

P		7	14	21	28
Ú	1	8	15	22	29
S	2	9	16	23	30
Č	3	10	17	24	31
P	4	11	18	25	
S	5	12	19	26	
N	6	13	20	27	

Kíjen

Znaky některých královských horních měst

J i h l a v a

Čtvercový štít, v 1. a 4. červeném poli stříbrný zlatě korunovaný dvojocasý lev, ve 2. a 3. stříbrném poli červený jezek.

K u t n á H o r a

Na zlatě a červeně polceném štítě zlatý, královskou korunou korunovaný kalich, provázený dole zkříženými hornickými kladivky přirozených barev a držený zprava černou zlatě korunovanou orlicí a zleva stříbrným zlatě korunovaným dvojocasým lvem.

P ř í b r a m

Na červeném štítě na zeleném pažitu stříbrný kostel se dvěma věžemi a vížkou na střeše, zakončenými křížem.

J í l o v é

Na červeném štítě stříbrný zlatě korunovaný dvojocasý lev.

H o r n í B l a t n á

Polcený červený štít, vpravo stříbrné břevno, vlevo děleno, nahoře stříbrný dvojocasý korunovaný lev, dole zkřížené hrábě a motyka přirozených barev.

S t ř í b r o

Na červeném štítě stříbrná hradba s cimbuřím a zlatou lilí v červené otevřené bráně se zlatým ostěním a zlatými veřejemi. Za hradbou vynikají dvě stříbrné čtverhranné věže s oknem, cimbuřím a červenou jehlanovou střešou zakončenou makovicí. Na hradbě mezi věžemi stojí stříbrný zlatě korunovaný dvojocasý lev.

V e l k é M e z i ř í č i

Na červeném štítě stříbrné orlici křídlo se zlatým perizoniem.

R e j š t e j n

Na červeném štítě pravé hornické rámě s kladivem, provázené vlevo nahoře mlátkem a vpravo dole želízem.

J á c h y m o v

Čtvercový štít se středním štítkem. Střední štítek červený se stříbrným břevnem, přes to křížem přeložena stříbrná hornická kladívka se zlatými topůrkami. 1. a 4. pole červeně a zlatě pošikem děleno, na něm stříbrný zlatě korunovaný dvojocasý lev, ve 2. a 3. modrém poli mezi dvěma stříbrnými skálami zlatým domkem krytá hornická štola.

B a n s k á Š t i a v n i c a

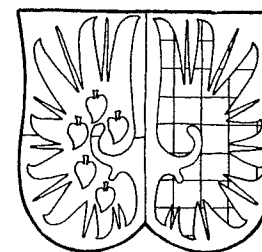
V modrém štítě na zeleném trojvrší stříbrná věž s cimbuřím a zlatou vytaženou mříží v bráně a se stříbrnou hradbou po stranách, držená ze stran dvěma zelenými ještěrkami. Za věží vlníká červený štítek se zlatými hornickými kladivky provázenými čtyřmi zlatými koulemi. Za štítkem dva zkřížené zlaté krumpáče.

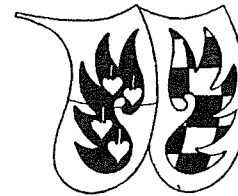
R o ž ň a v a

Modrý štít se zeleným trojvrším, z prostředního vrchu vyrůstají tři zlaté růže na zelených stvolech. Přes ně zkřížená stříbrná hornická kladívka.

K r e m n i c a

Dělený štít, horní pole modré s polovinou zlatého kola, nad ním zlatá litera C. Dolní pole polceno, pravá polovina sedmkrát červeně a stříbrně dělená, levá modrá, posetá zlatými lillemi.

Listujete v první Heraldické ročence, vydané Heraldickým klubem České numismatické společnosti. Její náplň navazuje na Erbovní sešity, jež vydávala Heraldická sekce Klubu vojenské historie při 28. základní organizaci Svazu pro spolupráci s armádou.

Předsednictvo Českého ústředního výboru Svazarmu rozhodlo na zasedání dne 27. října 1972 tuto organizaci k 31. prosinci 1972 zrušit. Faktické zrušení Klubu vojenské historie bylo oddáleno pro podané odvolání, a tak jeho činnost byla definitivně ukončena dne 21. května 1973, kdy byla odevzdána veškerá dokumentace.

Výbor bývalé Heraldické sekce dlouho hledal mezi zpřízněnými kulturními organizacemi půdu pro další činnost, avšak nekritická a často egoistická rivalita byla překážkou dohody o možné a společensky prospěšné spolupráci.

Teprve výbor České numismatické společnosti projevil porozumění pro nutnost vývoje české heraldiky a svým rozhodnutím ze dne 10. června 1974 dal souhlas k ustavení pobočky s názvem Heraldický klub České numismatické společnosti.

P r o g r a m Heraldického klubu České numismatické společnosti

§ 1 .Obecná ustanovení

Podle § 19. stanov České numismatické společnosti vznikl při ČNS "Heraldický klub České numismatické společnosti", zkratkou HK. Jeho působnost se vztahuje na území České socialistické republiky.

§ 2 Právní postavení

Heraldický klub ČNS je klubem s právním postavením pobočky ČNS.

§ 3 Poslání klubu

Cílem HK je rozšiřovat poznatky v oblasti heraldiky a příbuzných vědních oborů /numismatiky, sfragistiky, fale-ristiky, genealogie, apod./, pomáhat členům ČNS při heraldickém bádání a při budování sbírek, při výběru literatury a při rozšiřování znalostí.

§ 4 Činnost klubu

Výbor HK pořádá schůzky a přednášky, vydává Heraldickou ročenku a publikuje, pořádá exkurse a podobné akce.

§ 5 Členství

Členství v HK vzniká pro člena ČNS souhlasným prohlášením člena ČNS a výboru HK.

§ 6 Zánik členství

Členství v HK zaniká jednostranným prohlášením člena či výboru HK; dále zaniká zánikem členství v ČNS ve smyslu § 8, stanov ČNS a zánikem ČNS.

§ 7 Práva a povinnosti členů

Členové HK se účastní schůzek a přednášek klubu a všech jeho dalších akcí. Mají právo hlasovat a volit výbor HK. Povinnosti jsou totožné s § 7. odst. 5. 0 povinnostech členů ČNS ve stanovách ČNS.

§ 8 Finanční postavení

Finanční hospodaření HK je obdobné hospodaření poboček ČNS. Lze vybírat dobrovolný příspěvek od členů až do výše příspěvku člena ČNS. Jeho výši stanoví plenární schůze členů HK na jeden rok předem.

§ 9 Výbor klubu

Výbor HK je devítičlenný a skládá se z předsedy, místopředsedy, jednatele, hospodáře, edičního referenta, herolda a 3 dalších členů. Je volen na jeden rok členy HK, jichž musí být přítomno alespoň 15, a to nadpoloviční většinou hlasů.

§ 10 Působnost výboru

Výbor HK řídí činnost klubu, svolává schůzky, pořádá akce, zajišťuje styk s ÚV ČNS a s členy ČNS. Výbor podává i výklad programu HK a organizuje volby.

Výbor odpovídá plénu HK a ÚV ČNS.

§ 11 Zánik klubu

Heraldický klub ČNS zaniká rozhodnutím dvou třetin hla-

sujících členů HK za přítomnosti alespoň poloviny všech členů klubu. Rovněž zaniká při zániku České numismatické společnosti.

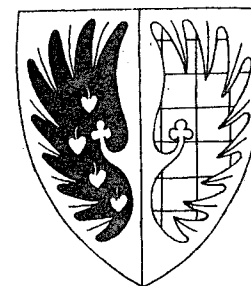
§ 12 Ustanovení přechodná a závěrečná

Znění tohoto programu HK lze měnit jen se souhlasem dvou třetin členů klubu a ÚV ČNS.

Datum založení klubu je shodné s datem schválení programu ÚV ČNS - dne 10. června 1974.

Na své ustavující schůzi dne 25. června 1974, která se konala v duchu stanov a pokynů Ústředního výboru České numismatické společnosti, byl zvolen tento výbor Heraldického klubu ČNS:

předseda	JUDr. Zdeněk M. Zenger
místopředseda	JUDr. Jaromír Stach
jednatel	PhDr. Milan Buben
hospodář	Rudolf Jukl
ediční referent	Pavel R. Pokorný
herold	Alfred Ch. Wierer

Japonská heraldika

Mezi odborníky jsou stále dosud spory, zda v souvislosti s Japonskem je název heraldika oprávněn. Jedni tvrdí, že skutečná heraldika se vyskytuje jenom v Evropě a ostatní znakové systémy že do tohoto výměru nespádají. Podle druhých je právě Dálný východ kolébkou heraldiky. Skutečnost je taková, že japonské znaky vznikly a vyvíjely se zcela nezávisle na Evropě. Avšak mnohé rysy shodné s evropským vývojem a používáním znaků opravňují k tvrzení, že i v Japonsku lze plným právem hovořit o heraldice.

Proto je třeba vysvětlit cesty, kterými se heraldická bádání v Japonsku brala.

Jakkoli po celou dobu japonských dějin heraldika byla - a do značné míry je dodnes - věcí živou, pomůcek k jejímu studiu není mnoho. Vždyť teprve v době Edo /1600 - 1867/ začalo trochu systematictější heraldické bádání. Předtím vycházely hlavně tzv. Bu k a n /Zrcadlo rytířů/, vydávané vládou i soukromými nakladateli. Byly to vlastně jen seznamy daimjó / D a i m y ó b u k a n / a vyšších úředníků šogunátu / G o y a k u b u k a n / a jejich znaků. Jakási japonská obdoba evropských středověkých armoeriálů.

Z roku 1561 /4. rok éry Eiroku/ je zmiňována práce vojévůdce UESUGI Kenshin: K a n t ó t o b a r i c h ů m o n /Záznam o závěsech z kraje Kantó/, kde je shromážděno na 251 znaků různých rodů. Heraldikou se trochu zabývali i významný vojenský teoretik YAMAGA Sokó /1622 - 1685/ a učenec ARAI Hakuseki /1657 - 1725/. Ten ve svém díle H a n k a n p u /což je historie 337 rodů od roku 1600 do roku 1680; ve 30 svazcích/ uvádí i některé erbovní pověsti.

Teprve v době Higashiyama /1887 - 1709/ vydané knihy A s h i k a g a m a k u m o n /Erby na závěsech z doby Ashikaga nebo Erby na závěsech Ashikagů/ a E i s h ō m o n z u k u s h i /Různé erby z doby Eishō/, kde se nachází 255 znaků jednotlivých nositelů a podrobný popis, jsou snad prvními hlouběji pojatými díly o heraldice. Další studií, zabývající se heraldickou tematikou důkladněji, je A o i g o m o n k o /Úvahy nad vznešeným erbem Tokugawa/. Za zmínku stojí zvláště kniha HANAWA Hokiichi: K e n m o n s h o k e m o n /Znaky, které jsem viděl nebo o kterých jsem slyšel/. Je to 424. svazek jeho prací G u n s h o r u i j ů /obsahu-

je i už výše zmíněná díla Ashikaga makumon a Eishō monzoku-shi/, v němž uvádí znakové zvláštnosti a znaky jinde neuváděné. V sedmi letech oslepl /prote ... "o kterých jsem slyšel"/, zemřel roku 1821. Čerpal z různých pramenů, mezi jinými i z práce jistého SASAKI, vydané v roce 1539 /podle R. Lange/. Hanawa napsal, lépe řečeno nadiktoval celkem 530 svazků. Rudolf Lange vlastnil antikvární výtisk K o h a n m o n c h ō /Sbírka znaků ze starých tisků/, ale neznal autora ani datum vydání. Po celou dobu Tokugawa vycházely různé seznamy znaků, většinou jen s hrubým popisem a bez udání nositelů. Byly to vlastně vzorníky monů, hlavně k potřebě barvivů a vyšivaček.

Po reformě Meiji začala díla o heraldice vycházet /resp. se dochovala/ ve větším počtu. Tak někdy po roce 1868 vyšlo v Ósace od MORI Motetasuke H a y a b i k i j ō m o n k a n /Zrcadlo rodových erbů k jejich rychlému rozpoznání/. Kromě předmluvy je to jen seznam znaků s popisem. Asi z roku 1894 pochází I r o h a b i k i m ō n c h ō /Album znaků podle abecedy/, pouhý seznam znaků s hrubým popisem. Z té doby je patrně také další seznam: M o n c h i k u s a .

V tomto století pak na poli heraldického bádání figurují jména jako

MIYATA Tomekichi: S h o k e m o n k a n /Zrcadlo rodových erbů/ obsahuje 2332 znaků; druhé vydání vyšlo v Kyóto roku 1901.

AYABE Otomatsu: I r o h a b i k i j ō m o n t a i z e n /Úplný seznam rodových znaků seřazených podle abecedy/ - ale má jen 1512 znaků; druhé vydání vyšlo v Tókyo roku 1900.

OCHIAI Naobumi: K o t o b a n o i z u m i /Pramen slov/ - je to slovník, který obsahuje i znaky.

FUKUI Manjiró: J ō m o n n e k e n k y ů /Studium rodových znaků/.

IKUTAME Keitoku: K a m o n n e k e n k y ů /Studium rodových znaků/.

K a m o n n o y u r a i /Původ rodových znaků/.

KATŌ Hideyoshi - SHINSHI Keika: N i h o n n o k a m e n /Japonské rodové znaky/.

ITŌ Kōsaku: N i h o n n o m e n s h ō /Japonské erby/.

SANO Keisaku: K ō s h i t s u n e g o m o n s h ō /Vznešený erb císařského domu/.

OTA Akira: S e i s h i k a i k e i d a i j i t e n /Velký slovník rodových jmen a rodokmenů/.

OTA Okima: K a k e i k e i z u n o g ō r i t e k i k e n k y ů /Racionální studium rodokmenu/ má stať o původu znaků.

Hlavní zásluhu o japonskou heraldiku má však bezesporu NUMADA Raizuke. Vydal v roce 1925 obsáhlé dílo N i h o n m o n s h ō g a k u /Japonská heraldika/ a obdržel za ni cenu Císařské akademie. Napsal také M o n s h ō n o k e n k y ů /Studium erbů/.

V roce 1965 vydalo nakladatelství Nihon junshoku v Kyó-

to I r o h a b i k i h y ó j u n m o n c h ó z e n
/Úplný seznam standardních znaků podle abecedy/.

V roce 1972 vydal WATANABE Mitsuo /nar. 1908/ N i h o n
n o m o n s h ó /Japonské erby/, kde sleduje původ různých
znaků a uvádí fotokopie starých dokumentů s těmito znaky.

15. listopadu 1969 vydal NIWA Motoji ve spolupráci s HI-
GUCHI Kiyayuki knihu K a m o n /rodové znaky/. Po několi-
kastránkovém úvodu a historickém přehledu popisuje a vyklá-
dá historii 1500 japonských znaků. Je to snad nejobsáhlejší
dílo tohoto druhu z poslední doby. A zřejmě také nejpopu-
lárnější, 30. listopadu 1972 vyšlo už 16. vydání!

V evropských jazycích je literatury o japonské heraldice
poskrovnou. Kromě drobných zmínek ve slovnících, encyklope-
diích apod. /tématu se dotkl už Engelbert KAEMPFER ve své
knize H i s t o r i a I m p e r i i J a p o n e i / je
to článek od McCLATCHIE v Transactions of the Asiatic Socie-
ty of Japan z roku 1888 /5. svazek, str. 1 - 23/, kde pojed-
nává o japonské heraldice, vlajkách, rádech a uvádí 80 zna-
ků bez popisu.

Příručka A n c i e n J a p o n od G. APPERTa, vydaná
v Tokyó roku 1888, má na str. 91 - 139 vyobrazení a seznam
znaků japonských daimyó. Velmi dobrým dílem jsou J a p a -
n i s c h e W a p p e n od Rudolfa LANGE. Uvádí nejen
1308 znaků /obkreslených z Hayabiki jōmon kan od Mori Moto-
tasuke/, ale i několik znaků reprodukováných z Gunsho ruijū
od Hanawa Hokiichi. Hlavně však pojednává o japonské heral-
dice ve všech jejích aspektech. Není to samostatná kniha,
jen obsáhlý článek z Mitteilungen des Seminars für Orienta-
lische Sprachen /Berlin/, zpracovaný s pravou německou dů-
kladností.

Roku 1906 ve Vídni vydaná kniha H. G. STRÖHL: J a p a n i -
s c h e s W a p p e n b u c h uvádí znaky a současný stav
vysoké šlechty v Japonsku.

V Japonsku vyšla v angličtině kniha I. HONDA: M o n s h o
F a m i l y C r e s t s . f o r S y m b o l i c D e -
s i g n .

o

Japonská heraldika má své počátky v době Heian /794 -
1185/. Císařští dvořané zdobili si své oděvy a své doprav-
ní prostředky - volské káry "gissha"- stylizovanými kres-
bami květů, rostlin a přírodních jevů. Postupně se tyto
kresby individualisovaly a začalo se na ně pohlížet jako na
vlastní znaky jejich nositelů. První takový individuální znak
je na portrétu známého šlechtice oné doby Sugawara no Michi-
zane, který byl dvorskými intrikami poslán do vyhnanství a
tam roku 903 zemřel. Je to květ ume /druh švestky/. Není
ovšem jisté, zda v tomto případě jde o osobní znak; vědělo
se však, že Sugawara miloval květy ume a často byl s nimi
portrétován. Znaky ve svém pravém významu mohly být tedy
užívány již dříve nebo také později. V zachované literatu-
ře a na pečeti jsou bezpečně doloženy roku 1170, ale v u-
žívání byly již dlouho předtím.

Současné s dvořany začali užívat znaky i japonští bojov-
níci - bushi. Z počátečního znamení na korouhvi se postupem
doby vyvinul znak vojevůdce. Tímto znakem pak byly označo-
vány hlavně tobari - závěsy na stanovišti velitele. Proti
Evropě je tu jeden velký rozdíl: japonští rytíři nikdy neu-
žívali štítu. Proto také japonský erb - mon - je tvořen
jenom vlastním znamením. To není položeno na štítě, proto-
že ten nikdy neexistoval. To ovšem vysvětluje i složitost
a drobnokresbu japonských znaků; mony nebyly nikdy použi-
vány jako rozpoznávací znamení pro jednotlivé bojovníky
v bitvě. Nahrazovalo je vyvolávání jména, rodokmenu a pří-
slušnosti - pokud na to byl čas. Nutno si též uvědomit so-
ciální postavení japonského buši - nebojoval jako samostat-
ný rytíř, ale jako služebník /to je doslovný překlad slo-
va samuraj/ svého pána. Proto byly v boji užívány jen erby
význačných velitelů, nikoli všech zúčastněných rytířů. Kaž-
dý samurajský rod se však honosil svým znakem a užíval jej
všude, kde to jen bylo možné. Zástíty a pochvy mečů, brně-
ní, lampióny, vějíře, zástěny, lakované krabice, sluneční-
ky - všude umísťoval bushi své znaky. V podstřeší domu ke-
ramické štítky nesly erb rodu, lucerna darovaná do chrámu
byla ozdobena monem, znak na náhrobním kameni připomínal
potomkům slávu rodu.

Ale nejčastěji byl znakem opatřen oděv. Mon se tu opako-
val na pěti místech: na prsou pod rameny, na rukávech a na
zádech mezi lopatkami. Ženy obvykle nosily jenom tři. I
dnes jsou obřadná kimona, užívaná při slavnostních příleži-
tostech, ozdobena rodovými znaky. Jenom ten, kdo v minulých
časech prováděl harakiri /ceremoniální způsob sebevraždy z
důvodu cti/, neměl na svém bílém oděvu žádné znaky.

Erby byly na látku přímo malovány /somenukimon, someda-
shimon/, vyšívány /nuitsukemon/, sestaveny z vystřižených
částí /kiritsukemon/ nebo vetkávány. Někdy byly na oděvu
nošeny i znaky z kovu nebo i ze stříbra.

Je zajímavé, že Japonsko, země pestrosti a barev, neužíval
v heraldice barev. Tinkтуры, resp. šrafování jako v Evropě,
nemají pro rozlišení japonských erbů žádný význam. Mony jsou
jednobarevné: na tmavém podkladě obvykle bílé, na světlém
černé, někdy i tmavě modré. Na korouhvích, pečeti, závě-
sech apod. se vyskytují tmavomodré nebo rumělkové figury na
bílém podkladě. Pestré erby /kagamon/, až pětibarevné, jsou
výjimkou a vyskytovaly se jen v provincii Kaga /odtud je-
jich jméno/, kde je v městě Kanazawa maloval jeden umělec.
Byla to jen modní záležitost, pro heraldiku nepodstatná. No-
sily je pouze ženy, muži jenom výjimečně /záznam z roku 1437
se zmiňuje o 15 samurajích, kteří takové erby nosili/. I je-
jich označení "okázalý", "fantastický", "bláznivý" /datemon,
hyōmon, kyōmon/ naznačuje, že Japonci i v heraldice dávali
přednost zdrženlivé eleganci, která charakterizuje jejich
vkus.

Instituci heroldů Japonsko nezná. Nepořádaly se turnaje
a nebylo též nikoho, kdo by bděl nad rozdělováním znaků. Ve

středověku sice existoval úřad Shakai kyoku, ale jen pro registraci šlechty a nikoli pro erby. Vláda i soukromníci vydávali tzv. bukany /"zrcadlo rytířů"/, jakousi obdobu evropských armoriálů, ale tyto příručky sloužily jako seznamy šlechticů a vládních úředníků; erb uvedený u jmen rodu měl jenom rozpoznávací funkci. Zachovala se pouze zmínka o tom, že při přesunech provinčních knížat - daimyó - do sídla vlády v Edo /dnešní Tókyó/ bylo jejich povinností trávit každé dva roky několik měsíců v Edo; vždy byli určeni dva nebo tři samuraje, aby při pochodu pozorovali znaky potkávaných družin jiných knížat. Byla to funkce nevědná, protože při omylu, který vedl k porušení povinné etikety, upadli tito pozorovatelé v nemilost.

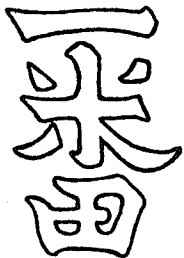
Erby nebyly v Japonsku chráněny zákonem. Pouze znak císařův, šoguna /fakticky vládce Japonska/ a provinčních knížat bylo zakázáno užívat nevolanými osobami. Na porušení zákazu byl jen jediný trest - smrt. První takový zákaz je znám z roku 1478. Dochovalo se i jméno jistého Sanai Yamanouchiho, který byl v 18. století odsouzen k smrti pro neoprávněné nošení erbu Tokugawů /rod šógunů/. Ostatní znaky mohly být bez trestně napodobovány a bylo zcela běžnou praxí, že nové erby vznikaly napodobením nebo i převzetím znaků již existujících.

Ve starší době byly znaky převážně udělovány; císař je uděloval svým šlechticům, ti svým vazalům. Během doby však převládlo přijímání svobodnou volbou, tedy opačný vývoj než v Evropě.

Kromě hlavního rodového znaku, který požíval velké vážnosti a který nesměl být bez vědomí vlády měněn, se v Japonsku velmi často vyskytují i znaky vedlejší, "pomocné", "zvláštní", "zadní", "tajné" /soemon, betsumon, uramon apod./. Tyto pomocné znaky nebyly nikdy užívány na vojenských kerouh-vích a závěsech, jejich užití bylo spíš neoficiální /jako označení majetku, pro větší ozdobnost, nebo i na lamjionech nošených na noční zálety/. Jako pomocné znaky se užívaly trochu obměněné erby rodinné, erb manželčin /v Japonsku neexistují alianční znaky/, erb příbuzného rodu nebo i nově přidělený znak. V Japonsku nenastalo zmnožování znakových polí /to

vlastně ani nešlo/, ani polepšování erbů. Namísto toho se uděloval znak nový, který pak byl užíván jako vedlejší k vlastnímu rodovému erbu. Vedle hlavních a pomocných erbů používali šlechtici ještě tzv. shirushi, obměněné rodové znaky, které nosili na oděvech jejich služebníci. Naprostý ekvivalent evropského odznaku /badge/.

Stojí za zmínku, že některé rytířské rody, žijící v horách, přikládaly větší význam vedlejšímu znaku před hlavním. Snad to bylo způsobeno jejich aversí proti vládě, že si více cenily erbu, který byl "jejich", než "oficiálně uznaného" znaku.

Ichiban

Jak z užívání monu vyplývá, neznala japonská heraldika žádné honosné kusy. Jen u jednoho rodu, Kuge je známo, že užíval heslo "Ichiban" /První/. Zakladatel rodu Kuge Hiro Hidemitsu prý první přišel na pomoc vojevůdci Yoritomovi v jeho boji s rodem Taira /ke konci 12. století/, od té doby se rod Kuge pyšnil tímto heslem /ovšem opět ve formě znaku/.

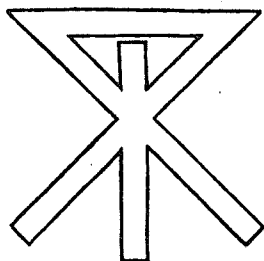
Problém nemanželských dětí, případně jejich legitimisace v Japonsku nikdy nenastal. Šlechta měla mnohem přísnější morálku a případný poklesek mohl být snadno napraven díky široce rozvětvenému systému adopce /adoptovat do rodiny vzdálené příbuzné, žáky, učně nebo zaměstnance bylo a dosud je běžnou věcí/.

Při udělení znaku nedostával obdarovaný erbovní list, ale haori /druh pláště/ s tímto znakem. Někdy jako poctu dávala knížata haori se svým vlastním znakem. Obzvláště bylo ceněno haori, které kníže už sám nosil. I císař někdy propůjčoval za zásluhy svůj znak. Císařským znakem ozdobené haori se však smělo nosit jen do roztrhání, další užívání výsostného znaku bylo zakázáno. Také mečířům dávala knížata právo užívat svého znaku k označení mečů. Tak někteří mistři mohli své výrobky značit erbem Tokugawů /aoi - slez/; císařský erb /chrysantéma/ lze nalézt na mečích z 12. století i z doby Tokugawa /1600 - 1868/. Výroba mečů byla vždy považována za čestné řemeslo, vhodné i pro šlechtice/.

V době Genroku /1688 - 1704/ začali také prostí lidé, vesničané a měšťané, užívat erb, napodobující tak samuraje. Nebyli vázáni rodovou tradicí ani neměli rodná jména, přijímali proto znaky svobodnou volbou. Nedbali ovšem příliš na originalitu a většinou přejímali znaky už existující. To ale, na rozdíl od Evropy, není v Japonsku zavrženíhodné, dokazuje to spíš úctu ke starším znakům a oblibu těch kterých šlechtických rodů. Vesničané a řemeslníci nosili oděv s mony jen při slavnostních příležitostech.

Mnohem méně úzkostlivá byla třída obchodníků, ti nosili mony stále a bez ostychu a používali je i jako firemních značek /v sociální hierarchii tehdejší doby stáli obchodníci až na posledním místě a šlechta na ně hleděla spatra/. V erbech našli zalíbení také různí kejklíři a "dámy" z povolání. Bohužel!

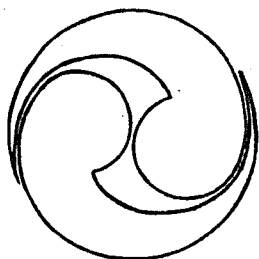
Tak se stal znak namísto původních asi 5 tisíců oprávněných nositelů majetkem celého národa. Tak také vznikla heraldická kuriosita, která snad nikde jinde nemá obdoby - společné znaky. Tyto "všeobecné", "volné", "neužitečné" znaky nepatřily žádnému rodu; byly vyšity na haori, které bylo půjčováno chudým lidem /kteří neměli vlastní/ na pohřby a pro jiné ceremonie příležitosti. Je to doklad pochopení řádu a z něho vyplývajících hodnot, tím kontrastnější, srovnáme-li jej např. s povrchností obdivovatelů herce Sakata Tójuro, kteří si jeho znak /6 oddělených hvězd/ mallowali na nábytek a na oděvy a užívali jej jako fandovský odznak!

Ósaka

histická božstva mají vlastní znaky - snad je tu jakási vzdálená podobnost s atributy svět-ců, které se stávaly erbovním znamením/. Např. kněží ze svatyně Hachimana v Miyazaki měli ve znaku holuby sedící na bráně; holub je zasvěcen bohu války Hachimanovi, brána /torii/ označuje svatyni. Častým znamením šintoistické svatyně je znak tomoe, buddhistické chrámy mají ve znaku často svastiku.

Kriteria, podle kterých staří Japonci přijímali erbovní znamení, byla téměř stejná jako v Evropě. Při jejich vztahu k přírodě a smyslu pro krásu není divu, že si především volili květiny, třeba bezejmenné a rostoucí podél cest. Také zobrazení zvířat, ptáků a motýlů byla ve velké oblibě.

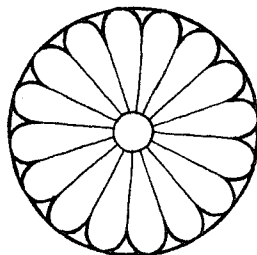

Dvě tomoe

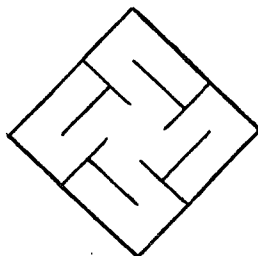
Různým předmětům byly připisovány magické vlivy a tak se ve znaku často objevují chrysantéma, paulovnice, borovice,

Města v Japonsku mají také své znaky, ale teprve z poslední doby / od počátku éry Meiji - 1868/ Před tím byla vždy pod správou některého šlechtice a nikdy nenabyla samostatnějšího postavení, jako měla města v Evropě. Ze stejného důvodu také nemají vlastní znaky jednotlivé provincie; neexistuje také vlastní státní znak - výsostným znakem Japonska je erb císařského rodu - šestnáctilistá chrysantéma.

Chrámy, svatyně a kláštery nemají vlastních znaků; užívají znaků, které patří božstvům v tom kterém místě ctěným /šintoistická i bud-

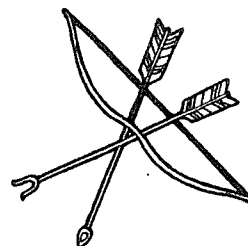
Erb císařského domu

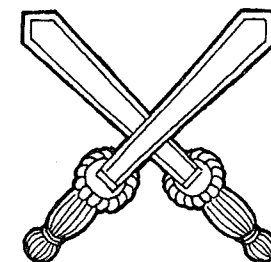
"Pokažená" svastika

bambus, fénix, želva aj. - symboly štěstí, dlouhého života, rozkvětu potomstva, božské ochrany.

Japonští rytíři - bushi - užívali samozřejmě symbolů svého stavu: luk, šípy, toulec, helma, meč ... Tyto předměty

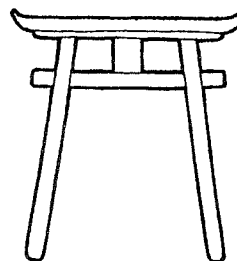
Luk a šípy

Zkřížené meče

nejsou ani příliš stylisovány, spíše se zobrazují detailně prokreslené; pouze meč je vždy kreslen schématicky, ve své nejstarší formě. Ukazuje to na starobylost takových znaků, protože pro Japonsko typický meč - katana - se ve znaku nikde neobjevuje.

Náboženský cit hrál v životě rytířů důležitou úlohu - často si brali do znaku i náboženské symboly: známou už svastiku, oblíbené buddhistické znamení, znak tomoe, častý na svatyních šinto, a jiné šintoistické symboly: zvon, zrcadlo, štít želvy a posly bohů: jelena, holuba, lišku ... Také upomínku na nějakou oblíbenou svatyni - v provincii Shirano byl např. hojně užíván list moruše. V provincii Setzu /oblast Ósaky a Kyóto/ byl jako erbovní znamení hojně rozšířen kříž, upomínka na působení katolických misionářů. Za vlády Togukawů byli křesťané pronásledováni a křesťanství zakazováno; znak kříže byl proto vykládán jako zobrazení konského udidla. Jinak je kříž jen označením pro "10" a nemá spojitost s křesťanstvím.

Brána /torii/

Snad nejoblíbenějšími byly znaky, které sdělovaly význam jména nebo je přímo zobrazovaly. Čínské znakové písmo, bohatost japonštiny, záliba ve slovních hříčkách a symbolika, podkládaná skoro všem předmětům, umožňují snadnou tvorbu mluvčích erbů.

Tak pánové Torii měli ve znaku chrámovou bránu /torii/, Fujiwarové vistarii /fuji/, pánové z Yoshina sakuru /Yoshino je známé svými sakurami/. Rod Tachibana se honosil stejnojmenným znakem /druh mandarinky/, pánové Koide a Ókubo měli svá jména

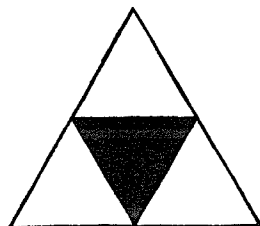
napsána znakovým písmem /kanji/.

Na památku významných událostí byly voleny takové znaky, které je nějak připomínaly. Tak např. se vypráví, že v bojích mezi rody Taira a Minamoto /připomíná to poněkud válku Růží/ došlo u Yashimy k následující události: Z loďstva rodu Taira vyplouval každý den člun, v němž byl na tyči připevněn vějíř s obrazem slunečního kotouče /hi no maru/, a křižoval u pobřeží proti vojákům Minamoto. Vojevůdce Yoshitsune dal příkaz, aby tento vějíř, kterému vojska Taira přikládala zázračnou moc, byl sestřelen. Provedl to mladý lučištník Nasu no Yoichi a Yoshitsune mu pak za odměnu určil erb "ogi ni hi no maru" - vějíř s obrazem slunce.

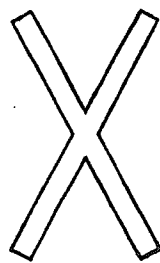
Erbovní pověsti, které takto vznikaly, jsou v Japonsku velmi rozšířeny a mnohdy se podobají i pověstem evropským. V roce 1281, kdy Japonsko ohrožovali Mongolové, Utsunomiya Sadatsuna, vůdce předvoje japonské armády, nesl do boje dvě posvátné korouhve se znakem slunce a měsíce. Jakmile je kázal rozvinout, zadul tajfun a zničil loďstvo Mongolů. Sadatsuna pak dostal korouhve darem a sám je daroval do chrámu. Nepřipomíná to trochu pověst o praporci sv. Václava ze Starých pověstí českých?

Rod Narita vysvětluje svůj erb, misku a dvě jídelní hůlky tím, že jeho zakladatel kdysi na cestě do boje pocítil hlad; vešel proto do blízké šintoistické svatyně a vzal si tam misku rýže a pár hůlek, což bylo určeno za obět. V boji se vyznamenal, přičítal to milosti božstva, jemuž byla svatyně zasvěcena, a vzal si ty předměty do znaku. Mimoděk se tu nabízí srovnání s příběhem z bible, jak král David si vzal obětní chleby...

Některé pověsti byly značně fantastické /např. o Tokimasovi, regentovi Hójó, kterému se ve snu zjevil drak a zanechal mu na památku tři šupiny - znak se zachoval dodnes/, jiné až syrově realistické: rod Niwa se pyšnil erbem dvou pruhů ve tvaru X; jeho předek bojoval prý v jedné bitvě tak udatně, že když si po boji otřel o koleno meč, zůstaly tam dva krvavé pruhy.

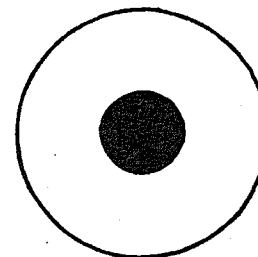
Tři šupiny

Zkřížené pruhy

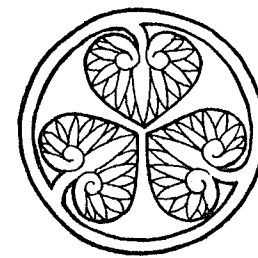
Jiná pověst vypráví, že Takenouchi Yasutada byl vynikajícím lučištníkem; na šípech měl napsáno své jméno. Jeho střelecké umění obdivovali i nepřátelé, sesbírali proto jeho šípy, celkem 63, napsali na ně jména bojovníků, kteří jimi byli zabiti nebo raněni, a poslali je knížeti Ieyasovi, jehož byl Yasutada vazalem. Ieyasu byl velmi potěšen uměním svého rytíře a rozhodl, aby Yasutada používal na své korouhvi znamení "roku jú san" /šedesát tři/.

Při vzrůstu rodu byly obvykle pro kolaterální větve užívány jen varianty původního erbu. Tím lze vysvětlit značný počet stejných, jen nepatrně změněných znaků - v Japonsku je velká soudržnost rodu. Buď byly přidány další figury nebo byla stávající figura zarámována /čtverec, kosočtverec, ozubené kolo, ovinutí bambusem, vistarií, travou, kruhové obrysy různé tloušťky od "vlasového" přes "nitěný, úzký, střední, plný, středně silný, silný, velmi tlustý" až po "hadí oko"/.

Hadí oko

byl tím velmi potěšen a protože slez byl znakem rodu Honda, požádal Masatada, aby mu ho věnoval. Tato pověst má jako variantu ještě pokračování s využitím slovní hříčky. Masatada prý ochotně souhlasil se slovy: "habakari nashi" /není námitek,

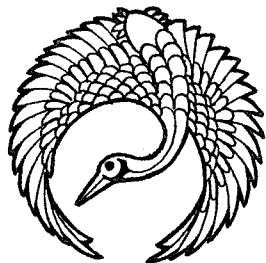
Tokugawa aoi /slez/

Měnila se také sama figura užitím různé linie, zdvojením obrysu atd., nebo se předměty ve znaku znásobovaly, zaujímaly jiné postavení, otáčely. Např. daimyó Uesugi Ujimori dal svému adoptovanému synovi svůj znak "bambus a sedící motýl" vtipně pozměněný na "bambus a motýl v letu".

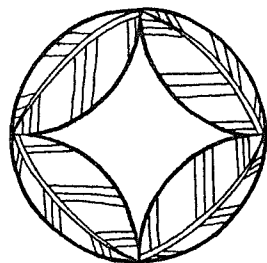
Obměnou vznikl i znak Tokugawů: tři listy slezu. Tento erb původně patřil rodu Honda, který první přišel na pomoc Kiyoyasovi, dědečkovi prvního šoguna Ieyasu /1542 - 1616/. Po vyhrané bitvě hostil Honda Masatada Kiyoyasu ve svém zámku a předložil mu rybu, ozdobenou třemi listy slezu. Kiyoyasu byl tím velmi potěšen a protože slez byl znakem rodu Honda, požádal Masatada, aby mu ho věnoval. Tato pověst má jako variantu ještě pokračování s využitím slovní hříčky. Masatada prý ochotně souhlasil se slovy: "habakari nashi" /není námitek, nic tomu nebrání/ a Kiyoyasu odvětil, že si vezme pouze listy /"ha bakari"/. Jiná verze vysvětluje situaci opačně, že totiž Kiyoyasu obdivoval erb Hondů a Masatada mu jej nabídl. Kiyoyasu odporoval, že ho nechce oloupit a působit mu škodu /"habakari - být sorry/ a tak se i stalo. Tokugawové pak užívali 3 lístky slezu, ovšem ve změněné formě, jako svůj znak /Aoi go mon/.

Rozdělení japonských znaků podle figur je zhruba stejné jako v Evropě. Do kategorie "Astronomie a zeměpis" spadají slunce, měsíc, hvězdy, ale i mořské vlny, sníh a hory. Pro Japonce

jsou to všechno věci božského původu. Rostliny různě stylizované i pečlivě vykreslené tvoří největší část. Celkem je jich na japonských znacích zobrazeno asi na 100 druhů. Zvířata, hlavně drobná, byla také častým erbovním znamením.

Snášejíci se hejráb v kruhu

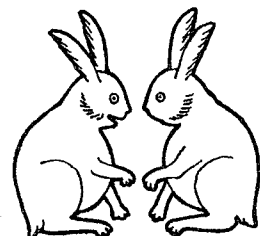

Čtyři honící se sokolí péra

Japonci ovšem nečiní rozdílu v jejich původu a tak se tu vedle zvířat domácích a mořských vyskytují i drak, fénix a jiní mytologičtí tvorové. Oblast "předmětů" je též značně rozsáhlá a nachází se v ní kromě zbraní, nástrojů, vějířů,

Netopýr

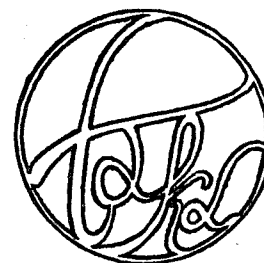
Dva králíci

mincí, člunů a jiných věcí i uzly, lastury a oblíbený motiv "hadiho oka". Chránové brány, ploty, poustevny a také studny a střešní tašky řadí japonští heraldikové pod "konstrukce". Různé ornamenty jsou uváděny pod stejnojmennou hlavičkou. Poslední skupina "písmo a znaky" je nejzajímavější. Kromě elementů znakového písma tu nacházíme i známou svastiku a pentagram /tomuto znamení byla v Japonsku stejně jako ve středověké Evropě připisována moc zahánět zlé duchy/. Je tu i japonská zvláštnost, speciální obrazce, kterými se označovaly kapitoly /celkem 54/ prvního románu na světě "Vyprávění o princích Genji" /1004 - 1011/. Některé rody si je vzaly jako svůj znak.

Je zajímavé, že se nikde nevyskytuje nějaká část lidského těla; pouze na jediném znaku spatřujeme dáblu hlavu /je-li ovšem možno považovat dábla za lidskou bytost/. Zálibě v písmu vděčí japonská heraldika ještě za jednu kuriositu, "holandské mony" /Orandamon/. Vznikly někdy za pobytu Evropanů /od poloviny 16. století do začátku 17. století/. Byla to kaligraficky l a t i n k o u přepsaná jména rodů nebo názvů znaků. /Tyto znaky se nazývaly "holandské" proto, že po uzavření země bylo jedině Holanďanům dovoleno dále s Japonskem obchodovat; pojem "holandský" se tak stal synonymem pro "cizí". /"Holandské mony" se však udržely jen několik desetiletí; vláda měla aversí vůči všemu cizímu, a tak se jich jejich nositelé opět vzdali.

Borovice

Orandamon

Raisuke, dostávala heraldika do popředí zájmu širokých vrstev.

V roce 1945, po skončení války, byla v Japonsku zrušena všechna privilegia a šlechtické tituly /kromě titulů císařského rodu/. A tak starým rodům, které se /všechny bez výjimky/ v době Meiji vzdaly svých statků a které nyní ztratily i své tituly, zůstalo jen jejich dobré jméno a rodový znak. To je ovšem spolu s mečem, pro japonského rytíře ten největší poklad. A ostatně i pro každého člověka!

Vladimír Kalivoda

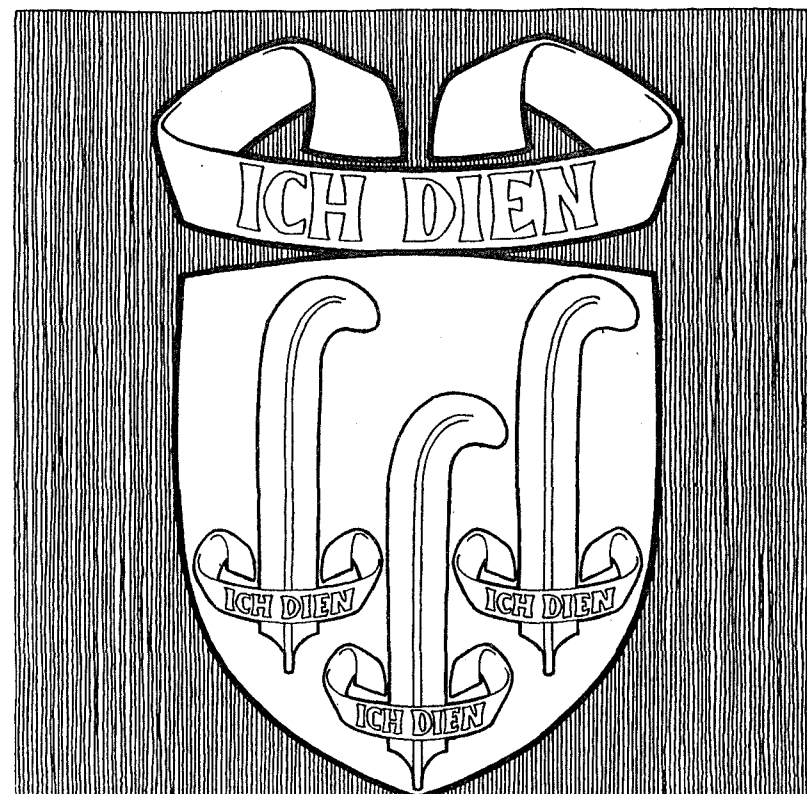
Konec jedné legendy

"Když pak král skonal, přistoupil Edward III. k tělu jeho, a vzalťe na znamení svého vítězství tři pštrosí péra z jeho přílbice a heslo "Ich diene", i podal je svému synovi Černému princovi, kterémuž vlastně všechna čest toho dne náležela, a který potom jakožto princ Waleský a nástupce trůnu tuto znamení do svého znaku přijal; jakož až podnes se spatřují tři pštrosí péra a heslo "Ich diene" ve znaku jeho nástupcův, princův Waleských".

Takto, nebo podobně líčí řada starších historických prací závěr bitvy u Crécy a vznik "erbu" princův waleských. Navzdory tomu, že již před více než sto lety byla tato historka od-sunuta do říše bájí, objevuje se zejména v populární lite-ratuře znovu a znovu. Nesmírně její vitalitě vydatně přispí-vá, že ji traduje i řada historiků, především František Pa-lacký a byť s neosobní poznámkou "prý", v heraldické literatu-re i Martin Kolář.

Skutečnost však vyhlíží zcela jinak. Již od jara roku 1346 francouzský následník Jan, pozdější král Jan II. Dobrý, tísnil anglické vojsko v jihozápadní Francii. Když se 12. čer-vence onoho roku vylodil Edward III. s nově sebranou zemskou hotovostí v přístavu St. Coast la Hogue, mělo se obecně za to, že mu potáhne na pomoc. Ten však se dal na pochod k ústí Sei-ny. Naprosto nečekaný zvrat donutil proto francouzského krá-le, disponujícího jen nepočetným vojskem, urychleně povolá-vat pomoc ze všech stran. Tak se ocitl český král Jan se sy-nem Karlem, nedávno zvoleným římským císařem, právě dlicím v Trevíru a připravujícím se na korunovaci, v ležení francouz-ských vojsk. Edward III. postoupil do těsné blízkosti Paříže a využiv předčasných obranných manévru protivníka, ignoroval výzvu k řádné polní bitvě; ustoupil na sever a po několika dnech pronásledování provázeného drobnými potyčkami postavil se Francouzům na návrší u Crécy, kde došlo dne 26. srpna k nejznámější bitvě prvního období tzv. Stoleté války. Strate-gicky se především výrazně projevila převaha anglické pěcho-ty /s koněsedlo i rytířstvo/ a lukostřelců nad těžkou ry-tířskou jízdou, která byla v krátkém boji majícím spíše cha-rakter šarvátky zcela rozdrčena.

Černým princem /the Black Prince/ je zván Edward of Wood-stock /1330 - 1376/, prvorozený syn anglického krále Edwar-da III. a jeho choti Philippy /1311 - 1369/, dcery Viléma

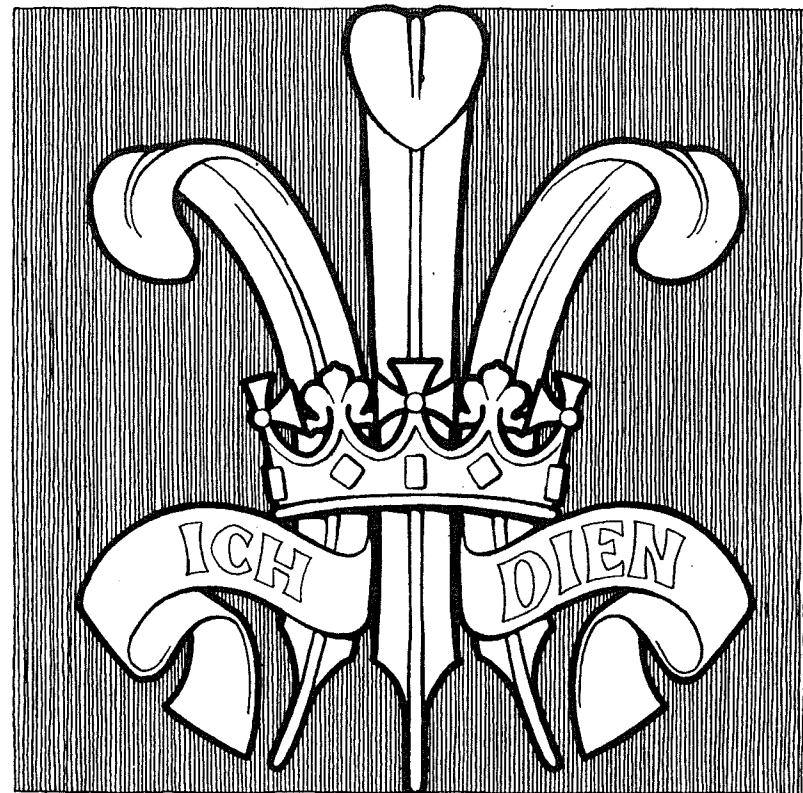
Dobrotivého, hraběte z Hollandu a Hainault a hraběnky Jany, sestry Philipa VI. z Valois. Ve třech letech dostal hraběcí titul /Earl of Chester/, v sedmi vévodský /Duke of Cornwall/, první vévodský titul udělený v dějinách Anglie, a konečně ve třinácti letech obdržel titul prince waleského. Tři roky poté doprovázel otce při výpravě na pevninu a v bitvě u Crécy získal vedle křtu opravdového válečníka údajně i badge princů waleských. Je mnohem pravděpodobnější, nežli tato

romantická verze, že pštrosí péra pocházejí ze strany princovy matky a náleží ke znaku vedlejšího titulu hrabat z Hainault /panství Ostrevans/. Tři stříbrná pštrosí péra na černém štítě byla by pak i mluvčím znakem /pštros - anglicky ostrich/ jako narážka na jméno Ostrevans. Skutečnost, že se znak dostal do Anglie prostřednictvím královny Philippy of Hainault, by potvrzovalo i to, že pštrosích pér užívali i princovi bratři a jejich potomci. Dokonce i nemanželský syn Černého prince, Sir Roger de Clarenden užíval tři stříbrných pštrosích pér na černém pokosném břevně ve zlatém štítu. Je zcela vyloučeno, že by znak tak triumfálně získaný v bitevním poli se stal obecně užívaným v rodině a byl posléze ponechán i na štítě bastardové. Při nejmenším je zajímavé, že tento údajný symbol reka byl princem užíván v době míru /shield for peace/, zatímco na jeho místo v dobách válečných nastupoval královský znak se stříbrným trojlaločným turnajským límcem /znamení prvorozeného syna/.

Heslo "Ich dien" bylo v minulosti odvozováno z walesštiny a jeho vznik je obklopen dalšími pověstmi. Dnes se pokládá za správný německý původ a výklad "sloužím". Při válečném štítě /shield for war/ užíval nositel staroněmeckého hesla "Houmout", což znamená "velkodušný". Snad se obě hesla měla číst společně - "sloužím velkodušně" - a měla vyjadřovat princův vztah k otci a vlasti. Rovněž tradiční vysvětlení přezdívky Černý princ podle barvy brnění je přinejmenším nepřesné, neboť existují doklady, že princ nosil zbroj zlatou nebo stříbrnou. Pravdě nejpodobnější je, že přezdívku dostal podle pláště v barvách svého štítu v dobách míru, který nosil přes brnění. Oba štíty zdobí i místo princeva posledního odpočinku v canterburské katedrále, kde bylo jeho tělo uloženo roku 1376. Náhrobní tumba nese ležící postavu v plně heraldické zbroji, oděná je zdobeno královským znakem anglickým s příslušným rozlišovacím znamením a pod přilbou složen klenot, lev. Týž znak je umístěn i na přilbě nad hrotem.

O nepravděpodobnosti celého příběhu svědčí základní zjištění i u českého krále. Jan Lucemburský především užíval téhož klenotu jako ostatní čeští králové: černá orlí křídla, posázená zlatými lipovými lístky. Tohoto klenotu užil již na své první královské pečeti z roku 1310. Je to jako u posledních Přemyslovců majestátní vosková pečeť s jezdcem v aversu. Oproti pečetím přemyslovským je tu však jezdec obrácen heraldicky doleva, v pravici má tasený meč, v levici štít kryjící prsa. Na štítě a čabrace koně jsou znaky Čech a Lucemburska. Přilba nese dvě složená orlí křídla, posázená dvěma řadami lipových lístků. V okraji vyznačeném hrubým až provazcovitým perlovcem čteme nápis: +IOANNES DEI GRATIA:BOHEMIAE:REX:COMES LUCEMBURGENSIS +. Stejná v ohledu heraldické výzdoby i klenotu je i další pečeť, připisovaná roku 1323. Také na ostatních, jinak třebas odlišných pečetech je v klenotu jasně patrný pár orlí křídel.

Po stránce klenotu není zanedbatelné ani Janovo jezdecké vyobrazení v tzv. rukopisu Gelnhausenově. Je to rukopis A ze

tří kodexů jihlavského městského práva, pojící se bezprostředně k osobě Jana z Gelnhausenu, jihlavského městského písaře. Jeho činnost je ve městě bezpečně doložena v letech 1397 až 1404. Do těchto let třeba klást vznik právních kodexů A a K. O uměleckou výzdobu, které je dílem několika iluminátorů, se postaral Janův nástupce, městský písař Michal a je možno ji s největší pravděpodobností datovat lety 1405 - 1407. Na foliu 49 b zmíněného kodexu A u zápisu privilegia o osvobození

berně z roku 1323 je připojena jezdecká podobizna krále Jana. Stylisace jezdece je obdobná jako na výše popsané pečeti, pouze na štítu je samotný český lev a čabraka koně je bez ozdob. Otevřená přilba nese mohutné černé orlí křídlo se zlatými dolů obrácenými lístky⁴⁹. Konečně o klenotu králově mluví i staročeská básně o bitvě u Kreščaku:

Nepřítelé sobě steskú
když supowie křídlo bleskú
pod niemaž ten rytieřdrahý
křičieše své heslo - z Prahy.⁴⁴

Klenot tedy zůstal týž jako na ostatních dokladech i v bitvě u Crécy. Zmínka o hesle či pokřiku "Praha", "Z Prahy", užitím v tomto boji, vyvrací druhou část celé historie, totiž údajnou devisu Janovu "Ich dien". Toto heslo není u Jana Lucemburského nikde doloženo a jak se zdá, nebylo užito ani v jeho poslední bitvě. Devisa měla být dokonce umístěna na klenotu. To je sice typické pro válečné pokřiky v západoevropské heraldice, ale českému a středoevropskému prostředí z téže doby zcela cizí.

Zbývá ještě zjistit původ, případně vývoj uvedené fabule. Z českých pramenů přináší zprávu o králově smrti dvě více méně soudobé kroniky - Františka Pražského a Beneše Krabice z Weitmile⁴⁴. Nikdo z nich však událost nezná. Neobjevuje se ani v dalších kronikách o století mladších a dokonce ani vyprávěcky nejvděčnější díla české kronikářské literatury vůbec, Kronyka Česká Václava Hájka z Libočan a o jedno a půl století mladší Poselkyně Jana Františka Beckovského podobnou událost nezaznamenávají. Rovněž soudobá kronikářská díla německá, francouzská a italská, ač znají o bitvě řadu podrobností, jsou v tomto směru bez výsledku⁴⁵. Marně hledáme i v historických dílech českého barokního dějepisceví.

P r v n í m, kdo toto téma zaznamenal, je Franz Pubitschka v roce 1784⁴⁶, jenž převzal údaj z francouzské předlohy⁴⁷. Barre sám neuvádí přesný zdroj svých informací, pouze cituje neidentifikovatelnou "Anglickou historii". Stejně angličtí soudobí kronikáři se o události nezmiňují, i když jen sotva lze předpokládat, že by hrdinský čin anglického prince unikl jejich pozornosti. Prvním, kdo uvedl ve známost příběh, byl až proslulý sběratel starožitností a humanista William Camden /1551 - 1623/ ve spise Remaines of a greater Work, concerning Britaine, the inhabilitants thereof, their languages, Names, Surnames, Empires, Wise Speeches, poesies and epitaphes, poprvé vydaném v Londýně roku 1605, dále pak 1814, 1823 a několika dalších vydáních. Je rozhodně přinejmenším pozoruhodné, že první verzi příhody klade k Poitiers a teprve v pozdějších edicích se objevuje Crécy, pochopitelně bez jakýchkoli vysvětlení a pramenů pro svá tvrzení.

Závěrem lze tedy říci, že jde o pozdní, zřejmě smyšlený příběh zjevně anglického původu, který se přes Francii či Německo dostal na sklonku 18. století do české historické literatury. Živnou půdou mu byl romantismus první poloviny nastupujícího století, a převzetí Palackým pak zpečetilo

lavinovité rozšíření včetně mnoha ztvárnění výtvarných⁴⁸.

Pavel R. Pokorný, Dr. Milan Buben

POZNÁMKY A LITERATURA:

1. Zap, Karel Vladislav: Česko-moravská kronika. Díl II. Praha. I.L.Kober 1868. S.225.
2. Zejména v roce 1861 se objevila řada takřka shodných článků v tehdejších tisku, vyvracejících ustálené tvrzení na základě statí v The Illustrated London News z ledna téhož roku. Srov. např. Lumír, Roč. 1861, část 1., str.40. Historické práce věc popíraly již o několik let dříve. Pauli, R.; Geschichte von England. Band IV. Gotha. F.A. Perthes 1855. S.404 - 405. V nové době se problémem vcelku správně zabývá Milde, Josef: Několik poznámek o heraldice britské a nizozemské. Heraldický časopis. Roč. I. 1948, číslo 3.S.11.
3. Palacký, František: Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě. Díl II., část 2. Praha 1875. S. 70. Kolář, Martin: Českomoravská heraldika I. Praha 1902. S. 270.
4. O bitvě viz podrobně ČD II.3. S.494 - 512, kde i další literatura.
5. Od té doby platí zákon schválený parlamentem, podle něhož se syn a dědic anglického trůnu svým narozením stává vévodou z Cornwallu, hrabětem z Chesteru, atd., zatímco k titulu Prince of Wales je třeba zvláštního ustanovení a investitury panovníkem. Proto je také dnešní princ waleský teprve 21. v dějinách.
6. Srov. např. Bohemia, Jg.1841. Nr. 1. S. 3.
7. Edward Prince of Wales se stal prvním rytířem nově založeného Řádu podvazkového /1348/. O celém problému viz: Scott-Giles, C.Wilfrid: The Romance of Heraldry. London 1967. Pg. 89 - 93. Pine, L.G.: Princes of Wales. London 1970. Pinches, J.H. & R.V.: The Royal Heraldry of England. London 1974. Pg. 55, 58 - 60.
8. Detail náhrobku reprodukuje též: Umění a Lidstvo. Larousse. Encyklopedie umění středověku. Praha, Odcon 1969, obr.993.
9. Posse, Otto: Die Siegel der Deutschen Kaiser und Koenige. Band I. Dresden 1909. Taf. 48, Nr.5, Taf. 49, Nr 2.
10. Celý cyklus reprodukuje Friedl, Antonín: Přemyslovci a Lucemburkové. Melantrich, Praha 1938. S.61. 40 obr.příl. Revizi datování rukopisů provedl Hoffmann, František: K dílu Jana z Gelnhausenu a jeho pokračovatelů v Jihlavě. Studie o rukopisech XI. 1972. S. 67 - 81. Zde starší literatura. Přestože jde o doklad víc než o půl století novější, nelze jej tuším v této věci pominout.
11. FRB. III. 238 - 239. Je to zlomek jinak neznámé básně, stylem připomínající Alexandreidu, otištěný Prokopem Lupáčem z Hlavěcova v Historii o císaři Karlovi /Knihopis 5060/ z roku 1584. Nehodlám zde rozebírat problém autentičnosti skladby, který může vyvolat její pozdní záznam, neboť i

když připustím pozdější původ, zůstane dokumentem historického povědomí. K termínu "supí" křídla budiž snad poznamenáno, že v básni Heinricha von Freiberg o Janovi z Michalovic jsou křídla v klenotu rovněž nazývána supími. Srov. Kraus, Arnošt: Jan z Michalovic. Německá básně třináctého věku. Praha 1888.

12. FRB. IV. 443 - 4 a 513 - 14.
13. Edice uvádí obšírně Zibrt II. část Prameny.
14. Pubitschka, František: Chronologische Geschichte Böhmens des 5ten Theils. 1. Band. J.K.Hraba, Prag 1784. S.309.
15. Barre, Joseph: Histoire generale d'Algemagne. Paris 1748. Též německy v Lipsku 1750 /Díl IV. S 678/.
16. Nejznámější je snad kresba Mikoláše Alše.

Čeští erbovníci na Měsíci

Mezinárodní astronomická unie vzdala v nedávné době hold československé vědě pojmenováním šesti kráterů na odvrácené straně Měsíce jmény českých vědců. Dva z nich byli erbovníci, a protože jméno dalšího českého erbovníka bylo již dříve dáno jinému kráteru na viditelné straně Měsíce, byli tedy dohromady tři čeští nositelé znaků poctěni tímto mimořádným způsobem.

Prvním z trojice je Tadeáš Hájek z Hájku, jinak známý pod latinisovanou formou svého jména Thadeus Hagetius de Hagek, alias Nemicus /nemus je latinský překlad příjmení Hájek/. Narodil se roku 1525 v Praze, kde získal na universitě titul mistra svobodných umění. Svě znalosti ještě doplnil studiem ve Vídni, Bologni a Miláně, kde byl promován doktorem lékařství. Po návratu do vlasti byl jmenován profesorem matematiky na Karlově universitě v Praze a brzy si získal pověst jednoho z nejvýznamnějších astronomů své doby. Několik let strávil v Uhrách jako vrchní lékař císařské armády proti Turkům, kde si dobyl znamenitého jména, o čemž svědčí jmenování osobním lékařem císaře Maxmiliána II. a později i Rudolfa II. Díky Hájkovu doporučení byli dva přední světoví astronomové Tycho Brahe a Johannes Kepler /oba vysoce oceňovali jeho vědeckou práci/, pozváni ke dvoru Rudolfa II., kde se jim dostalo nejlepších pracovních podmínek.

Hájkův vědecký věhlas byl poprvé oceněn v době, kdy mu nebylo ještě 29 let, a to dne 14.zář 1554, kdy mu byl císařem Ferdinandem I. z titulu krále českého udělen predikát "z Hájku" a následující znak: černo zlatě dělený štít. Nahoře koruna /zlatá obroučka, na níž osm stříbrných hvězd/, dole pokosem tři černá břevna. Na kolčí přilbě s točenicí a s příkrývkami černo zlatými jsou dva zlatě a černě dělené bůvolí rohy, mezi nimiž zlatá hvězda /obr. 1/.

Ačkoliv se o koruně v majestátu nečiní zvláštní zmínky, je kreslena perspektivně zespodu, takže všech osm hvězd je viditelných /jinak by bylo vidět jen předních pět/. Přestože v majestátu není výslovně nic řečeno a je těžké to i dokázat, troufáme si tvrdit /analogicky podle znaků udělených několika jiným českým astronomům 16. a 17.století/, že tato koruna, jejíž zvláštní tvar připomíná "celestial crown"

obr. 1

a je jinak pravděpodobně v evropské heraldice unikátní, měla symbolisovat vědecké zaměření nového erbovníka a snad měla i nějaký skrytý astrologický význam.

Roku 1571 byl Hájek přijat mezi stavy Království českého a jeho šlechtictví bylo pak rozšířeno Maxmiliánem II. na celé území Svaté říše římské. Pět let před smrtí dostalo se mu /dne 22. listopadu 1595/ od Rudolfa II. následujícího polepšení znaku⁷:

polcený štít, v jehož pravé černo zlatě dělené polovině koruna a nad ní hvězda, obojí zlaté, dole pokosem tři černá břevna; v levé modré polovině jelení paroh o sedmi výsadách v přirozené barvě, pošíkem prostřelený červeným šípem se stříbrným hrotem dolů. Na korunované turnajské přilbě s příkrývadly vpravo černo zlatými a vlevo modro stříbrnými zlatá hvězda mezi dvěma střídavě černo zlatými děleními būvolími rohy, z jejichž konců ční tři paví péra⁸ /obr.2/.

Takto byl rozmnožen jednoduchý znak známého universitního profesora, "hvězdná koruna" byla zaměněna za heraldickou konvenční korunu a jedinou hvězdou nad ní, přilba je "otevřená"⁹, ba i klenot byl polepšen. Nejzajímavější však je rozmnožení znaku o erb Hájkovy matky /levá polovina štítu/, jejíž jméno se dosud nepodařilo identifikovat⁷. Přibírání znaků rodičů do polí vlastního znaku nebylo mezi českou šlechtou nikdy v oblibě, takže i v tomto směru je Hájkův erb spíše výjimkou.

Poslední poctou, která byla Hájkovi udělena, bylo pojmenování měsíčního kráteru /o souřadnicích 60°J a 46 - 47°V/ jeho jménem.

Druhým z českých erbovníků, jemuž se dostalo téže pocty, je Jan Markus Marci z Kronlandu /latinisovanou formou Johannes Marcus Marci de Cronland/. Narodil se roku 1595 v Lanškrouně a titul doktora lékařství získal na Karlově universitě, kde se poté stal profesorem ve věku pouhých 25 let. Několikrát byl zvolen děkanem lékařské fakulty a rektorem university a stal se osobním lékařem císaře Ferdinanda III. Vedle lékařství se zajímal o alchymii a kabalu

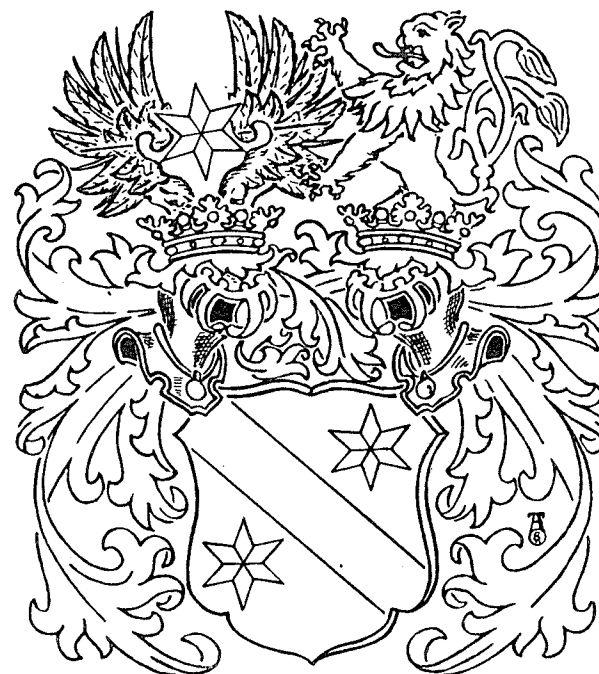
obr. 2

obr. 3

a byl znám svou znalostí orientálních jazyků. Během obléhání Prahy Švédy roku 1648 zorganizoval vojenskou setninu z řad studentů, stal se jedním z jejích důstojníků a navíc byl schopen stát v čele lékařské služby v obleženém městě. Jeho objevy ve spektrální analýze, o kterých pojednávají jeho knihy "Thaumantias, liber de arcu coelesti" a "Dissertatio de natura iridis" jsou základní pro moderní výzkum v tomto oboru, a je vskutku kuriózní, že jsou zachyceny i v jeho znaku, uděleném mu dne 19. října 1654⁹ císařem Ferdinandem III. jako králem českým: polcený štít, v pravé polovině stříbrné je zlatá koruna, v levé modré stříbrná orlice se zlatým sluncem na hrudi; přes obě pole je v hlavě štítu duha o pěti obloucích /zelený, červený, zlatý, červený, zelený/. Na korunované turnajské přílbě otevřená orličí křídla střídavě stříbrno modře / ta pak stříbrně lemována / dělená. Příkrývky jsou modro /stříbrně lemované/ stříbrné /obr. 3/.

Studie o analýze světla jsou v uděleném erbu symboliso-

obr. 4

vány orlem se sluncem a velice vzácnou heraldickou figurou duhou a snad také jinak v našich zemích zcela neznámým lemováním křídel a příkrývek. Koruna na štítě je mluvící a ukazuje na erbovníkův predikát. Vlastník Markus z Kronlandu zemřel roku 1667 a jeho jméno bylo dáno měsíčnímu kráteru o souřadnicích 22° S a 169° Z.

Posledním z triumvirátu je Jan Evangelista rytíř Purkyně /někdy chybně psáno Purkynie/, zakladatel prvních fyziologických ústavů na světě /ve Vroclawi a v Praze/.

Narodil se roku 1789, vystudoval medicínu v Praze a stal se universitním profesorem ve Vroclawi /kam byl povolán na doporučení J.W.Goetha/ a od roku 1849 na Karlově universitě v Praze. V mnoha ohledech jsou jeho studie o zraku a bunce platné dodnes.

Již během jeho dlouhého života dostalo se jeho práci plného uznání. Stal se PhDr. h.c. na pražské a MUDr. h.c. na vídeňské universitě, byl jmenován čestným členem mnoha učených společností a byl vyznamenán mnoha domácími i za-

hraničními řády. Po obdržení Leopoldova řádu použil svého práva a požádal o udělení dědičného rytířského stavu, kterého se mu dostalo od císaře Františka Josefa I. jako krále českého dne 15. července 1869 /pouze dva týdny před smrtí/, s tímto znakem:

červeno stříbrný štít je dělen pokosným modrým břevnem, které je provázeno dvěma hvězdami? opačných barev; dvě korunované turnajské přílby; na pravé s příkrývadly modro stříbrnými stříbrná hvězda mezi otevřenými střídavě modře a stříbrně dělenými orlími křídly; na levé s příkrývadly červeno stříbrnými stříbrný rostoucí dvojocasý lev s červeným jazykem /obr. 4/.

Tento znak si ovšem vyžaduje vysvětlení, neboť skutečnost, že novému erbovníku byly uděleny dvě přílby, je zcela nelogická a proti duchu klasické heraldiky. V tomto případě c.k.ministerstvo vnitra pouze respektovalo byrokratické nařízení z doby Marie Terezie, podle něhož prostý šlechtic byl oprávněn k jedné přílbě, rytíř ke dvěma a příslušníci panského stavu ke třem i více přílbám. Tento nesmyslný předpis byl více nebo méně respektován po celé století v celé habsburské říši a až před poslední čtvrtinou 19. století bylo od něj "tíše" upuštěno, aniž byl kdy oficiálně zrušen. V Purkyněvě znaku je zajímavé, že v něm není užito žádné figury jeho profese a jediným použitým symbolem je vyrůstající český lev, ne však korunovaný a s nerozlišenou zbrojí a jazykem. Kráter Purkyně je lokalizován 1°J a 95°V.

Poznámky:

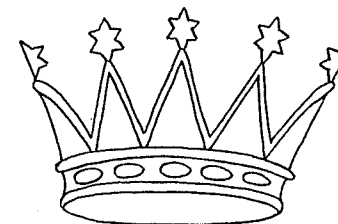
1. SUAR Praha, Maiestatia Bohemica, Saalbuch 286, fol. 27 v.
2. Šesticípé hvězdy jsou zcela běžné v české a středoevropské heraldice. Proto je v majestátu pouze "hvězda".
3. Např. Šúd /1525/, Polenta /1557/, Zelotín /1570/, Bacháček /1591/, Basilius /1624/, ap.
4. SUAR Praha, Maiestatia Bohemica, Saalbuch 12 A, fol. 481 r. - 489 v.
5. Ex summitate vero utriusque cornu tres pennae pavonis prodeant.
6. Užití otevřené přílby nebylo nikdy omezeno na vyšší šlechtu a mnoha českým erbovními měšťanům byla udělena jako polepšení nebo si ji prostě usurpovali.
7. V případě znaku Hájkovy matky není vyloučeno, že jde o erb slezského rodu Táborů z Bystrého: v modrém štítě zlatý paroh prostřelený červeným šípem; pokrývky modro zlaté a v klenotu černé křídlo. BLAŽEK, Konrad: Der Abgestorbene Adel der Preussischen Provinz Schlesien. Theil I. Taf. 108, S. 79. J. Siebmacher's grosses und allgemeines Wappenbuch. Theil VI. Abt. 8. Nürnberg, 1887. SIEBMACHER, Johann: New Wappenbuch ... Theil I. Taf. 50. Norimbergae, 1605.

PILNÁČEK, Josef: Rody starého Slezska, Díl V. tab. XXXIV č. 1735, Jílové, MTZZ 1970.

PRP

8. SUAR Praha, Maiestatia Bohemica, Saalbuch 32 B, fol. 1038 v. - 1041 v.
9. Originál diplomu v Purkyněvě pozůstalosti. Literární archiv PNP, Praha Strahov.

Z anglického originálu Bohemian Armiger on the Moon, uveřejněného v The Armorial Vol. VI, No. 2 December 1971 pg. 126 - 131, přeložil a upravil PhDr. Milan Buben. Je naší milou povinností poděkovat redakci jmenovaného časopisu za svolení k převzetí této stati.

" Celestial crown "

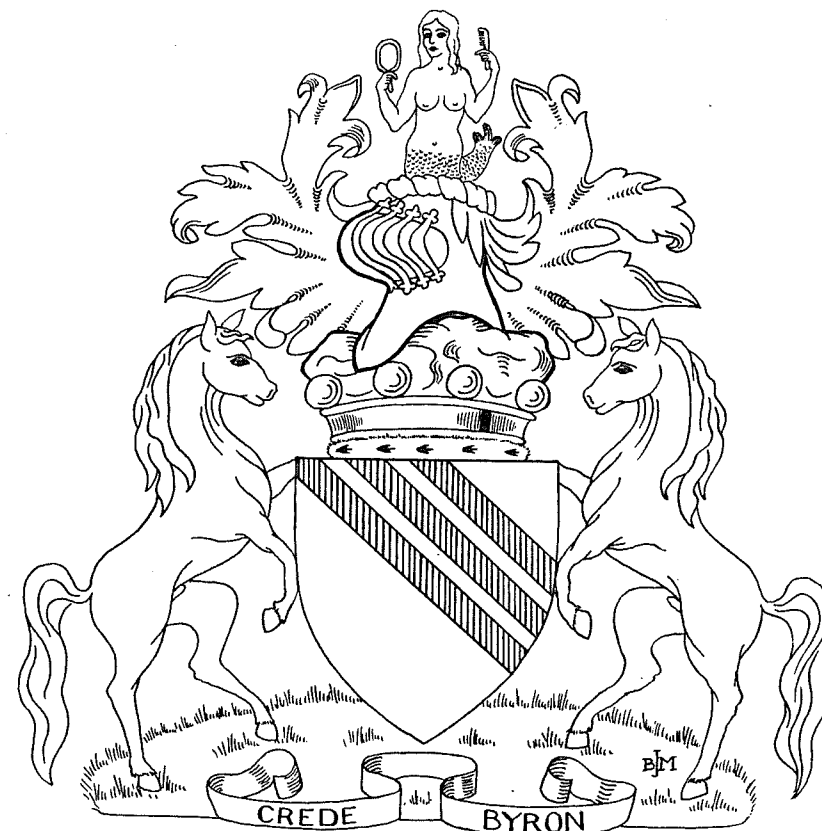
Lord Byron

Letošního roku uplynulo 150 let ode dne, kdy zemřel George Gordon Noel 6. baron Byron, jehož jméno se stalo symbolem pro nejhlubší romantickou melancholii.

Tento básník a satirik pocházel z prastaré rodiny, která přišla do Anglie spolu s Vilémem Dobyvatelem roku 1066. Až Sir John Byron byl povýšen do rytířského stavu králem Jindřichem VII. /1485 - 1509/ za věrné služby, zvláště pak v bitvě u Bosworthu roku 1485. Byronové měli již tehdy rozsáhlé statky v okolí Nottinghamu, ale také v Rochdalu a Claytonu v hrabství Lancasterském. Když král Jindřich VIII. /1509 - 1547/ požádal roku 1527 papeže Klimenta VII. o povolení rozvodu s Kateřinou Aragonskou, která mu nedala mužských potomků, a papež odmítl, na radu svých rádců provedl odluku od římské církve /roku 1531/, prohlásil se hlavou státní církve anglikánské, sám se rozvedl a ještě naplnil státní pokladnu konfiskovaným majetkem zrušených klášterů. Zákon vyžadoval, aby se mniši "zřekli dobrovolně" svých majetků, byla vždy podepsána listina o dobrovolném odevzdání, král se ujal nového panství, rozprodal vše movité a statek pak daroval některému šlechtici, čímž si zajistil jeho věrnost i oddanost nové církvi. Tak bylo zrušeno i Newstead Abbey, které roku 1540 od krále koupil za 800 liber Sir John Byron, známý pod jménem "malý Sir John s dlouhými vousy". Tento Byron přeměnil gotické opatství v zámek s cimburím a jeho potomci k sídlu nesmírně přilnuli.

O sto let později jiný Sir John Byron, rytíř Řádu lázeňského a člen parlamentu v dobách vlády Jakuba I. a Karla I., jehož by věrným stoupencem, velel v občanské válce jízdnímu pluku pro krále v nešťastných bitvách u Edgehillu a u Marston-Moor, kdy v obou případech podle zápisků prince Ruperta zaútočil příliš brzy. Účastnil se také vítězné bitvy u Roundway Down /5. července 1643/ a tak za svou věrnost a nespornou odvahu byl dne 24. října 1643 povýšen do stavu peerského jako baron království s titulem LORD BYRON of ROCHDALE /v hrabství Lancaster/ s vymezením, že v případě úmrtí bez vlastních mužských potomků titul přejde na další ze 6 bratrů, kteří všichni následovali jeho loajálního příkladu. Pátý lord Byron zemřel 19. května 1798, když přežil svého syna Williama i vnuka téhož jména.

Mladší bratr 5. lorda Byrona admirál John Byron /1723 až

1786/ měl dva syny. Starší John /otec básníka/ byl kapitánem v armádě. Do 20 let stačil vystudovat francouzskou vojenskou akademii, vstoupit do královské gardy a válčit v Americe. Po návratu do Londýna se dvoril krásné markýze z Carmarthenu. Jí patrně okouzila Byronova ztřeštěnost, neboť když se po otcově smrti stala baronkou Conyersovou a dědičkou důchodu 4000 liber, utekla s milencem od manžela i svých

tří dětí. Lord Carmarthen, potomní královský komoří a vévoda z Leedsu, prosadil rozvod. Brzy poté se oba milenci vzali, později se uchýlili do Francie, kde lady Conyersová porodila dceru Augustu, ale roku 1784 zemřela, takže Byron přišel vedle manželky i o její důchod, který byl vyplácen jen po dobu jejího života.

Mladý vdovec však dlouho nezůstal sám. Ještě v roce 1784 se oženil podruhé. Jeho ženou se stala Catherine Gordon of Gight, poslední svého rodu, odvozujiícího původ po přeslici od skotského krále Jakuba I. Krásný důchod nové Byronovy manželky však nestačil krýt výlohy nenapravitelného prostopášníka, a tak byly postupně odprodávány akcie aberdeenské banky a nakonec /roku 1797/ i gighské panství. Kapitán Byron odešel do Francie k příteli a ke vzdálenému příbuznému maršálovi de Biron, kde také roku 1791 zemřel.

Kateřině se narodil v Londýně dne 22.ledna 1788 syn George Gordon. Chlapec byl od dětství poznamenán nepevným kotníkem, takže po celý život kulhal. Mládí strávil se svou výstřední matkou ve skotských horách, kde z něho vlivem špatné výchovy vyrostlo nesmírně nadané, ale zkažené dítě.

Roku 1798 ve věku 10 let zdědil po smrti svého prastrýce titul 6.barona. Hned se s matkou přestěhoval na panství Newstead Abbey, ke kterému přilnul s vřelostí dětského srdce. Roku 1801 byl Byron poslán do proslulé školy v Harrow-on-the-Hill a roku 1805 do Trinity College v Cambridge, kde o dva roky později napsal svou prvotinu Hodiny zahálky /Hours of Idleness/. Hledal za svým tělesným postih odškodnění v zábovách, v lásce, v siláckých kouscích, v tělesné zdatnosti /později přeplaval např. Hellespont jako kdysi za svou milenkou Leandros/, v cestování, v dobrodružství, v politickém životě i v básnictví.

Roku 1809 lord Byron dospěl a zaujal dědičné křeslo ve sněmovně lordů, avšak nedostalo se mu očekávaného uvítání, takže uražen odjel na své venkovské sídlo v Newstaedu, kde se oddával nevázanému životu, přičemž mařil své jmění i zdraví. Pln nespokojenosti se vydal na cesty. V letech 1809 až 1811 navštívil Portugalsko, Španělsko, Albánii, Řecko a Turecko. Po návratu do Anglie mu zemřela matka, takže zůstal zcela sám. Dne 27.února 1812 pronesl svůj první velký projev ve sněmovně lordů při projednávání nového zákona o přísných trestech pro dělníky, kteří rozbíjeli stroje v přesvědčení, že jim berou práci. V tomto projevu se postavil na obranu chudých. Za několik dní pak vyšly první dva zpěvy jeho Pouti Childe Harolda /Childe Harold's Pilgrimage/, napsané z jeho dojmů z cest. Toto básnické dílo mu přineslo okamžitou slávu a učinilo z něj lva nejmódnějších salónů. Sám to vtipně charakterizoval slovy: "Probudil jsem se kdysi z rána a shledal se slavným".

Společenský úspěch mu přinesl i několik milostných dobrodružství /lady Caroline Lamb, lady Frances Webster/ a skandálů. Hledal únik v manželství, které posléze trochu nerozvážně uzavřel /2.ledna 1815/ s krásnou a vzdělanou Annou

Isabellou Milbankovou, jedinou dcerou Sira Ralpha Milbanka Noela, Bart. a baronky Wentworthové v Seahamu nedaleko Durhamu. Dne 10.prosince 1815 se jim narodila dcera Augusta Ada. Dva týdny poté sdělil Byronovi jeho tchán, že se k němu jeho dcera již nevrátí. Důvody k tomuto rozhodnutí nebyly nikdy dostatečně podány, ale nejrozumnější pověsti se začaly šířit ve společnosti převážně o Byronově vztahu k jeho nevládní sestře Augustě. Dřívější sláva se obrátila v nenávist a tak nakonec podepsal rozvodový dokument, rozloučil se s Augustou a z jara roku 1816 odjel z Anglie podruhé a více se do ní nevrátil. Koncem roku 1818 došlo k prodeji jeho milovaného Newstead Abbey bývalému spolužáku Thomasu Wildmanovi, což ho konečně osvobodilo od dluhů a nedostatku.

Smrtí lady Noelové /v lednu 1822/ získal další důchod a podle poslední vůle i její jméno, takže se psal Noel Byron. V červenci 1823 ho v Janově zastihla zpráva o povstání Řeků za osvobození z tureckého područí. Byron dal vlastním nákladem vypravit dvě lodě a v lednu 1824 připlul k Mesolongiu /Mesolongion/, kde v horečkách dne 19.dubna 1824 zemřel na malarii.

George Gordon Noel lord Byron si i v hodině smrti podržel hlavní rys svého života - tvrdošijnost, se kterou prosazoval vždy svou vůli. Stal se symbolem vyděděného vlastnictví a řeckým národním hrdinou. Jeho tělo bylo převezeno zpět do Anglie a uloženo v hrobce předků v Hucknall Torkard nedaleko Newstaedu, když westminsterský děkan odmítl pohřbít ho v opatství.

Byron byl velmi hrdý na svůj erb, který spolu s datem 1631 zdobí východní portál newsteadského zámku: z horního okraje stříbrného štítu se pokosem spatřují tři červená břevna; štít kryje baronská koruna a v klenotu z přílby s příkryvadly červenostříbrnými vyrůstá mořská panna se zrcadlem a hřebem v rukou, vše v přirozených barvách. Štítonoši dva kaštanové hnědí koně. Heslo: CREDE BYRON /věř Byronům/.

Stopadesáté výročí smrti lorda Byrona bylo prohlášeno organizací UNESCO za světové; proto jsme mu věnovali svou vzpomínku. S jeho jménem navždy zůstanou spojeny pojmy pesimismus,světobol, titanismus a boj za pokrok i svobodu v osobním i národním životě.

PhDr. Milan Buben

POZNÁMKY:

1. Ve Francii tehdy zůstala část rodu, která časem získala titul markýzů de Biron.
2. V téže bitvě, která ukončila dlouhou a zemi vyčerpávající tzv. válku růží, padl král Richard III., poslední z domu yorského /bílá růže/, a na trůn nastoupil Jindřich hrabě z Richmondu, příbuzný jinak již vyhaslého domu lancasterského /červená růže/.
3. Newstead Abbey /opatství/, uprostřed historického sherwoodského lesa poblíž Nottinghamu, bylo založeno králem Jindřichem II., který po zavraždění canterburského arcibiskupa

Tomáše Becketa roku 1172 vykonal pokání a založil několik klášterů, mezi nimi i Newstead. U pramene pitné vody a u jezera tu byl postaven malý klášter zasvěcený Panně Marii a dáno mu jméno Newstead t.j. nové místo - Sancta Maria Novi Locci. V Newsteadu skromě žil téměř 400 let řád sv. Augustina, až do dob, kdy se král Jindřich VIII. zamiloval do dvorní dámy Anny Boleynové. Newsteadští mniši se "zřekli" svých práv dne 21. července 1539, listinu podepsali převor John Blake a 11 mnichů. Převor dostal penzi v částce 26 liber a mniši po 3 librách, 6 šilincích a 8 pencích. Před odchodem hodili mniši do jezera svou zakládací listinu a zpěvácký pulpit s měděným orlem, jež se jim podařilo ukrýt před královskými biřici.

4. Lord Byron nikdy krále neopustil. Newstead byl obléhán parlamentním vojskem, a po Cromwellově vítězství doprovázel lord Byron Karla II. do Francie. Jeho žena byla prý dokonce sedmnáctou milenkou krále v exilu.

5. Augusta Ada se provdala roku 1835 za Williama hraběte z Lovelace. Zemřela dne 27. listopadu 1852.

LITERATURA:

Burke, Sir Bernard: Genealogical and Heraldic Dictionary of the Peerage and Baronetage of the British Empire, London 1862.

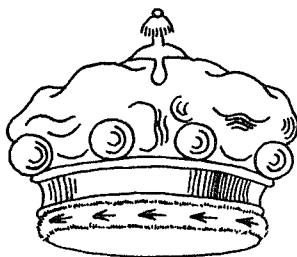
Dějiny anglické literatury, část II., Hlav. redaktor Hardin Craig, SNKLU, Praha 1963.

Encyclopaedia Britannica.

Hogg, Garry: A Guide to English Country Houses. Country Life 1969.

Maurois, André: Život lorda Byrona. Máj. Praha 1970.

Rietstap, J.B.: Armorial Général précédé d'un Dictionnaire des Termes du Blason. Berlin 1934.

20. července 1944

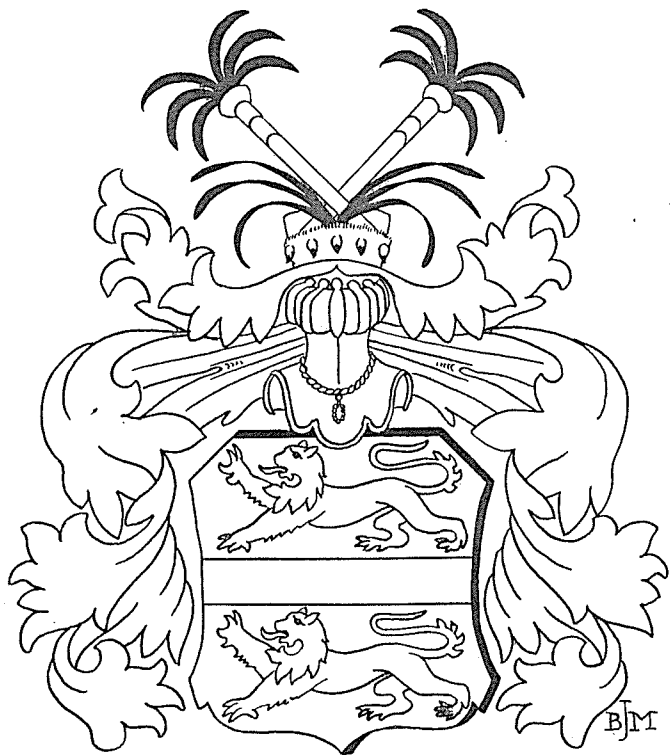
Nedaleko Plzně, na břehu rybníka v kopcovité krajině stojí honosný zámek Žinkovy, který od roku 1952 slouží rekreatům ROH. Mnozí obdivují tam dochovaný erb, jehož štít je takřka shodný se štítem Napoleona Františka, vévody Zákupského, syna císaře Napoleona Bonaparta a Marie Louise Habsburské. Orlík, jak se mu všeobecně říkalo, však na Žinkovech nikdy nebyl a zámek nevlastnil.

Omen znak připomíná jednoho z méně významných majitelů Filipa Schenka hraběte von Stauffenberg¹. Jméno tohoto rodu se však zásluhou jiného příslušníka rodu rozletělo v průběhu druhé světové války do celého světa.

Schenkovi ze Stauffenbergu jsou prastarou švábskou rodinou /prokazatelně se vyskytují již roku 1262/, která podle pověsti má společný původ s Hohenstauffskou dynastií /viz predikát!/. Baronského stavu Svaté říše římské se jim dostalo ve Vídni dne 20. ledna 1698, říšského hraběcího stavu roku 1791 a konečně bavorského hraběcího stavu v Mnichově dne 17. ledna 1874, kdy byl potvrzen i jejich znak: ve stříbrném poli červené břevno provázené dvěma modrými krácejícími lvy. Na přílbě s příkryvadly modro stříbrnými, korunované vévodským kloboukem, postrkaným kytou šesti černých kohoutích pér, dvě stříbrné v horní polovině přetažené červeným pruhem, zkřížené šalmaje, v ústí zdobené kytou černých kohoutích pér.

S tímto erbem ve vínku se v bavorském Jettingenu narodil dne 15. listopadu 1907 Claus Philipp Maria hrabě von Stauffenberg. Životní dráha i okolnosti, které přivedly Stauffenberga k pokusu o státní převrat v nacistickém Německu i samotný průběh atentátu jsou dostatečně objasněny řadou novinových článků a studií i nedávno vyšlou publikací Kurta Finkera /viz literatura/, takže se jimi nebudeme zabývat. Zmíníme se však o osudu spolubojovníků plukovníka Stauffenberga, kteří se před třiceti lety dne 20. července 1944 odhodlali k odstranění Hitlera a snad trochu naivně doufali v okamžité ukončení druhé světové války a ve vybudování nového demokratického Německa.

Generál Ludwig Beck se zastřelil již při zatýkání. Claus von Stauffenberg, plukovník Albrecht rytíř Mertz von Quirnheim, generál Friedrich Olbricht a nadporučík Werner von Haeften byli hodinu po zatčení zastřeleni na dvoře vrchní-

ho velitelství v Bendlerově ulici v Berlíně. Generálmajor Henning von Tresckow se v sebevražedném úmyslu nechal zastřelit na sovětské frontě dne 21. července. O dva dny později spáchal sebevraždu generál Eduard Wagner, ač jeho spoluúčast nebyla prokázána. Dne 8. srpna byli odsouzeni k trestu smrti oběšením Stauffenbergův bratranec Peter hrabě Yorck von Wartenburg, generálmajor Helmuth Stieff, polní maršál Job von Witzleben, dále von Hase, von Hagen a jiní. Dne 10. srpna 1944 byli popraveni Fritz-Dietlof hrabě von der Schulenburg a Clausův starší bratr Dr. Berthold hrabě Schenk von Stauffenberg. Polní maršál Günter von Kluge raději sám polkl jed /19. srpna 1944/, než aby se dostal do rukou katů. Dne 26. srpna 1944 byl popraven Dr. Adam von Trott zu Solz. Generál Heinrich von Stülpnagel se pokusil o sebevraždu, přežil ji však a dne 30. srpna 1944 byl rovněž popraven. Dne 8. září byli odsouzeni k smrti a popraveni kapitán Ulrich Wilhelm hrabě Schwerin von Schwanefeld, Dr. Carl Goerdeler,

von Hassella jiní. Generál Fritz Lindemann se dlouho skrýval, ale dne 3. září byl při útěku gestapem postřelen a dne 29. září 1944 skonal. Socialista Adolf Reichwein byl popraven 20. října a jeho druh Julius Leber padl za obět krvavému teroru dne 5. ledna 1945, kdy zemřel i Ernst von Harnack. Dne 23. ledna 1945 byl popraven Helmuth James hrabě von Moltke.

Jen hrstka přežila. Hans hrabě von Hardenberg se pokusil o sebevraždu. Postřelil se a ani podřiznutí žil nebylo smrtelné. Gestapo ho dopravilo do lazaretu a pak do koncentračního tábora v Sachsenhausenu, kde se dočkal osvobození Rudou armádou. Ještě větší štěstí měli bratři poručík Ludwig a nadporučík Kunrat baroni von Hammerstein, kteří se skrývali až do konce války.

Ohlas na atentát byl v celém světě příznivý, neboť dokázal, že dosud jsou v Německu síly, které si uvědomovaly zločinnost nacistického zřízení a chtěly přispět k řešení tragické situace. I v samotném Německu byla zpráva o atentátu přijímána s povděkem, ale také s lítostí, že se nezdařil. Přesto však s druhé strany bylo tu stále dost zatvzelených nacistů, kteří atentát odsuzovali a Hitlera dále podporovali na jeho cestě ke zničení Německa.

PhDr. Milan Buben

POZNÁMKY:

1. Když Františkem Josefem hrabětem z Vrtby vymřel rod roku 1830, veškeré statky přešly odkazem do rukou Jana Karla knížete z Lobkowicz. Z tohoto rodu se Žinkovy nakrátko dostaly v držení Filipa Schenka hraběte ze Stauffenbergu /24. listopadu 1829. - 11. července 1895/, který je vyženil /dne 22. dubna 1860/ s Karolinou princeznou z Lobkowicz /29. dubna 1835 až 5. března 1881/. Filip však panství prohospodařil a koupil je pak získal Jan hrabě z Harrachu.

LITERATURA:

Finker, Kurt: Atentát na Hitlera, Orbis, Praha 1973.
 Armorial Général précédé d'un Dictionnaire des Termes du Blason par J.B. Rietstap, Berlin 1934.
 J. Siebmacher's grosses und allgemeines Wappenbuch von Dr. Otto Titan von Hefner. Der Adel des Königsreiches Bayern. Nurnberg 1856.
 Sedláček, August: Hradky, zámky a tvrze království českého, díl IX. Praha 1893.

In memoriam I.K.J. Štafla

Dne 8. února 1974 tragicky zemřel po třídenním marném zá-
pase na následky úrazu náš dlouholetý spolupracovník a pří-
tel RNDr. Ivaín Konrád Josef Štafl.

Narodil se dne 19. února 1932 a celý život věnoval vlasti-
vědné práci - naposledy jako ředitel Okresního vlastivědného
muzea v Mělníku - především drobným rodinám Táborska a Hra-
decka, polské heraldice a historii vojenství.

Všichni, kdo ho znali, nezapomenou na jeho osobitý humor
a zánícenost pro práci na cestách za poznáváním historické
praydy.

Cest jeho památce!

Jako vzpomínku a poctu zemřelému spolupracovníku otisku-
jeme dále jeho několik posledních studií.

mb

Erb generálmajora Ludvíka Becka

V soukromém archivu v Hradci Králové je uložena vzácná
fotografie z roku 1863, zachycující skupinu frekventantů ka-
detní školy řad.pěš.pluku č.18 při ukončení školy v Hradci
Králové z let 1862-1863. Cenná archiválie pro dějiny pluku
/Konstantin, Grossfürst v. Russland/ zachovala nám mimo jiné
podobu dvou kadetů, šlechtice Reisinga von Reisinger², který
padl v bitvě u Hradce Králové 3.července 1866, a druhého, kte-
rý se stal šlechticem teprve po letech.

Tímto druhým byl pražský rodák /nar.1844/ Ludvík Beck.
Roku 1866 bojoval jako poručík II.třídy u Hradce Králové,
roku 1879 se stal setníkem, 1881 majorem, 1884 podplukovní-
kem a roku 1898 byl jmenován plukovníkem pěšího pluku č.73
/Wilhelm, Herzog von Württemberg/. V roce 1905 odešel do vý-
služby, ale roku 1908 byl povýšen na titulárního generálmajo-
ra. Sklonek života trávil v Praze Bubenči, kde též zemřel ně-
kdy za první světové války. Jeho dva synové, tehdy sloužící
v poli, nebyli jeho pohřbu přítomni⁴; zda ještě dnes žije je-
ho další potomstvo, nevíme.

Kromě běžných pamětních dekorací byl Beck nositelem Vojen-
ského služebního vyznamenání III.tř. pro důstojníky, Válečné
medaile, Vojenského záslužného kříže /1898/, Vojenské zásluž-
né medaile /1900/ a Čestného kříže řádu württerské koruny
/1899/.

V témže archivu⁵ je i Beckův šlechtický diplom, vydaný ve
Vídni 29.ledna 1898 a podepsaný císařem a ministerským před-
sedou Dr. P.baronem Gautschem von Frankenthurn. Je to složka
4 listů pergamentu velikosti 370 x 286 mm v sametových deskách
karminové barvy, zdobených zlatě vytlačeným menším znakem cí-
sařství. Listy jsou svázané zlatou stužkou, na níž visí v mo-
sazném pouzdře velká pečeť císaře /ø 100 mm/.

Podle znění diplomu, německy psaného, povyšuje císař podplukovníka pěšího pluku č. 81 /Freiherr von Waldstätten/ a jeho potomstvo do stavu šlechtického. Odůvodňuje to jeho třicetiletou věrnou službou /sloužil od roku 1860/ a prokázanou statečností před nepřitelem.

Barevná kresba uděleného erbu je vyobrazena na páté straně diplomu /200 mm vysoká/. Popis: na modrém štítu zlaté špiče, zdobená červenou růží, vpravo a vlevo provázená 2 zlatými hvězdami. Na korunované přilbě s modrozlatými příkrývkami rostoucí zlatý lev, třímající stříbrný meč se zlatým jílcem.

Nobilitací Ludvíka Becka přibyla tedy nová, sedmá rodina šlechtického jména Beck v České koruně.

PRAMENY:

- 1/ Archiv militarií prof. Otakara Jaroše /Hradec Králové, Slezské předmostí, Orlická 343/, jemuž za ochotu a spolupráci vzdávám dík.

2/ K.k. Militär-Schematismus, Wien 1866 - 1905.

3/ Král z Dobré Vody, Vojtěch: Der Adel von Böhmen, Mähren und Schlesien. Prag, I. Taussig 1904. S. 10.

Jiří šlechtic Isakovicz - srbský vlastenec a rakouský důstojník

V rodinném archivu v Hradci Králové je opatrován německy znějící opis diplomu /dat. Wien, 24. února 1807/, kterým udělil císař František I. /dat. Wien, 14. srpna 1806/ Gabrielu Isakoviczovi, jeho manželce Martě rozené Oberknesevicové a jejich dětem Pavlu, Jiřímu, Kateřině a Sofii šlechtický stav a erb. Diplom byl vydán prostřednictvím Karla hr. Palffy de Erdöd a je stvrzen podpisem jeho a sekretáře Ludvíka šl. z Jaswitz.

Důvod nobilitace i původ pro nás nezvykle znějícího jména vysvětluje nám text diplomu. Gabriel, protopresbyter řecké ortodoxní církve v Mitrovicích, byl nobilitací vyznamenán "za zásluhy při duchovní péči o vojáky a za příkladné chování, jímž šel ve stopách svého otce Petra, sloužícího za válek roku 1737 u plukovního štábu Petrovaradžinských hraničářů".

Erb sám, složitostí a barvami poplatný době vydání, je zajímavý tím, že vyjadřuje nejen zásluhy vojenské /gryf/, ale i vzácnou humanitní činnost svého nabyvatele /pelikán/. Štít je štvrceň, v prvním a čtvrtém modrém poli je stříbrný rozkřídlený sedící pelikán, krmící mláďata na hnízdě ze své rozdrásané hrudi. Hnízdo /barvy přirozené?/ je na zelené půdě; v druhém a třetím červeném poli je stříbrný gryf s otevřeným zobákem a vyplazeným jazykem, rozkřídlený a rozkročený, držící v pravém pařátu meč. Na korunované turnajské přilbě jsou rozevlátá černá orlí křídla a mezi nimi rostoucí ozbrojenec /en face/ v modrém obleku se zlatými portami a opaskem. Na hlavě má červený klobouk /kalpak/ s kuní kožešinou, pravou rukou zdvihá šavli, levou má opěru o bok. Příkrývky jsou modro-zlaté a červeno-zlaté.

Žel není známa žádná dobová kresba či malba tohoto erbu. Máme ho však v jiném provedení. Na královéhradeckém hřbitově na Pouchově /I. část/ je skupina tří hrobů s pomníky, náležejícími Isakoviczům a jejich příbuzenstvu. Všechny jsou ozdobeny pískovcovými erby v haut-reliéfu. Nejstarší z nich kryje ostatky "Jiřího šl. Isakovicze, c.k. rytmistra, rytíře ruského řádu S. Vladimíra, majitele Armádního kříže" /nar. v Mitrovicích 22. ledna 1793, zemř. v Hradci Králové 24. září 1870/ - text německý.

Tento rytmistr, ač dlouholetý "domácí pán" na čp. 164 v Hradci Králové, tamtéž ženatý s Aloisií roz. Kemlinkovou, příbuzný s - tehdy německy citícím - patriciátem hradeckým, ale i otec český vychovávaných dětí, zůstal až do smrti synem svého národa, země a víry. Manifestoval to /poslední přání/ i svým pohřbem, který se děl podle řecko-ortodoxního ritu. Byl to první pohřeb toho druhu v Hradci Králové

a vzbudil senzaci /Tolman: Vzpomínky na starý Hradec Králové, H.K.s.a./.

Podle ústního podání rodinné tradice získal Jiří /Djordje/ Isakovicz řád sv. Vladimíra za účast v bitvě u Lipska roku 1813 /odtud i Armádní kříž/. Zdá se, že měl u Rusů při-

žen, patrně z důvodů jazykových znalostí. To by dokazovala i skutečnost, že ač velmi mladý důstojník, byl v suitě spojeneckých důstojníků, kteří doprovázeli Napoleona I. do jeho internace na Elbu roku 1814. Snad důvody pro udělení sv. Vladimíra byly i jiné^{2/}.

Později setkáváme se s ním jako s nadporučíkem 9. husarského pluku /Pardubice/, v jehož sboru zůstal až do svého odchodu na odpočinek /Militär-Schematismus/.

Mezi rodinnými památkami je jeho portrét v uniformě a s dekoracemi. Je zajímavý i po stránce faleristické.

Pečetidlo rytmistra Jiřího se nezachovalo; jeho pečetní prsten s erbem byl proveden ve zlatě a při úmrtí nositele byl již téměř otřelý. V rodině je však pečetní prsten s

erbem /kulatý kámen, mléčný chalcedon, průměr 14 mm/ po jeho synu Karlovi, dvorním radovi /1846 - 1935/.

Vedle zmíněného erbu na náhrobním pomníku Jiřího jsou ještě erby nad hroby Eduarda /1841 - 1890/ a Jana /1844 až 1863/ a vyzlacená rytina na pomníku Eduarda ml. /1885 až 1896/. Reprodukovaná kresba je výsledkem rekonstrukce těchto výtvorů.

Není účelem této stati zpracovávat rod Isakoviczů genealogicky^{3/}. Chci jen upozornit, jak v soukromých sbírkách a v rodinných archívech je dosud řada neznámých dokumentů i historicky cenných památek.

Závěrem děkuji paní MUDr. J. Ríglové-Isakoviczové /Hradec Králové/ za laskavé porozumění pro mé bádání.

POZNÁMKY:

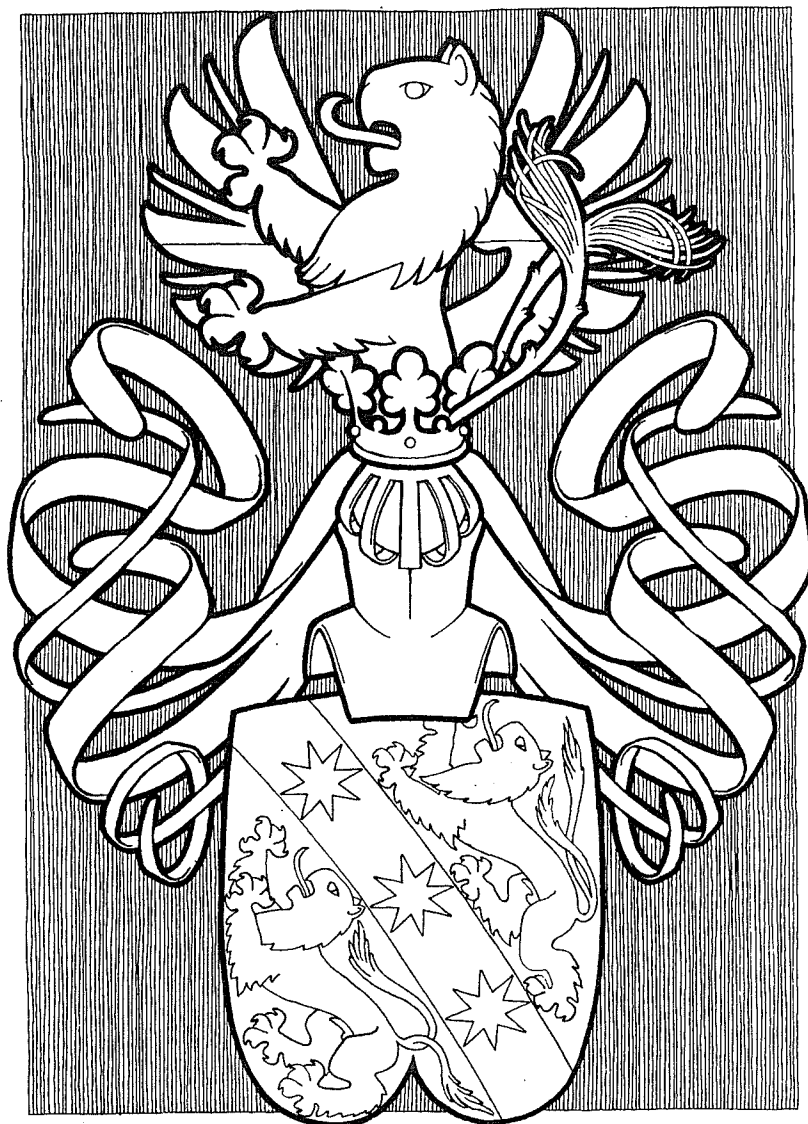
- 1/ Mitrovce, město na levém břehu Sávy, od roku 1739 v království Chorvatsko-slavonském. Isakoviczové pocházeli ze Srbů, kteří po porážce Turků u Bělehradu a po osvobození části historického Srbska se přestěhovali do východní Slavonie. Po míru v Karlovcích stali se z nich strážci stále ohrožovaného území a vynikající vojáci-hraničáři.
- 2/ Vůdce Srbů, poddaných turecké říši, začal tou dobou bojovat o srbskou nezávislost a to s morální podporou i s pomocí Ruska. /Černý Jiří - Kara Djordje/.
- 3/ V Čechách žijí již jen potomci "po přeslici". Zdá se, že ještě kvete větev rodu v Rakousku. Nic společného neměl z tímto rodem Isaak Isakovicz, arcibiskup arménsko-katolické církve /cf. Aristokraten-Almanach 1888/.

Bassewi z Treuenburgu - první židovský erbovník

Erbovní sešit 6/7 přinesl zajímavou stať o erbech jednotlivců i právních osob, jež se podíleli na osudech Evropy v období třicetileté války. Mimo jiné bylo opomenuto osobnosti, která, ač skrytá, měla na české poměry i na evropský spor obrovský vliv. Bez ní nebylo by moci, majetku a především armády Albrechta z Valdštejna ani společenského růstu Michny i dalších domácích a cizích rodů.

Touto osobností byl Jakob Bassewi /recte Bas Ševi/, rodák z Itálie, vynikající představitel pražského ghettá, "obchodní dvorní žid" /Hofhandelsjude/, finančník společnosti de Witte-ho, známý z aféry tzv. "dlouhé mince" čili znehodnocení české měny^{4/}.

Jakob Bassewi, též zvaný Schmiles, byl v habsburských službách již za Rudolfa II., jenž jej roku 1599 povýšil na dvorního žida, což přinášelo především volnost pohybu a obchodního podnikání. Po roce 1620 hrál značnou roli ve všech finančních otázkách a na přímluvu Karla kn. Liechtensteina byl povýšen^{5/} jako prvý nepokřtěný žid do šlechtického stavu /říšského/ s predikátem z Treuenburgu a dán mu erb: v černém štítu pošikem stříbrné břevno posázené třemi čer-

venými osmihrotými hvězdami a provázené dvěma zlatými dvoj-
ocasy lvy. Korunovaný turnajský helm s příkrývadly vpravo
černo-zlatými a vlevo červenostříbrnými nese rozevřená orlí
křídla, pravé stříbrnočerné, levé zlatočervené; mezi nimi
vyrůstá zlatý lev sahající předními tlapami do pravého
křídla.

Brzy následoval svého příznivce a pána vévodu z Frýdlan-
tu; umírá v nemilosti a ve vyhnanství v Mladé Boleslavi dne
2.května 1634. Dobové zpodobení erbu je v basreliéfu zacho-
váno na boční stěně náhrobku druhé Bassewiho manželky Hen-
del bat Levi z roku 1628 na pražském Starém židovském hřbi-
tově; v malbě též na dřevěném štítě ve sbírkách Muzea hlav-
ního města Prahy a také v basreliéfu na čelní stěně ná-
hrobku samotného Jakoba Bassewiho na starém židovském hřbi-
tově v Mladé Boleslavi.

Proti citovanému blasonu se u dobových zpodobení vysky-
tují různé odchylky. Tak na deskové malbě jsou lvi malováni
s korunkami a přední nohy lva v klenotu připomínají spíš
orlíčí pařáty. Na mladoboleslavském náhrobku se zvíře v kle-
notu podobá spíš gryfovi, jasné jsou pařáty.

Jakkoli byl Bassewi pro české dějiny osobností osudovou
a třeba i škodnou, není možno ho z historie třicetileté vál-
ky vynechat; z hlediska heraldiky je jeho povýšení a udělení
erbu něčím skutečně mimořádným. Jak již řečeno byl prvním
židem, který ač nepokřtěn dosáhl nobilitace a mohl tedy své
dopisy pečetené erbem začínat hrdě: Ich Jakob Bassewi von
Treuenburg, Hebräer, der römischen kaiserlichen auch zu Hun-
garn und Böhme Maiestät Diener.

Za ochotnou pomoc vzdávám dík doc. Dru V.Sadkovi ze Stát-
ního židovského muzea v Praze.

POZNÁMKY:

- 1/ Spiegel, K.: Die Prager Juden zur Zeit des dreissigjähri-
gen Krieges. Die Juden in Prag. B'Nai B'Rith, Prag 1927.
- 2/ Na důkaz toho, o jak ojedinělý případ nobilitace šlo, bu-
diž zde konstatováno, že druhým nepokřtěným nobilitovaným
židem byl Joachim Edler von Popper, 1.dubna 1790.
- 3/ SUAR, Praha: Česká dvorská kancelář IV D 1 kart.412.
Wolf, Gerson: Joseph Wertimer. Ein Lebens- und Zeitbild.
Wien, Herzfeld et Bauer 1868. S.333.
Erb popisuje Sedláček, Heraldika II. S.365 s odvoláním
na dodnes základní studii Jirečkovu, kde blason sice pře-
vzat od Wolfa, ale s opačným zbarvením křídel. Odtud chyby
Sedláčkovy. Jireček, Josef: Jakub Bas-ševi z Treuenburka.
ČČM 1883. S.325 - 330.
- 4/ Muneles, Otto: Prague Ghetto in the Renaissance Period.
Prague 1965. Zde barevná reprodukce.
- 5/ Viz pozn. 1/.

Poručík Seweryn Paprzyca-Swieżawski v Hradci Králové

Na I. oddělení královéhradeckého hřbitova na Pouchově je pod číslem 158 hrob, označený prostým železným křížem na kamenném podstavci, zdobeném znaky Polska a Litvy. Tabulka na kříži hlásá, že tu odpočívá důstojník polských vojsk "Stanisław ze Świrckich recte Seweryn Swirzawski", zemřelý dne 20. dubna 1864.

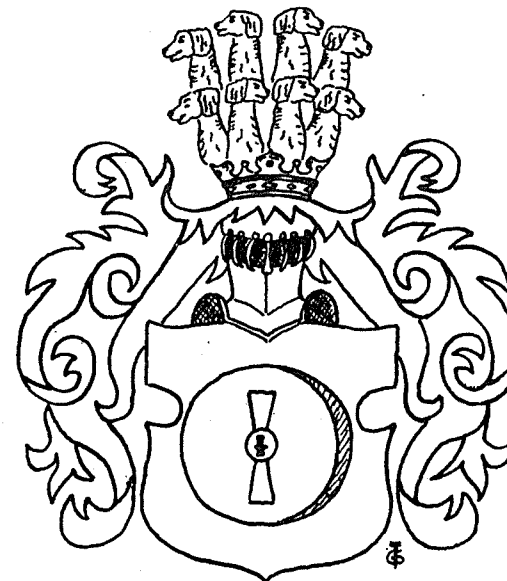
Tento pomník má své osudy. Původní, postavený rodinou, poničil čas natolik, že roku 1901 ho hrobník odstranil a zahodil. Zaslouhou továrníka Červeného a jeho uvědomělých přátel byl na původní podstavec vztyčen kříž nový. Přitom došlo bohužel k hrubým chybám v textu tabulky, zejména k nesprávné transkripci příjmení.

Jak se dostal tento důstojník do Hradce Králové? Když roku 1863 vypuklo v "ruské části" Polska povstání proti carské svévoli, vznikly i jednotky národního polského vojska, které bojovaly statečně proti nepříteli. Povstání však skončilo porážkou a poslední vojenské jednotky, které se nechtěly vzdát Rusům, ustoupily po vystřelení vši munice do "rakouské části" Polska, do Haliče. Tu byly odzbrojeny a jejich příslušníci odvezeni na různé rakouské pevnosti a tam internováni. Početná skupina Poláků byla odvezena i na královéhradeckou pevnost a v ní byl i jmenovaný důstojník. Historii jejich pobytu zpracoval důkladně Domečka, zvláště u příležitosti vzpomínkových slavností v roce 1933, kdy skupina povstalců-veteránů kladla věnec i na pouchovský hrob jejich důstojníka. U Domečky čteme i o historii připravovaného útěku a o smutném skonu jmenovaného.

Zajímalo mne, proč jsou na hrobě uvedena dvě jména. Domečka zapsal, že jméno zemřelého důstojníka "Stanisława" se nedozvěděl ani zpovědník, který ho před smrtí zaopatřoval. V roce 1971 jsem se snažil vypátrat tuto záhadu, jaké bylo skutečné příjmení a jaký měl znak, neboť nepochybně tu šlo o šlechtice. V polském časopisu "Przekrój" jsem se obrátil zvláštním článkem k veřejnosti a - s úspěchem. Kromě jiných obdržel jsem i dopis od dra A. Swieżawského, praprasynovce našeho "záhadného" důstojníka. Ten mi sdělil, že jeho zesnulý příbuzný zúčastnil se povstání jako poručík pod pseudonymem /nom de guerre/ "Stanisław Śwircki" z obav před persekvováním své rodiny ze strany ruských orgánů. Jmenoval se tedy ne Śwircki, ne Swirzawski, ale Swieżawski.

Poručík Seweryn Swieżawski narodil se 4. ledna 1833 v Łykoszynie /Lubelské vojvodství/ jako nejstarší syn Edwarda Swieżawského /erbu Paprzyca/ a Kassyldy rozené z Wydzgów /erbu Jastrzębiec/. Nomen omen: své křestní jméno dostal po dědovi, vojáku-povstalcí, kapitánu v pluku "Wiernych Kozaków" z časů povstání roku 1794 /povstání Kościuszkovské/. Roku 1860 zdědil Dutrów nedaleko Łykoszyna a žil jako klidný statkář. Až roku 1863 se připojil k povstání a skončil svůj život - jako svobodný - v Hradci Králové, kde zemřel 20. dubna 1864 ve vojenské nemocnici na tyfus.

Jeho hrob na Pouchově byl naposled důstojně opraven roku 1933 u příležitosti již zmíněných slavností. Královéhradecké veřejnosti jsem po letech "objevil" tento zajímavý a vzácný hrob v denním tisku, takže ke dni "Památky zesnulých" roku 1971 byl díky orgánům lidosprávy znovu očištěn a upraven.

Seweryn Swieżawski byl tedy erbu Paprzyca /jinak též Kuczawa nebo Kuczuba/. V jeho štítě je šerý mlýnský kámen s železným kováčím kol středního otvoru /paprzyca/ v poli stříbrném. Nad korunovaným helmem je v klenotu 8 hlav štěnat, 4 a 4 nad sebou v řadě, ve spodní řadě první hlava hledí vpravo, další tři vlevo, v horní řadě dvě hlavy hledí vpravo, dvě vlevo. Přikryvadla jsou šerá a stříbrná. - Rod Swieżawskich v minulosti užíval v klenotu někdy i devět hlav. Třeba připomenout, že jsou známy čtyři obměny erbu Paprzyca; všechny jsou však téhož historického původu. Pro nás je nejvíce zajímavé tvrzení, že erb Paprzyca dostal se do Polska z Čech /!/ a to kolem roku 1228 za panování krále Boleslava zv. Stydlivého /1227 - 1279/.

Na závěr uvádím na paměť poručíka S. Swieżawského pěkné a hrdé heslo rodu Paprzyca: "najlepszy herb u szlachcica bezwzaptienia jest Paprzyca" /Nejlepší erb pro šlechtice je bezpochyby papřice/.

Můj dík za cenné údaje si zaslouží pí I. Holyňská z Lisowskich /Komorów u Warszawy/, p. K. Mądrośkiewicz /Gdynia/ a p. dr. A. Swieżawski /Łódź/.

LITERATURA:

- Domečka, L.: Polští povstalci v Hradci Králové. Hradec Králové, 1933.
 Domečka, L.: Opravený kříž náhrobku důstojníka vojsk polských z povstání r. 1863. In "Kraj", č. 68. Hradec Králové 1933.
 Niesecki, K.: Herbarz Polski. Leipzig, 1831 - 1854.
 Ostrowski, J.: Księga herbowa rodów polskich. Warszawa 1901.
 Štafl, I.: Jakiego był herbu? In "Przekrój". N. 1379. Kraków 1971.
 Štafl, I.: Nad hrobem polského důstojníka. In "Nové Hradecko" č. 42. Hradec Králové 1971.

Znak děkanství v Chlumci nad Cidlinou

Od vánoc 1971 užívá římskokatolický děkanství úřad při chrámu sv. Voršily následující znak: štít napříč dělený. V horním modrém poli zlatá loď s napjatou plachtou, plující vpravo na vlnách červené barvy. Dolní pole modré, dělené zlatým kulem. V pravé polovině zlatý trojhran s okem, v levé osmipaprscitá zlatá hvězda, v kule černá zubří hlava s červeným jazykem a zlatou houžví, provléknutou nozdrami. Nad štítem se vznáší černý kněžský klobouk s provlečenými šňůrami, ukončenými jedním střípcem.

Zdůvodnění barev a figur: Námořní loď - atribut svaté Voršily. Její zlatá barva - symbol světců. Modrá obloha - barva nebes. Červené mořské vlny - symbol mučednické smrti patronky kostela. Zubří hlava v kule - znak pánů z Pernštejna; na paměť dobrodince města a /od roku 1536/ stavebníka děkanství chrámu pana Jana z Pernštejna a na Helfenštejně/. Zlatý trojhran s okem - symbol nejsv. Trojice. V modrém poli - barvě nebes. Zlatá osmipaprscitá hvězda v modrém poli - znak pánů z Chlumce; tato štítová pole se vztahují na nejstarší chrám nejsv. Trojice v Chlumci a připomínají návaznost dnešní farnosti na stará farní práva osady, kterou se Chlumec stal za některého z Divišovců, pánů "z Chlumce", pišící se od roku 1242 "de Sternberch"²/.

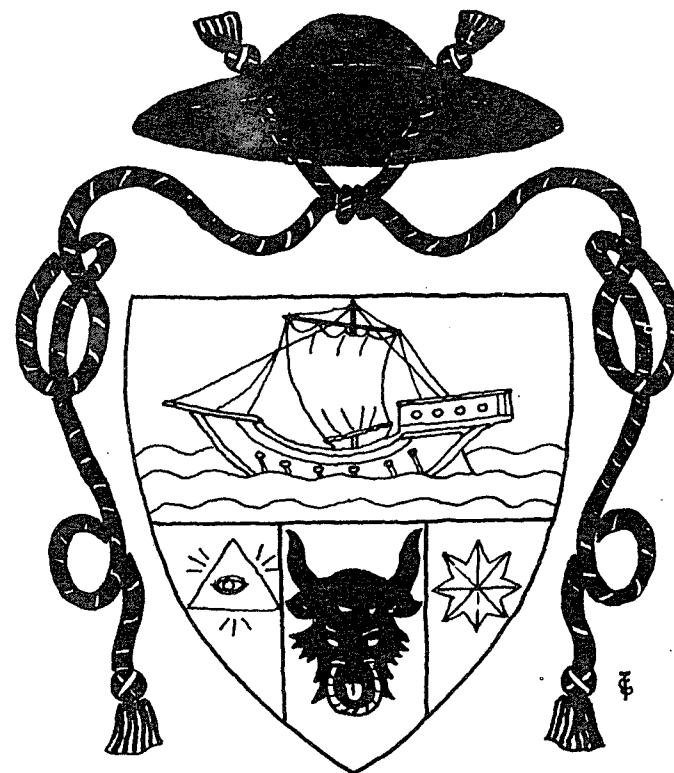
Připomínám, že kostelík /po dostavění sv. Voršily/ stal se hřbitovním; s jeho podobou se setkáváme v městském znaku.

Perštejnský znak je umístěn nad jižním bočním vchodem do chrámu sv. Voršily.

POZNÁMKY:

- 1/ Novák, L.: Karla Khuna Dějiny a kulturní obraz města Chlumce n.C. Chlumec nad Cidlinou 1932.

- 2/ Šimek B.: Rukověť heraldikova. Příloha in "Heraldika", roč. IV. a V. MTZZ, Jilové u Prahy 1971 - 1972.

Zemřel Václav Vojtíšek

Mnoho ztrát nadělil kultuře rok 1974 a mezi nejtěžší pro heraldiky patří odchod akademika Václava Vojtíška. Odešel krátce po profesoru V.V.Štechovi, s nímž nyní představoval nejstarší a nejváženější postavy naší vědy a kultury. Jejich slovo se sice v poslední době ozývalo na veřejnosti jen poskrovnou, leč stále zachovávalo svou moudrost a váhu.

Tichý hlas profesora Vojtíška, jemuž jsme kdysi napjatě naslouchali v universitní posluchárně filosofické fakulty, tedy zmkl. Stalo se tak ve čtvrtek před svatým Bartolomějem dne 22.srpna, krátce poté, co se profesor Vojtíšek dožil svého 91. roku.

Nechťjme rozvinovat obsáhlý rejstřík oblastí, do kterých jeho badatelská posedlost zasahovala. Neboť obor pomocných věd historických a archivnictví byly jen stěží jeho činnosti, k nim se bohatě vázaly další vědní disciplíny, dějiny měst, historie práva, dějiny Karlovy university, nauka o rukopisech, atd. Ovocem je mnoho prací samostatných i rozseřtých po speciálních časopisech, populárně vědeckých revuích i denním tisku. Všechny jsou podloženy odpovědným studiem pramenů a mají platnost trvalých hodnot.

Jeho heraldická účast podobně jako ostatní obory vyvěrala z bohatého studia a širokého vědního rozhledu. Zejména znalost historie a schopnost pohotově číst staré rukopisy skvěle podporovaly jeho badatelskou činnost. V jeho publikačním rejstříku heraldické oblasti stojí na předním místě dvě díla, jichž sám název dokládá Vojtíškovu vlastenecké zaměření, "O pečetích a erbech měst pražských a jiných českých" /1928/ a "Znak hlavního města Prahy" /1928/, jež patří k základním pracím o naší městské heraldice.

Souběžně s vědní činností probíhala účast pedagogická, již se věnoval na Karlově universitě s nemenší vášní a ježímž ovocem jsou generace následovníků. Je samozřejmé, bylo-li tak bohaté dílo zhodnoceno veřejnými poctami, na předním místě řádným členstvím Československé akademie věd. A jeho odchod i přes pozeňnaný věk vyvolal lítost a smutek nejen v řadách jeho žáků a přátel, ale v celé kulturní obci.

Zdeněk M. Zenger

Zemřel Ladislav Kuncíř

O svých osmdesátinách 14.září 1970 posílal přátelům pamětní dvojlist; vybral do něho čtyři reprodukce a dva texty, jimiž podivuhodně sevřeně charakterizoval i své životní snažení i okruh svých milovaných výtvarníků. Byly to jeho nakladatelské značky kozoroha v klenotu na helmě a kozoroha s opisem Non deserit alta, dále kresba Panny Marie, již anděl drží heraldickou korunu nad hlavou, a kresba vinaře, sklízajícího révu z pnoucích keřů. Jedna značka a figura od Břetislava Štorma, druhá značka a figura od V.H. Brunnera. Text z Angela Silesia:

Zda sobě padá déšť a sobě slunce svítí?

Tož věz, že ani ty sám sobě nesmíš žítí.

Kolem své osmdesátky psal Kuncíř pilně své nakladatelské paměti, úkol sobě uložený z radosti nad přehlídkou dobrého díla a nad vzpomínkami na styky a přátelství s osobnostmi trvalého významu pro duchovnou českou kulturu, ale nadobčeji ztížený proto, že byl v převratné době surově a tupohlavě zničen jeho nakladatelský archiv. Spolek českých bibliofilů a Památník národního písemnictví uspořádaly tehdy /26. listopadu 1970/ podvečer k jeho životu a dílu a na něm promluvili Dr. Bedřich Fučík, Dr. Bohumír Lífka a Dr. Otakar Štorch-Marien. Na jejich proslovy odpovídal Ladislav Kuncíř v jiskřivé duševní pohotovosti a pěkné fyzické kondici. Žel, už za necelá čtyři léta, 5.června 1974 zemřel a byl pohřben 11.června na vinohradském hřbitově, doprovázen množstvím těch, kteří ještě tu jsou z řad jeho bývalých spolupracovníků, autorů a přátel jeho kulturní orientace, katolíků i evangelíků, kleru i laiků.

Byl rodák z Jičínka, zakotvený i s početnou rodinou v Praze. Když dne 30.září 1923 opouštěl knihupecké a nakladatelské závody Československé akciové tiskárny, aby se ujal vlastního knihupectví a nakladatelství, napsal si do svého prvního prospektu: "Svých rozsáhlých zkušeností o přednostech a vadách českého nakladatelstva použiji s vědomím o vážném, zodpovědném a svrchovaně čestném poslání tohoto stavu jen k dobru a prospěchu pravého výkvětu české kultury a k jejímu obohacení jen z těch cizích zdrojů, které jsou opravdu nejčistší a nejskvělejší. Utvořím ze svého závodu jednotlivci střed ryzí umělecké produkce a kladného duchovního života, přihlížeje jen k nejvyšším uměleckým hodnotám bez ohledu na obchodní konjunkturu". Takto si kladl životní cíle třiatřicetiletý muž na samém prahu samostatné činnosti. Za necelá tři léta nato, v prosinci roku 1925, předkládá svým přátelům a odběratelům seznam čtyřiapadesáti vydaných knih, důkaz, že plní své sliby. V krásném a odvážném optimismu tehdy říká: "naším úmyslem jest obsáhnouti všecko, co lidský duch vytvořil nejkrás-

nějsího a nejpůvodnějšího v umění slovesném. Dobrá práce však roste pomalu. Nechceme pouze vyhovovat poptávce jako obchodníci, ale sami vést směr a výchovu, což jest ideálním úkolem každého vydavatelství, které ve své působnosti nevidí výhradně jen živnost a modu." Z těchto dvou raných projevů Kuncířova nakladatelského idealismu můžeme soudit a hodnotit vše, co pro českou kulturu vykonal.

Je to k roku 1939 půlčtvrtá sta knih, z nich 207 děl krásné prózy a poesie, 79 knih náboženských, 39 poučných a časopisy Rozmach /1923 - 1928/, Akord /1929 - 1934/, Kuncířovy noviny /1929 - 1930/, Brána /1937 - 1939/. Tématicky vybíraná díla tvořila programovou součást sbírek Boží bojovníci, Knihy Družstva přátel Studia, Karmel, Knihy Akordu, Knihy mladých, Knihy nové doby, Kuncířovy sešity, Národní knihovna /redigovali F.X.Šalda a Josef Dostál/, Philobiblon, Poklad, Prsten, Svati Otcové, Ver sacrum, Vinice Páně. Hlavní spolupracovníci byli Zdenka Braunerová, V.H.Brunner, Cyril Bouda, Josef Dostál, Jaroslav Durych, Viktor Dyk, Emanuel Frinta, Method Kaláb, Jan Konůpek, Alois Lang, Antonín Lískovec, Blažej Ráček, Jan Scheinost, Aloys Skoumal, Antonín L.Štříž, Karel Svolinský, Břetislav Štorm, Josef Vašica, František Vik, Isidor Vondruška, Albert Vyskočil, Jaroslav Zaorálek, Jan Zrzavý a dalších 130 českých autorů slovesných a výtvarných. V knižní produkci českých nakladatelů z povolání vyhranil Ladislav Kuncíř typ knihy, který bylo možno s Arthurem Novákem nazvat Kuncířův standard. Kuncíř vydával literaturu vybrané tvářnosti duchové, byl nakladatel právě tak jako Vilímek, Otto, Topič, ale jeho produkční radius byl o hodně kratší. Všimáme-li si hodnot tvárných, rozsah nakladatelství je okolností podružnou a nerozhodnou. V těchto směrech předstihoval Kuncíř všechny nakladatele, co jsme jich dříve měli. V záplavě jejich produkce byly knihy s účastí knižního umělce nebo praktika výjimkou, neovlivňující jejich standard. Kuncíře jsme však poznali vždy, ať mu knihy upravovali grafické zvukných jmen či neznámých. Čím to bylo? Protože na scénu vystoupila nakladatelova osobnost. Nakladatel byl právě tak rozhodující činitel jako umělec: byl středem, k němuž se sbíhaly všechny nitky zrodu knih. Standard Kuncířových knih vydával jasné svědectví o jeho zásadách, vkusu, tvářnosti, metodách a osobnosti. Pro Kuncíře nepracovala výhradně jím zavázaná papírna, Kuncíř neměl vlastního písma ani barev ani knihaře. Byly to tytéž domy, které pracovaly pro všechny nakladatele v republice. A přece knihu Kuncířovu poznali jsme ihned, ať byla vybavena od kteréhokoliv z nich. Kuncířův typ nepotřeboval zákonné ochrany, chránil se sám, ovšem jen morálně.

Kuncíř si dovedl s neomylným nitrohledem vybírat své spolupracovníky. V prvním období jeho činnosti, kdy organizoval Družstvo přátel Studia, již od roku 1920 a v samostatném nakladatelství od roku 1923 udával v něm estetický tón Vratislav Hugo Brunner, zázračný umělec knižní

krásky. Středisko jeho činnosti bylo v nakladatelství Fr. Borového, pro Kuncíře však udělal také mnoho. Kuncíř mu oplatil jako žádný druhý z jeho službodárců. Vydal roku 1929 bibliografický soupis "Výtvarná práce V.H.Brunnera pro českou knihu" od Dr. Boženy Polívkové. Z něho lze seznat, že do roku 1929 vypravil Brunner buď kresbami, rytinami, úpravou vzhledu nebo rozvrhem sazby pro Františka Borového 66 titulů, pro Ladislava Kuncíře 55 titulů, pro Stanislava Minaříka rovněž 55 titulů, pro B.M.Kliku 39, pro Aventinum 26 titulů, atd. Množství práce, Brunnerem vykonané, je tedy pro Kuncíře na druhém místě v žebříčku. A jaké práce! Připomenme jen výzdobu knih Barbeye d'Aurevilly, Paula Claudela, Papiniho, Durycha. Sám emblém Vinaře a okrouhlá značka Kozoroha jsou opravdu příležitými erbovními znameními Kuncířova knižního šlechtictví.

Když Ladislav Kuncíř zařadil do svého vydavatelského programu dílo Miloše Martena, bylo zároveň bez pochyb, že jednotlivé jeho svazky upraví a vyzdobí Zdenka Braunerová. Po dlouhé odmlce přivedl tak nakladatel k nové tvorbě umělkyni, která stála na konci století u samého zrodu novodobé krásné české knihy.

Ve svém nakladatelském díle dal Kuncíř příležitost knižního vytváření plně čtyřicítce grafiků a úpravců. Nechybí mezi nimi Jaroslav Benda, Method Kaláb, Jan Konůpek, Zdeněk Kratochvíl, Karel Svolinský, Jan Zrzavý. Avšak dva z nich tvořili nad jiné silnou, těsnou, určující oporu Kuncířova podnikání. Byli to Antonín Lískovec a Břetislav Štorm. V Praze téměř neznámý Antonín Lískovec byl autorem většiny tiskařských disposic Kuncířova knižního standartu. Tento Kuncířův objev, účastník staroříšského Dobrého Díla, velmi skromný, pracovitý, logicky myslící vytvořil v užité knize znamenité souzvučné organismy, plné harmonie a vkusu. Vymyslel pro velké Kuncířovy knižní série Kozoroh, Knihy nové doby, Dílo Jaroslava Durycha, romány Sigrid Undsetové, spisy Alfreda de Musseta, hagiografické skladby jednotný přívětivě příruční formát tříkrát na osmerku složeného kancelářského archu, písmo vždy vybral z toho nejlepšího, co ta která tiskárna měla; z Nového Jičína u Kryla a Scottiho Janson, u Obziny ve Vyškově Walbaum a Ohio, u Horáka v Prostějově Didot, u Müllerů v Turnově nebo u Lidových závodů tiskařských v Olomouci Bodoni, v Družstvu knihtiskárny v Hranicích Baskerville, u Muchy ve Velkém Meziříčí nebo u Pokorného v Brně Garamond, u Janaty v Novém Bydžově Medieval. Pražské tiskárny Průmyslová, Státní, Grafie, měly typů na výběr, co srdce ráčí. Method Kaláb v Průmyslové měl zvláště rád Fourniera, Poliphila a Tiemannu. Když se pro knihu Ijob potřebovaly hebrejské typy, šlo se do Unie. Knihy vypravené Lískovcem byly uznány za vrchol běžné knihy nakladatelské, u nás nikým jiným nedosažený, dokonale formátem, papírem, tiskem, knihařskou prací. Vybraný materiál, vkus a elegance v podání charakterizují všechny Lískovcovy úpravy.

Břetislav Štorm vtrhl do periodik Kuncířova nakladatelství jako bojovné panoše, nelekající se přesily protivníka, a prosazoval v nich a z nich staré rytířské ctnosti z gotické doby. Heraldika a mnišství byly mu zbraněmi dobrými i pro civilní dnešek. Pro ně zrálo i jeho kresebné umění, které se dobralo vzácné slohové čistoty. Nezaměnitelné, úplně své. Vizte Herwigova Sv. Sebestiána z Weddingu /1930/, Claudelovy Svaté obrázky z Čech /1933/, obě z edice Philobiblon. Splynutí kresby, zinkograficky reprodukované, s písmem je v pozdějších Štormových pracích výsostně dokonalé. Ladislav Kuncíř si popřál i několik výpravných experimentů. Většinou se mu zdařily. Pro knihy Chestertonovy si vybral karikaturistu Zdenka Kratochvíla, pro

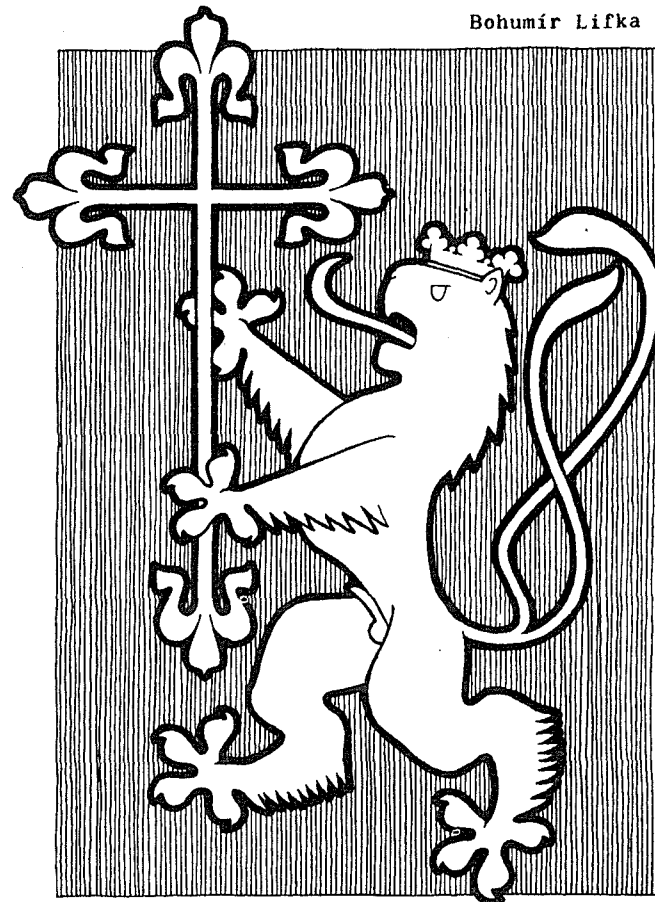
Dickensovy Pickwickovce humoristu Vlastimila Radu, pro Nezvalovy Blížence konstruktivistu Víta Obrtela a pro Swiftova Gullivera spolupráci Vlasty Buriana s Adolfem Hofmeisterem. I knize vědecké dal Kuncíř vždy výborný vzhled, a kde bylo třeba, bohatou obrazovou dokumentaci. Jeden příklad za všechny buď Roubíkův "Český rok 1948", vydaný roku 1931.

Pro exklusivní knihomilské tisky, vyhrazené stovce, nejvýš stopadesáti zájemcům, založil Kuncíř zvláštní edici Philobiblon, kde několik malých dražokamů knižních úprav vybrousil z přebohatých kas písem Průmyslové tiskárny a nadal svým jedinečným šarmem Method Kaláb.

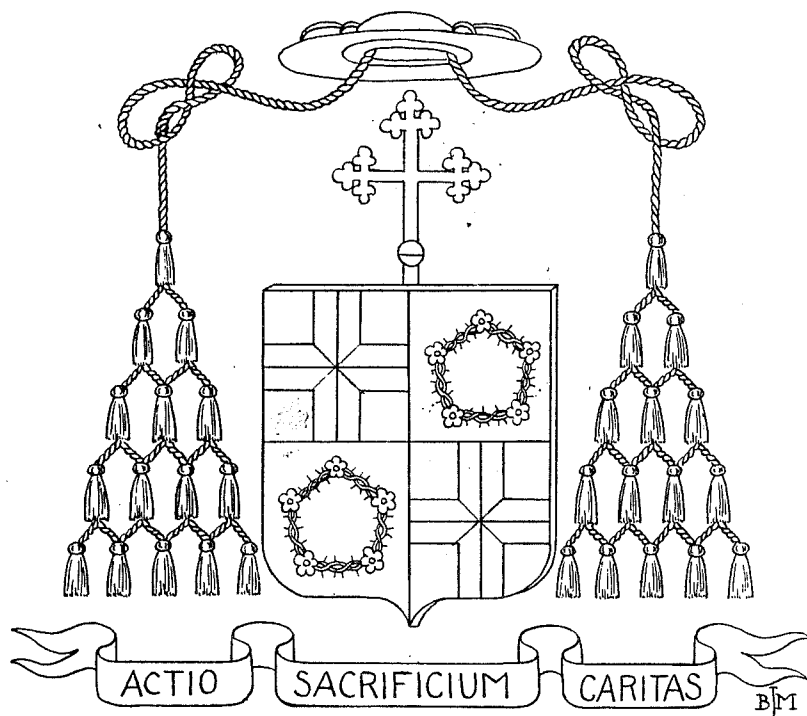
Krásná deviza Non deserit alta /Nesestupuje z výšin/, kterou si zvolil Ladislav Kuncíř pro vnitřní hodnoty svých knih, platí v plné míře i o jejich vnější stránce.

Ladislav Kuncíř uskutečnil za deset až patnáct let své průbojné aktivity nejodvážnější plány spisů duchovního vzdělání, o kterých snil Josef Florian a kterých se staroříšští museli vzdát pro nedostatek prostředků, i smělé své plány ze světové literatury krásné, klasické i moderní, odvážil se i na edici pokladů naší středověké a barokní slovesnosti. Zejména pro období našeho baroka našel vysoce fundované vědecké interprety a zasloužil se o jeho literárně historickou rehabilitaci. Překonal hrdinným úsilím i léta krise v podnikání, za kterých se zřítily velké nakladatelské domy Ottův nebo Štorch-Marienuv. Dílčí pohledy na životní dílo Kuncířovo by vynesly ještě mnohou hodnotu slovesnou a grafickou, jejíž rozvinu se chopili ti, kdo v ní našli živný zdroj předchůdcovský, tak i naše heraldika.

Bohumír Lifka

In memoriam kardinála Štěpána Trochty

V sobotu dne 6.dubna 1974 zemřel ve svém sídelním městě Litoměřicích sedmnáctý biskup litoměřické diecése Štěpán Maria kardinál Trochta, S.D.B. Narodil se 26.března 1905 ve Francově Lhotě /okr.Vsetín/. Studia na kroměřížském gymnasiu přerušil vzhledem ke svízelné rodinné situaci. Po čase odchází do Itálie, kde roku 1922 vstoupil do kongregace salesiánů. V Turíně dokončil studia filosofie a theologie, dosáhl doktorátu a 29.června 1932 byl vysvěcen na kněze. Po návratu do vlasti působí v salesiánských ústavech ve Fryštáku /dnes okr. Gottwaldov/, Ostravě a Praze. Za německé okupace byl /1.června 1942/ zatčen gestapem a vězněn zprvu na Pankráci, pak v Terezíně, Mauthausenu a Dachau, odkud se 23.května 1945 vrátil do Prahy. Po resignaci biskupa Webera je 27.září 1947 jmenován, 16.listopadu v pražské katedrále konsekrován a 23. t.m. v Litoměřicích intronisován jako sídelní biskup. V papežské konsistoři 5.března 1973 je jmenován kardinálem s titulem u sv.Jana Bosca.

Znak:

v 1. a 4.poli modrém stříbrně červeně čtvrcený heroltský kříž, ve 2. a 3. stříbrném poli zelená trnová koruna kvetoucí pěti červenými růžemi. Za štítem latinský kříž a nad ním purpurový klobouk o 15 stěpcích. Devisa: ACTIO+SACRIFICIUM+CARITAS.

-PRP-

Stradové z Rosberga

Před několika lety oživil dr. A. Přibyl v literatuře známé údaje o rodu proslulých antikvářů rudolfinského dvora - Stradů z Rosberga^{1/}. Protože však jeho údaje o znaku, včetně doprovodné kresby, jsou v podstatě chybné nebo alespoň značně nepřesné, vracím se k tématu ještě jednou. Dosud základní práci o rodině zůstává stať Svátkova^{2/}, z níž vycházejí další, včetně hesla v Ottově slovníku. Soustředím se tedy pouze na znak a několik doplňujících údajů, ponechav stranou hodnocení jednotlivých členů rodu.

Jakub Strada /nar. 1515 v Mantově, zemř. 6.9.1588 v Praze/ měl se svou chotí Otýlií von Rosberg syny Pavla a Oktaviána. Kromě toho žádá o legitimaci synů Tobiáše a Martina, zplomených s Margaret Himmerovou, tedy dětí zjevně nemanželských^{3/}.

Latinským majestátem, daným ve Vídni 27. prosince 1574 byl za služby dvorního antikváře přijat dědičně do řádu a stavu říšské šlechty /ad ordinem sacri romani imperii nobilium/ a polepšen mu znak:

ve zlaté horní polovině děleného štítu korunovaná černá orlice, dole pokosem černě a červeně pětkrát děleno. Korunovaný turnajský helm s pokryvadly vpravo červeně a vlevo černě zlatými, nese korunovanou černou orlici^{4/}.

Jeho dědic a nástupce Oktavián obdrželi listem daným v Praze dne 18. května 1598 potvrzení šlechtictví, propůjčeného jeho otci, a polepšení znaku o erb své matky, jež byla poslední svého rodu, a predikát "von Rosberg". Dolní polovina dosavadního štítu je polcena a zadní pole červeně stříbrno černě děleno. Nad štítem dva turnajské helmy, pravý s klenotem původním a levý, krytý knížecím kloboukem, nese černé orlí křídlo se stříbrným břevnem. Pokryvky černě a červeně stříbrné^{5/}.

Oktavián Strada, jenž se oženil 23. června 1583 s vdovou po dru Adamovi z Prahy, zanechal po sobě syna Karla, Oktaviána a nemanželskou dceru Annu Marii. Zemřel roku 1607 a vdova prosí 11. srpna téhož roku o podporu s poukazem na jeho třicetileté dvorské služby^{6/}.

Pokračovatelem v umělecko historickém díle otců, i když ne již u dvora, stal se syn Oktavián. Ten zemřel snad roku 1630 před Peští^{7/}, a tím mizí stopa původně italské rodiny v našich zemích.

Oba znaky popsal v podstatě správně Antonín Rybička v citovaných doplncích ke studii Svátkově. Při druhém vydání této práce^{8/} jsou doplňky uvedeny pod čarou, avšak údaje o tinkturách z roku 1598 jsou převzaty chybně. Rovněž je vcelku správný, i když neúplný, popis Králův^{9/}, jehož kritika na základě rytiny Oktaviána Strady, jak je podána v Přibylově článku, se ukazuje chybnou. Zmíněný portrét tvoří frontispis Stradovy knihy "Aller Roemischer Kayser Leben und Thaten", vydané ve Frankfurtu roku 1618. Odvození

znakových tinktur na základě šrafování je v této době samo o sobě anachronismem, a jak potvrzují texty erbovních listů, skutečně zde nejde o šrafuru heraldickou. Kromě toho je znak na rytině, umístěný vlevo nahoře, ze zdvořilosti obrácen, vždyť i orlice hledí doleva /ač klenoty zůstaly v původním postavení/ a tak došlo i v kresbě ke zmíněnému článku k záměně dolních polí. Podobně změněné pořadí dolních polí je i na tzv. Stradově exlibris^{10/}. Jde vlastně o vystřižený znak a titul, patrně opět z některého portréту. Ten se mi nepodařilo identifikovat a tak zůstává otázkou původní postavení znaku v celkové kompozici. Štít je opět obrácen vlevo a klenoty ponechány v původním pořadí. Kolování, zčásti opět závislé na šrafuře, je tedy zřejmě pozdější.

Pavel R. Pokorný

POZNÁMKY:

- 1/ Příbyl, Alois: O rodu a znaku Stradů z Rosberga, známých starožitníků na dvoře Ferdinanda I., Maxmiliána II, a Rudolfa II. In Heraldika, bulletin pro základní historické vědy. R.I., Č. 2- 3. S. 29 - 30. Jílové, MTZZ 1968.
- 2/ Svátek, Josef: Stradové z Rosberga. In Sborník historický. R.I. 1883. S. 328 - 345.
- 3/ Adels-Archiv Wien. Originál žádosti o legitimaci není datován. Dle údaje o délce služby u dvora lze jej klást těsně před či do roku 1584. Je zajímavé, že ani zde, ani v testamentu Stradově, kde jsou uváděni jmenovitě i potomci nemanželští, se nemluví o pověstné Kateřině.
- 4/ Rybička, Antonín: - Zub, Felix Emerich: Dva příspěvky k dějinám Stradů z Rosberga. In Sborník historický. R. II. 1884. S. 48 - 49.
Höflinger, Heinrich W.: Adels- und Wappenverleihungen an Kunstbeflissene und an Vertreter der Geisteswissenschaften in den Akten des ehemal. Adelsarchivs in Wien. Senftenegger Monatsblatt für Genealogie und Heraldik. Band III. Heft 11 - 12. S. 355 - 356. Senftenegg, Karl Friedrich von Frank 1956. Zde citován originál konceptu a říšská akta. Pokud se mluví o polepšení, je míněn patrně původní znak patricijský.
- 5/ Prameny tytéž. Znak rodu Schenk von Rosberg /červeno stříbrno černě dělený štít/ doložen např. v Grünenbergově erbovníku z roku 1483 - fol. CLXV b.
- 6/ Hofkammerarchiv Wien, Fasc. 17851. V testamentu Oktaviánově z roku 1606 je uvedena manželka Barbora. Nelze ji však bezpečně ztotožnit s výše vzpomenutou vdovou. Týž dokument připomíná i nemanželskou dceru Annu Marii /s Marianne Hofmoserovou/, provdanou za Christopha Raufta. Dcery však měl minimálně dvě, neboť v žádosti o potvrzení znaku výslovně říká, že má syny a dcery.
- 7/ V Höflingerových regestech je uváděn Oktavián Strada, zemřelý roku 1630 "na mor". Dle souvislosti to má být bratr Jakuba Strady /zemř. 1588/, což je ovšem nemožné, a proto se domnívám, že datum se vztahuje k této osobě.

neboť po roce 1629 není o něm zpráv.

- 8/ Svátek, Josef: Obrazy z kulturních dějin českých. Díl I. Praha, J. Otto 1891. S. 112 - 113.
- 9/ Král z Dobré Vody, Vojtěch: Heraldika. Praha, R. Storch 1901. S. 279.
- 10/ Strahovská knihovna PNP v Praze - rkp. DL III 3. Selectarum inventionum Collectaneum ex diversis auctoribus. O rukopise viz Straka, Cyril: Stradové z Rosbergu. Památky archeologické XXVIII 1916. S. 19 - 24.

Jaká je skutečná podoba znaku Augusta z Doerrů

Ve své studii "Erby českých heraldiků"^{1/} popisují Pokorný a Zenger i znak Augusta von Doerr, Zřejmě jako kdysi Bohumír Lifka v práci "K soupisu novodobého českého heraldického exlibris"^{2/} vycházejí i oni spolu s ilustrátorem Zdiradem Čechem z vyobrazení erbu na známé Doerrově knižní značce. Zdálo by se jistě, že je vyloučeno, aby na něčem tak osobním, jako je exlibris, byl znak nakreslen chybně. A přece se v tomto případě výtvarník, jímž snad byl Bohumil Roubalík^{3/}, dopustil hrubé chyby a je skoro nepochopitelné, že ji toleroval i takový znalec heraldiky, jakým byl August z Doerrů sám. Proto uvádím správnou verzi Doerrova erbu podle úředního pramene^{4/} a doplnuji tinktury, které autoři v citované studii neuvádějí.

Šlechtictví bylo velkostatkáři Josefu Augustu Doerrovi, jak zní jeho plné jméno, uděleno Nejvyšším Rozhodnutím ze dne 20. listopadu 1896 a diplom byl panovníkem podepsán 26. ledna 1897^{5/}. Udělený erb je popisován takto: v modrém štítě sedm zlatých l i l i o v ý c h křížků /3,3,1/%, na korunované turnýrské přilbě s modro zlatými příkryvadly je rostoucí zlatý lev s červeným jazykem, držící v tlapách liliový kříž jako ve štítě^{6/}.

Tímto dokumentem je tedy správná podoba znaku Augusta Doerra jednoznačně definována. Jetelové kříže, užité na

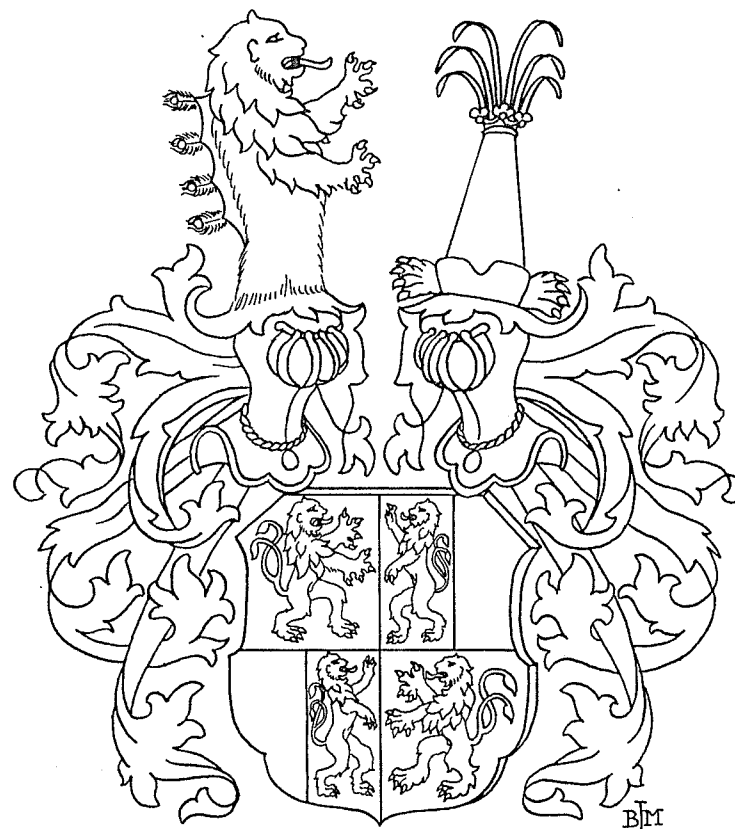
exlibris, je proto možno vyložit buď jako - naprosto nepřipustnou - uměleckou licenci nebo jako omyl, vzniklý nesprávným překladem původního německého popisu. Vyobrazení erbu v nobilitačních spisech je s textem v naprostém souladu a je tedy nutno předpokládat, že bylo stejné i v samotném diplomu.

Ze stejného pramene je rovněž možno zjistit, že devisa "Ou bien ou rien", užitá na exlibris^{9/}, nebyla úředně udělena a je tedy nutno ji považovat za osobní heslo erbovníkovo. Nesprávným je také často opakované tvrzení^{10/}, že šlechtictví Doerrovo bylo osobní. Stylisace diplomu, která je naprosto shodná s praxí konce 19.století, nepřipouští pochyb, že jde o normální povýšení do dědičného šlechtického stavu. Stejně tak ze spisů vyplývá, že Doerr nežádal udělení čestného označení "šlechtic"^{10/}, a že tedy jeho správné jméno po nobilitaci bylo Josef August von Doerr.

POZNÁMKY:

- 1/ Erbovní sešit č.8, str. 5 - 13.
- 2/ Sborník pro exlibris a jinou užitekovou grafiku, ročník IV. Praha 1942. Str. 12 - 16.
- 3/ Lifka, op.cit. Str. 16.
- 4/ Oesterreichisches Staatsarchiv, Allgemeines Verwaltungsarchiv.
- 5/ V diplomu je datum narození 29.července 1846, jak správně uvádí Lifka na rozdíl od citovaného Erbovního sešitu, kde je uváděn červen.
- 6/ Tedy nikoliv jetelových, jak uvádějí autoři v Erbovním sešitě, nebo totožných křížků sv.Mořice, jak je jmenuje dr. Lifka.
- 7/ Autentický text z diplomu: "... in einem blauen Schilde sieben goldene Lilienkreuze je drei in zwei Reihen nebeneinander und eines in der Mitte darunter gestellt. Auf dem Hauptrande des Schildes ruht ein gekrönter Turnierhelm, welcher blau mit Gold unterlegte Decken umgeben. Aus dem Helmkron wächst ein goldener, roth bezungter Löwe hervor, in beiden Pranken ein dem in Schilde zusichtlichen ähnliches Lilienkreuz vor sich haltend.
- 8/ Lifka, op.cit. Str. 15.
- 9/ Viz např. též Lifka, op.cit. Str. 16.
- 10/ Které sice bylo užíváno ze zdvořilosti v běžné písemné titulatuře, ale za jehož úřední udělení byla požadována zvláštní taxa 105 zlatých. Viz např. Vojtěch ryt. Král z Dobré Vody, Heraldika, str. 250.

Poznámka k Velké pardubické steeple-chase

V Erbovním sešitě č.9 vyšel článek Velká pardubická steeple-chase v heraldice z pera A.C.W.R. S vědomím a souhlasem autora doplnujeme jeho pojednání o znacích vítězů.

tohoto velkého závodu znakem Laty Brandisové, která získala vítězství v roce 1937:

štít čtvrcený; v 1. a 4. stříbrném poli dovnitř obrácený dvouocasý červený lev; 2. a 3. pole polceno, ve vnitřní stříbrné polovině dovnitř obrácený dvouocasý červený lev, vnější polovina modrá. Dvě přilby s příkryvadly červeno stříbrnými, z pravé vyrůstá červený lev se zlatým hřebenem, postřkaným čtyřmi pavími péry, na levé přilbě zlatě korunovaný červený vysoký klobouk s kytou 6 černých kohoutích pár a dole s bílým vzhůru ohnutým podšitím a dvěma vynikajícími červenými lvími tlapami.

-mfawb-

Poznámka o znaku Thunů-Hohensteinů

V Erbovním sešitě č.12 vyšel článek z pera Dra Jiřího Suchánka o Thun-Hohensteinském znaku a řádu sv. Ruperta. S vědomím a souhlasem autorovým doplňujeme pojednání o thunovském znaku popisem dalších variant znaků vedlejších větví jmenovaného rodu.

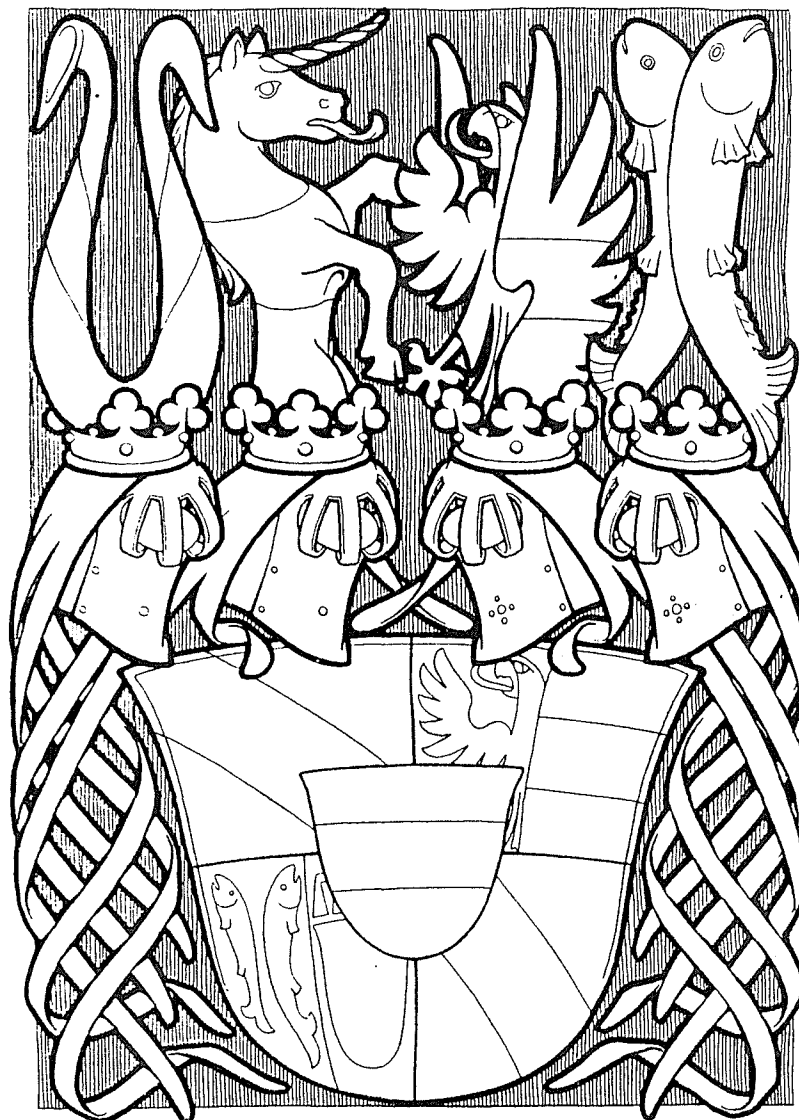
Thun-Hohenstein-Salm- Reifferscheid:

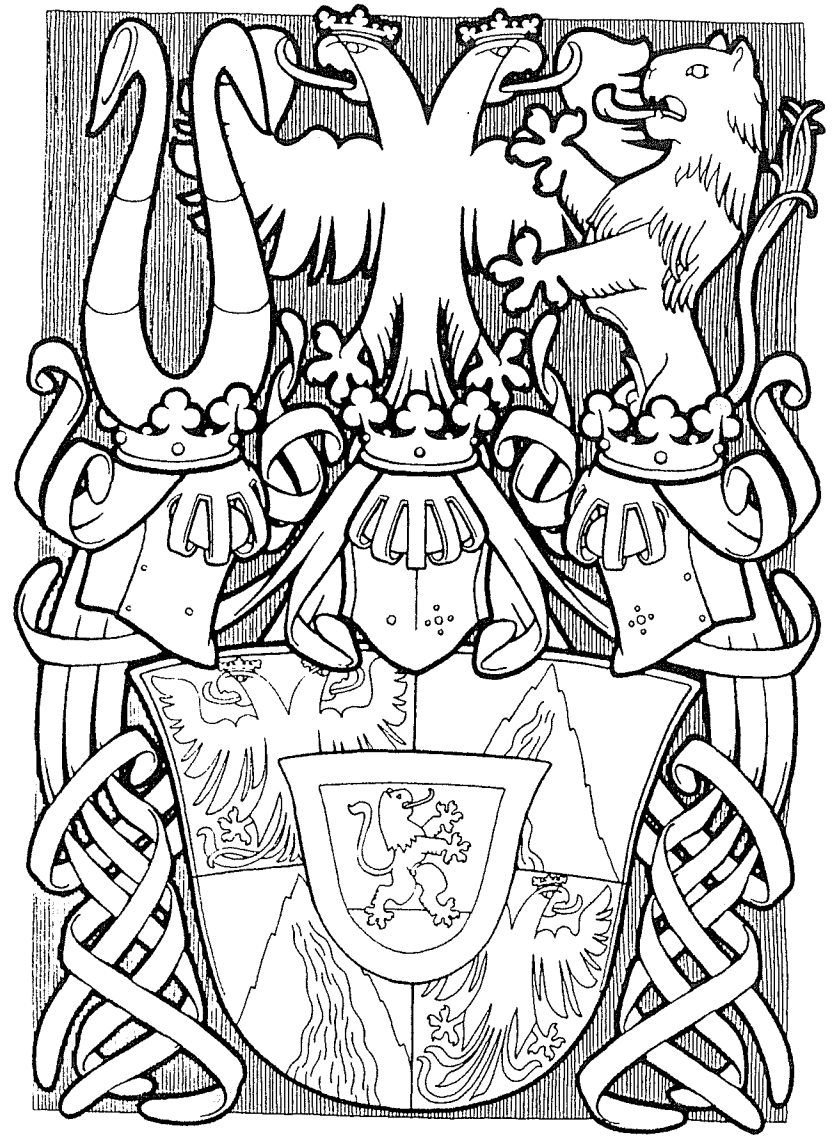
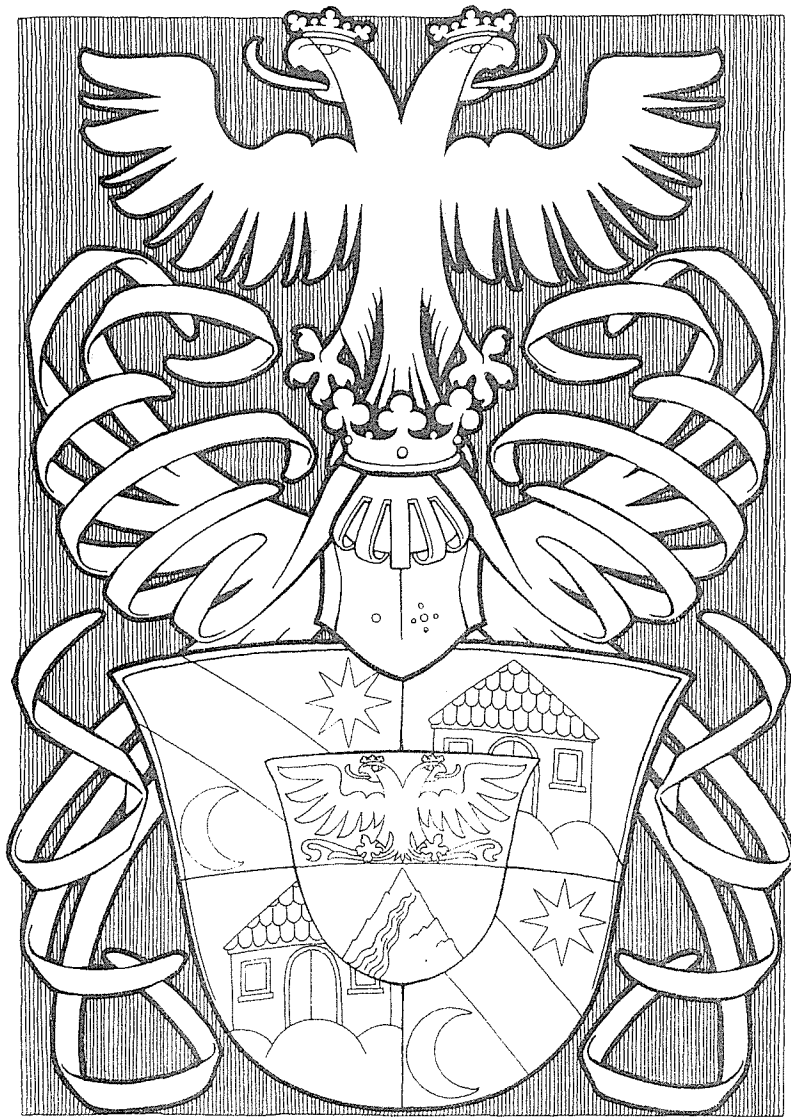
Joseph-Oswald-Matthäus-Johann, nar. 14.prosince 1849, pán na Světlé a Haberu, rytíř Řádu maltézského a Zlatého rouna, syn Josepha-Oswalda na Klášterci a Johanny, roz. starohraběnky zu Salm-Reifferscheid, dostal právo pro svoji osobu jako dědičný držitel, a každý následující nástupce v držení a správě svěfeneckého panství Hamsbach, dříve náležící Františku-Vincenci, starohraběti zu Salm-Reifferscheid, ke sloučení jmen a znaků obou rodů k užívání od 24. března 1897 diplomem z 20.dubna téhož roku, daným ve Vídni.

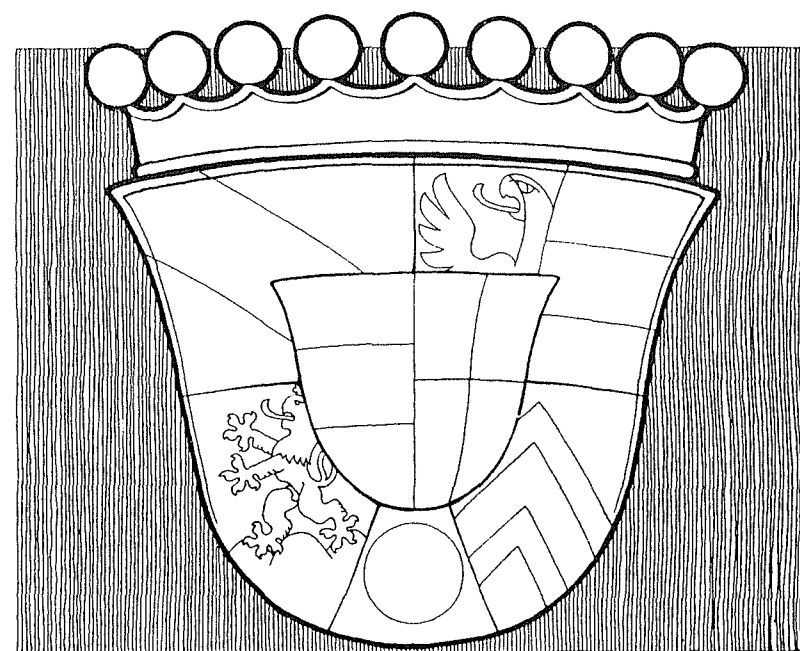
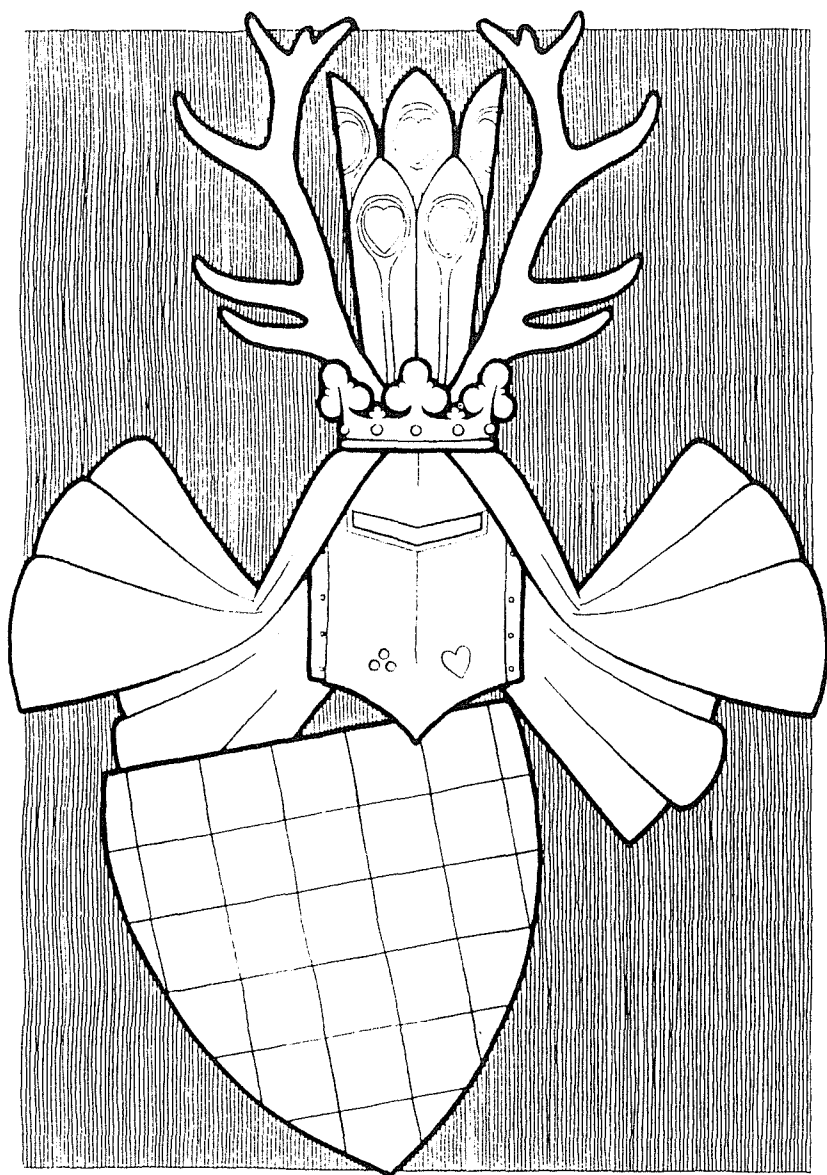
Znak:
štít čtvrcený a červeným středním štítkem se stříbrným břevnem; 1. a 4.pole modré se zlatým břevnem pokosem; 2.pole stříbrné a černé polcené, vpředu polovina červené orlice, vzadu stříbrné břevno; 3.pole polcené, vpravo ve stříbře dva červení lososi /Nieder-Salm, kníže a starohrabě/, vlevo ve stříbře pod modrým pětilaločnatým turnýrským límcem červený štítek. Ke třem původním klenotům přidán čtvrtý /první zleva/ s červenými lososy.

Thun-Hohenstein-Sardagna:

Franz-Maria, nar. 17.června 1835, syn hraběte Arbogasta, pána na Brughieru, a Theresie, svobodné paní z Lichtenthurmu, rytíř Maltézského řádu, obdržel jako universální dědic svého prastrýce Michaela-Josepha, svobodného pána ze Sarda-

gny, pro svoji osobu právo na spojení rodových jmen, dat.
ve Vídni 25.března 1853.
Znak svobodného pána ze Sardagny:
/baron Sardagna von Meanberg und Hohenstein:/
štít čtvercový s děleným středním štítkem: nahoře ve zlatě
korunovaný černý orel, dole v červeném poli ze strmé skály
řítící se potok; v 1. a 4. poli modrém stříbrné břevno poko-
sem, nahoře provázené osmihrotou zlatou hvězdou a dole ubý-
vajícím zlatým měsícem; v 2. a 3. poli červeném na zeleném
trojvrší stříbrný dům s černou střechou, branou a okny na
štítové straně. Na korunované přilbě s příkryvadly vpravo
černo zlatými, vlevo červeno stříbrnými stojící černý ko-
runovaný orel. Štítonoši: 2 muži, vpravo v tyrolském, vle-
vo v uherském zemském /lidovém/ kroji.

/Graf Sardagna von Neuburg und Hohenstein: /

Štít čtvrcený se středním štítkem modrým, zlatě lemovaným, v něm na stříbrné půdě vlevo obrácený stříbrný lev; v l. a 4. poli zlatem černý zlatě korunovaný a ozbrojený orl; v 2. a 3. červeném poli strmá skála, z jejíhož vrcholu stéká vodopád. Tři korunované přilby: ve středu s černým orlem, vpravo s dvěma modrými rohy se stříbrným břevnem, vlevo s rostoucím stříbrným lvem.

Thun-Hohenstein-Welsperg:

Amadé-Maria, nar. v Innsbrucku 20. února 1875, syn přededšlého hraběte z Thun-Hohenstein-Sardagny, Františka-Marii, pána na Brughieru a Anselmy, roz. svobodné paní von Pachu zu Hansenheim und Hohen-Eppau, obdržel diplomem datovaným ve Vídni 18. ledna 1914 právo ke spojení rodových jmen a znaků od 23. dubna 1913 v důsledku adopce Johannou-Eugenií, svobodnou paní Unterrichter von Rechtenthal, dcerou Eugena, hraběte zu Welsperg, Raitenau a Primör, a Elisabeth, hraběnky zu Spaur a sestrou posledního zemřelého hraběte Heinricha-Karla.

Znak:

Štít čtvrcený s polceným středním štítkem a vsunutou špicí; na středním štítku vpravo v červeném poli stříbrné břevno, vlevo stříbrné a černě čtvrceno; v prvním poli modrém zlatě břevno pokosem, druhé pole polceno, v pravé polovině stříbrné polovina červeného orla, v levé černé stříbrné břevno, v třetím poli černém na stříbrném trojvrší dvoocasý zlatý lev s červenou zbrojí, ve čtvrtém červeném dvě stříbrné krokve, ve stříbrné špicí černá koule.

Říšské svobodné bezprostřední hrabství Hohenstein:

Štít červeně a stříbrně šachovaný; na korunované přilbě s červeno stříbrnými příkrývkami paví kyta mezi červeným a stříbrným jelením paroží.

A.C.W.R.

Výročí našich měst

M i l e t í n , okres Jičín

850 let od první zmínky

V roce 1124 stál zde knížecí hrad, od roku 1241 majetek Německého řádu špitálních bratří Jeruzalémských Panny Marie. Za ním se stal Miletín městečkem - jmenuje se tak v listině krále Přemysla Otakara II. ze dne 1. února 1261. V roce 1560 se majitelem panství a městečka Miletína stal Jiří z Valdštejna, jehož přičiněním byl Miletín povýšen na město. Městský znak je červený štít, v něm sv. Jiří na koni, an zabíjí zelenou saň, v levém horním rohu štítu je rodový štít valdštejnský /čtvrcený štítek zlatomodrý, v něm lvi střídavých barev/. Tento znak je na pečeti s letopočtem 1568.

O p a v a

750 let povýšení na město

První písemná zmínka je z roku 1195 /kdy zde olomoucký kníže Vladimír datoval listinu/, v roce 1201 se připomíná jako trhová ves, která v roce 1224 obdržela od krále Přemysla Otakara I. městská práva. Původní městský znak, který se vyskytuje i na nejstarší pečeti /na listině z roku 1311/ a ještě na některých pečetích novějších, byl štít s kulem se třemi krovkami, špicemi vzhůru obrácenými, v barvách: červený štít, kúl černý a krokve stříbrné. Tyto barvy však nejsou nikde doloženy. Dne 24. listopadu 1579 císař Rudolf II. na prosbu purkmistra, konšelů a

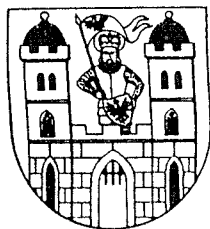
vší obce města Opavy polepšuje městský znak: "pečet a erb jich starý potvrzovati a na niže psaný způsob polepšovati a dávati ráčíme, zejména štít od svrchu přímo dolů vprostřed rozdělený, pravá polovice červené neb rubínové, levá strana bílé neb stříbrné barvy; v pravé polovici

půl vorla bílé neb stříbrné barvy a v levé polovici téhož štítu tři krokve červené neb rubínové barvy rozdílně jedna po druhé špicemi dolů obrácené, a ostatní díl levé strany téhož štítu od vrchu až k spodku bílé neb stříbrné barvy se vidí. Zároveň uděluje právo pečeti červeným voskem.

Tento výpis z českého privilegia je též uveden v žádosti purkmistrovského úřadu v Opavě z 12. října 1894 ministerstvu vnitra ve Vídni o potvrzení správnosti znaku, protože se vyskytovaly nesprávnosti hlavně v tiskurách /slezská orlice na zlatém poli, krokve černé místo červené/.

V o l y n ě

675 let od udělení městských práv

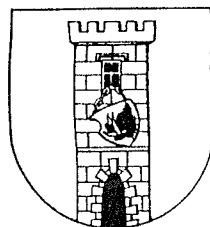

Osada vznikla pod zdejším župním hradem; záhy se stala s okolními vesnicemi církevním zbožím. Roku 1299 probošt pražské kapituly Oldřich vysazuje zde městečko zákupným právem píseckým. Svobody obnoveny v roce 1390 a rozmnoženy později několikrát; v roce 1486 král Vladislav II. potvrzuje privilegia a dává právo pečeti zeleným voskem. Není známo, kdy a kým byl udělen městský znak:

v červeném štítě stříbrná městská brána, otevřená s vytaženou mříží, mezi dvěma věžemi s okny /2, 1/, cimbuřím a černými kupolovitými střechami se zlatými makovicemi. Mezi věžemi nad branou vyrůstá postava sv. Václava, který v pravici drží korunu a v levici štít, obě s černou svatováclavskou orlicí.

P ř e r o v nad Labem

475 let vysazení na městečko a udělení znaku

V roce 1277 nazývá se zdejší osada "Napre-rove". Majestátem daným na Budíně dne 23. ledna 1499 král Vladislav II. na žádost Jana ze Šelenberka povyšuje ves Přerov na městečko, povoluje řemesla, týdenní trh každé pondělí a jarmark osmidenní den před sv. Václavem a erb:

"...s dobrým rozmyslem a naším jistým vědomím, mocí královskou v Čechách vysadili jsme nadepsanú ves Přerov, při zámku téhož jména ležící, za městečko a mocí listu tohoto vysazujeme a vyzdvihujeme, chtíce tomu, aby

obyvatelé jeho nynější i budoucí všech těch milostí užívali a užívatí mohli a moc jměli, kterýchžto jiná městečka v království našem Českém mají a jich užívají a užívatí mohou nyní i v budoucích časech ... a nadto aby pečeť svou zvláštní jměli, na kteréž jměti a nésti mají za erb obecní jednu věž s stie-

ny bez krovu, s branou a jedním oknem, a z vokna štít na řetěze pověšený a na něm vepřovou hlavu...". Barvy nejsou známy; vzhledem k tomu, že v roce 1498 král Vladislav II. na žádost téhož Jana ze Šelenberka udělil podobný znak městu Sobotce /pouze dvě věže místo jedné/, dá se usuzovat, že pole znaku je modré, věž stříbrná, zlatý štítek s černou sviní hlavou s červeným jazykem.

R a b í, okres Klatovy

475 let vysazení na město

Pod hradem Rabí vyrostly v druhé polovině 14. století dvě osady /Horní a Dolní/, jež na prosbu Púty z Ryzemberka a na Sviňově dovolil král Vladislav II. majestáty, danými na Budíně dne 10. a 26. srpna 1499, ohraditi. Zároveň vysadil na město s právem horažďovickým, soudem a pranýřem, trhem téhodním a dvěma výročními: "...s dobrým rozmyslem a naším jistým vědomím, mocí královskou v Čechách svolili jsme k tomu a tímto listem svolujeme, aby nadepsaný Puotha i s dědici a budoucími svými i s měšťany a obyvateli města Rabí nynějšími i budoucími mohli město Rabí stavěti, dělati a je hraditi zdmi, věžemi, baštami, branami, příkopy, valy anebo ploty i jinými branami ...". Majestátem daným na Budíně dne 9. září 1513 král Vladislav II. uděluje znak "...nembllich einen blauen schild in welchen schild drei turnen mit dem tor stehend und ober denen turnen ein wolf stehet, der da in seiner natürlichen farb an hals grüne hörnen angehängt hat, ober der schild ein sturmhauben". Zároveň dovolil pečeti červeným voskem. Stejně německé znění je též v SÚA-SM/P-106-R/1, dále SÚA Rybičková sbírka, odděl. V, dále Privilegia nekralovských měst českých Ant. Haas III/828, dále Eichlerova sbírka v archivu Národního muzea v Praze Prách.G/61. Wídimský uvádí červeného vlka a černé parohy /vlk pasovský/, Bačkovský v Býv. šlechtě české vlka přirozené barvy, parohy černé, a Ant. Rybička v Památkách archeologických XVI-510 v českém překladu uvádí vlka přirozené barvy se zelenými parohy.

Český výpis z privilegia /SÚA-Dejvice, Č.G.Publ.743/ v žádosti podané 1. srpna 1718 o potvrzení privilegia /správnost opisů potvrzena městem Sušicí s pečetí 11. března 1747/:

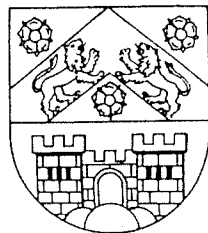
"... Za druhé od slawne Pamietj Wladislawa G. Kral. Milostj w Cziechach pod datum na Budinie ten Patek po Hodu Slawnem Narozenj Panny Marye Leta Božioho 1513 Peczeti Miestskau a Erben, genz w sobie Sstit modry, v temz trzy Wieze s branau stogiczcy a nad temz Wiezmj Wlk w swej przirozeneg barwie sto-

ge, magicze na hrdle g e l e n j Rohy zawiesse a nad tim sstitem Helm, obsahuge neymilostiwiiegj obdarzene ..."

Kresba znaku je podle nejstarší pečeti s opisem: SIGILLUM CIVITATIS SUB CASTRO RABI 1516.

L o c h o v i c e , okres Beroun

400 let udělení znaku

Stará pověst /podle Kosmy a Hájka/ vypráví, že Lochovice byly založeny Poláky, jež sem přivedl v roce 1039 kníže Břetislav I. po své výpravě do Polska. Již roku 1318 děje se zmínka o městečku Lochovicích, jež tehdy patřilo Vilému z Valdeka - nazývají se "civitas", což však v starších dobách byl název i pro hrad. Císař Maxmilián II. majestátem, daným ve Vídni dne 26. listopadu 1574 na prosbu Valtera z Valtersberka vysadil Lochovice znovu na městečko, obnovil dva jarmarky, trh týdenní, "... poněvadž od některého sta let, jakž v některých pamětech a poznamenáních v deskách zemských království našeho Českého v zápisech trhových, že jsou výše dotčené městečko Lochovice vždycky městečkem slouly a se jmenovaly, se nachází...". Zároveň se uděluje znak:

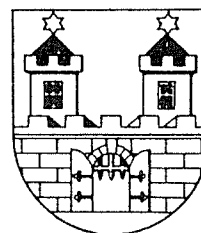
"zegmena sstitu wuopol naprzicz rozdieleneho, kterehož spodnj Polowicze czierwene neb rubinowe a w te przi spodku kopecz zeleny o trzech Pahrbocznych, na kterych w Prostrzedku Brana a wodle te z každe strany wiezie bile neb strzibrane Barwy, gedna y druha trzy okna a przi swrchu trzy stinky, Wrcchnj pak modre neb lizaurowe, w ktery dwa sstrychy czierwene neb rubinowe od prawe i lewe Strany possikem wzhuru obraczeny, w hromadu se spogugicze zpuosobem krowu neb krokwe, na kterychzto obogich sstryssich dwa Lwowe bili neb strzibrne, Proti sobie wzhuru w skoku postaweny, mezy niemi pak w temz modrem dwiema krok-wiczemi czierwenymi w každem rohu Ruze zlute barwy se widi."

N e h v i z d y , okres Praha východ

375 let udělení znaku

Není známo, kdy osada vznikla, avšak již roku 1350 byl zde farní kostel. Městečkem se jmenují roku 1524, kdy je prodává Jaroslav ze Šelenberka obci Nového Města pražského; v roce 1545 náležely královské komoře. Císař Rudolf II. majestátem daným na Pražském hradě ve čtvrtek dne sv. Maří Magdaleny roku 1599 k žádosti rychtáře, konšelů a vši obce městečka Velkých Nehvizd, tehdy k panství J.M.K. přerovskému v Kouřimsku příslušejícímu, obyvatelům městečka toho nadati ráčil erb neboližto pečeť zejména:

"... štít všecken červené neb rubínové barvy, v němž u spod-

ku trávník zelený a na tom trávníku zeď bílá z kvadrátů s stínkami nahoře ozdobená a v ní brána otevřená s panty a mříží u vrchu zlatou a na té zdi nad branou dvě věže bílé též s stínkami a krov břidličný, v jedné každé okno křížové a na krově věže každé hvězda žlutá o šesti špicích...", pečetí tou aby potřeby obecní voskem zeleným mohli pečetiti ... a zároveň dva jarmarky, první po sv. Marku a druhý ve čtvrtek před sv. Bartolomějem, s osmi dny pořádné sběhlými ...

M l a d á B o l e s l a v

V roce 1974 oslavuje své tisíciletí

Ke znaku města Mladé Boleslavě připomínají archivní a literární prameny:

1/ Eichlerova sbírka v archivu Národního muzea v Praze Bol.G/5: 17.června 1834 hlásí magistrát města Mladé Boleslavě krajskému úřadu v Mladé Boleslavi o městském znaku: "... den weissen Löwen im blauen Schilde ..."

2/ Sedláček, A., Místopisný slovník hist.království českého, Str.39:

znak: na štítě červeném /podle Novotného modrém/ český lev bez koruny. Nad štítem koruna sv.Václava. Štít drží vpravo Spravedlnost, majíc v rukou nahý meč a váhy, vlevo Milost, držící zelenou ratolest, obě na zlatém podstavci stojíce.

3/ Widimský, W.R., Städtewappen, č.72: ve znaku vpravo obrácený stříbrný český lev v červeném poli s královskou korunou /podle Františka Novotného z Luže, Kronika mladoboleslavská, je lev v modrém poli/. Štít drží s pravé strany Spravedlnost s mečem a vahami, vlevo Milost /Clementia/ se zelenou palmovou větví.

4/ Ströhl, H.G., Städtewappen: stříbrný lev v modrém poli; jako strážci znaku Iustitia a

Clementia; nad štítem svatováclavská koruna.

5/ Soupis památek hist. a uměleckých okresu ml.boleslavského:

znak: český lev jednoocasý v modrém poli - obdrželo město od Přemyslovců.

6/ Krásy a památky českého severovýchodu, 1919:

erb: stříbrný lev jednoocasý v modrém poli, po obou stranách strážcové Iustitia s vázkami a mečem, Concordia s ratoletí míru.

7/ Sommer, J.G., Das Königreich Böhmen, Boleslavský kraj:

ve znaku český stříbrný lev v modrém poli.

8/ Schaller, J., Topographie des Königreichs Böhmen, Boleslavský kraj:

ve znaku má českého lva v modrém poli.

9/ Ottův naučný slovník, IV. Str.383:

znak: český lev v červeném poli, štít zdoben je královskou korunou, vpravo drží jej Spravedlnost, vlevo Milost.

10/ Světozor, 1572, Str.250 - Jos. Kořan:

znak: ve štítu červeném český lev bez koruny /podle Kroniky mladoboleslavské Frant. Novotného je pole modré/. Štít ozdoben královskou korunou a strážci, vpravo Spravedlnost s mečem v levici a vázkami v pravici, vlevo Milost /Clementia/ se zelenou ratoletí v levici.

11/ Památky archeologické a místopisné, XIV. Str.811 Mladoboleslavské kancionály, Fr.Biroš

Kancionál český, pořízený roku 1572 nákladem městký boleslavské Kateřiny Milotky od Jana Kantora, měšťánina Starého Města pražského: na listu 37 je znak města Mladé Boleslavi, stříbrný lev v modrém poli, jež drží Iustitiu a Concordia, představitelky ctností. Pod erbem nápis: ERB MĚSTA BOLESŁAWIE NAD GYŻERAU a letopočet MDLXXI. Na titulce je vyobrazení: lev je jednoocasý a bez koruny.

Za nejdůležitější nutno považovat údaje pod 1., hlášení magistrátu z roku 1834 a pod 11/, Kancionál z roku 1572, kde je též barevně vyobrazení. Také nejstarší pečeť má ve štítu jednoocasého lva bez koruny, na mladších pečetích /osm/ je lev dvouocasý s korunou i bez ní. Lev je pravděpodobně michalovický /zlatý v modrém/ a takové štítek je i mezi dvěma věžemi nad městskou zdí v městském znaku města Kosmonos u Mladé Boleslavi. Kdy se začalo užívat českého lva s korunou v červeném poli, není známo.

Karel Liška

Heraldika versus restaurátoři

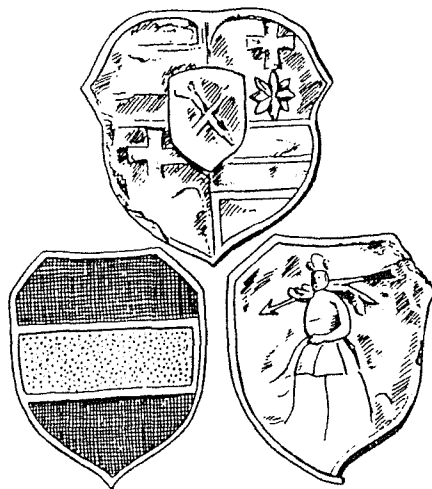
Ne právě zanedbatelným prvkem pozdně renesančního a zejména barokního stavitelství je znak, ať již jednotlivce, rodu či instituce, jako symbol stavebníka či majitele objektu. Zvláště dnes, kdy jsme svědky četných oprav a rekonstrukcí nemovitých památek, vystupuje do popředí i otázka heraldiky, která ve své jedinečné a svrchované konkrétní aplikaci je výraznou dominantou vlastní architektury a v jistém smyslu i jejím završení. Je tedy zcela zákonité, že při komplexní obnově památky docházejí i znaky zasloužené pozornosti a nového oživení. Žel děje se tak často nahodile, bez ohledu na znak sám, bez zřetele k ostatnímu dokladovému materiálu a s minimální specifickou dokumentací. Takovým, byť ne zdaleka ojedinělým, příkladem je i nedávná oprava znaků v průčelí domu čp. 58/14 na Hradčanském náměstí v Praze.

Jde o tři renesanční znakové štíty umístěné těsně při levém /z hlediska pozorovatele/ okraji průčelí, vykazující přes silné poškození zejména z poslední doby, nepatrné zbytky tinktur. Nejvýše postavený čtvercový štít se středním štítkem měl zachované pouze čtvrté pole s břevnem. Ve spodní části druhého pole zůstala zřetelná osmihratá hvězda nesoucí zbytky červeně. V levé polovině středního štítu bylo možno konstatovat dolní část ostrve. Spodní vnější štít byl těsně před opravou zničen takřka úplně, i když ještě v roce 1970 byl skoro nedotčen. Zůstala uchována pouze jeho levá hrana s náznakem dvou horizontálních linií zhruba v třetinové vzdálenosti od okrajů, snad s drobnými stopami žlutí a torsálním mřížkováním v několika cm², jež zůstaly z celého pole. Třetí ze štítů byl poškozen nejméně. Odražená byla pouze část okrajové hrany a znaková figura zůstala nedotčena: ze skály vyrůstající muž ve splývavém oděvu, s čepicí připomínající kněžský biret, nesoucí na pravém rameni rybu prostřelenou šípem, máje levici zapřenou do pasu. I přes tento neutěšený stav bylo možné znaky identifikovat.

Prvý z nich patří Zbyňku Berkovi z Dubé^{1/}, arcibiskupu pražskému a velmistru řádu křižovníků s červenou hvězdou v letech 1593 - 1606. Zhruba po roce 1600 užíval této varianty znaku:

rodový erb, dvě černé zkrřížené ostrve ve zlaté kladl na čtvercový štít, v jehož 1. a 4. poli černém je zlaté břevno - arcibiskupství pražské, ve 2. a 3. rovněž černém poli červený kříž a pod ním hvězda - řád křižovnícký. V letech předchozích užíval pouze čtvercového štítu, kde znak řádu kladl společně s ostrvami do polceného 2. a 3. pole^{2/}.

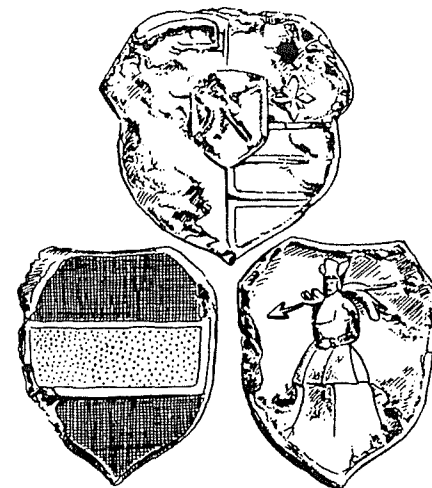
Štít s postavou náleží Albinům z Helfenburka^{3/}, rodině původně v rožmberských službách, v další generaci se objevující ve vysokých církevních hodnostech. Znak lze nadevší pochybnost přisoudit Václavu Albínu z Helfenburka, kanovníku a později děkanu svatovítské kapituly. V roce 1575 byl zapsán mezi studenty jesuitské akademie klementinské^{4/}, koncem roku 1593 se stal kanovníkem, 1600 scholastikem a 27.srpna 1601 arciděkanem svatovítské kapituly a proboš-

tem ve Staré Boleslavi. O tři léta později je děkanem na Vyšehradě. Zemřel 10. listopadu roku 1606^{5/}: v modrém štítě Albinů vyrůstá z šedé skály muž v červeném kabátci, na hlavě s kloboukem téže barvy, má levou ruku v bok a na pravém rameni nese šípem prostřelenou rybu^{6/}.

Třetí, nejvíce poškozený štít nesl původně v černém poli zlaté břevno, obecně známý znak, společný arcibiskupství a kapitule u sv. Víta. Potvrzují to především starší zprávy o tomto znakovém souboru. Poprvé se o něm zmiňuje Antonín Rybička v souvislosti s Albíny z Helfenburka v citované studii, tedy v roce 1887. Spokojil se však s pouhým konstatováním, aniž by věnoval pozornost jejich konkrétnímu stavu. Ve druhém dodatku svých Series z roku 1925 je zaznamenal /rovněž u Albína/ Antonín Podlaha a reprodukoval i fotografické vyobrazení^{7/} /obr. 1/. Ještě v roce 1970 /obr. 2/ byl znak kapituly až na drobné defekty okraje téměř netknutý.

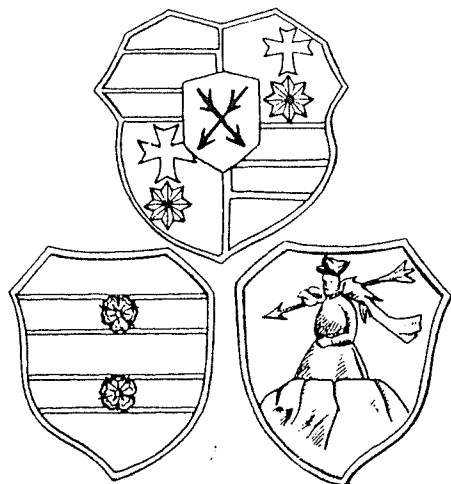
Při současné opravě však byl posledně uvedený štít nahrazen erbem zcela jiným /obr. 3/, totiž modrým štítem se dvěma stříbrnými břevny zdobenými černou růží. Ten byl 27. března 1557 udělen rožmberskému úředníku Janovi Černému z Vinoře^{8/}. Bylo by jej snad možno přisoudit Janovu synovi Adamovi. Ten se po studiích na jesuitské akademii stal děkanem karlsštejnským, 19. května 1593 kanovníkem u sv. Víta, o rok později arciděkanem téže kapituly a proboštem

ve Staré Boleslavi. Roku 1595 resignoval a 14.ledna 1600 je již mrtev^{9/}. Byl tedy co do původu, životních osudů a hodností předchůdcem Albinovým. K záměně došlo zřejmě ztotožněním okrajů širokého a poněkud reliéfního břevna resp. jeho torza se stranami dvou vodorovných pásů a na základě toho vytvořen znak odpovídající době. Pominuli však časový rozdíl, v tomto případě nepříliš velký, odporuje podobný znak především obsahově. Trojice tvoří jistý uzavřený významový celek: arcibiskup - arciděkan kapituly a kapitula samotná. Je tedy nelogické, aby se vedle sebe objevili dva duchovní stejného úřadu. Závažné nedostatky je nutno konstatovat i co do vlastního provedení, zejména u znaku Berkova. Nebyly zcela zachovány původní tvary štítů /zvláště střední štítek Berky z Dubé/, bylo použito zářivě jasných kovů, ač původně byla na znacích zcela bezpečně bílá a žlutá. /Ostatně ryba v erbu Albinově byla na přelomu 16. a 17. věku určité své přirozené barvy/. V rodovém štítě

Berků z Dubé jsou dvě černé zkřížené ostrve o šesti sucích, z nichž dva bývají zpravidla pod křížením a čtyři nad ním. Konečně v téměř znaku je použito kříže téměř kotvicového, ač Berka jako jeho předchůdci v úřadě velmistra a metropolitů užíval kříže tlapatého.

K podobné záměně by však nemohlo nikdy dojít, kdyby existovala nebo alespoň byla pořízena před započítím práci skutečná dokumentace těchto zdánlivě podružných památek¹⁰. Je při-

nejmenším zarážející, že naprosto unikla fakta známá v literatuře, mimochodem běžně dostupné, řadu desetiletí.

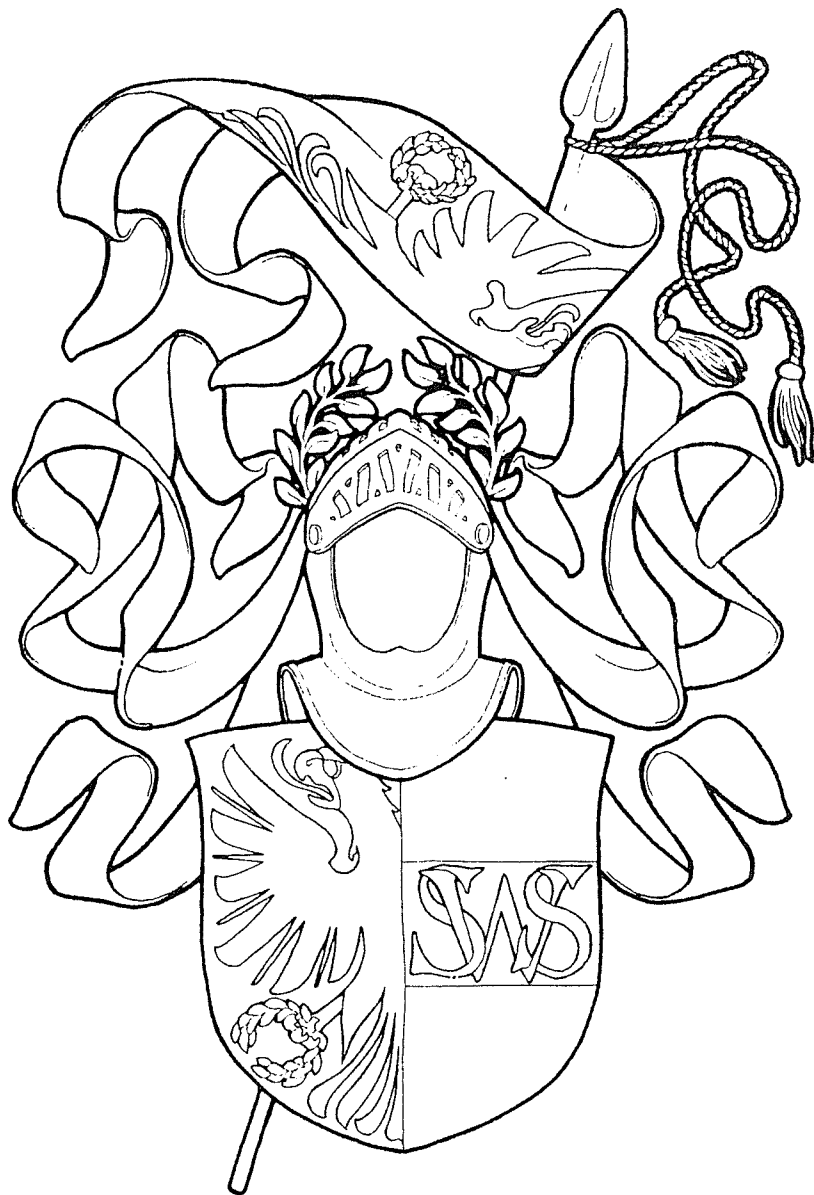
Závěrem považuji za vhodné zmínit se alespoň stručně o původu dotyčné památky. Znaky lze obsahově datovat mezi léta 1601 - 1604. Prošli však pozdější úpravou, o níž svědčí nesporně šrafura na štítě kapitulním, kterou lze klást až do 19. století. Nebyly patrně určeny pro tento dům, který se na tomto místě připomíná již v polovině 14. století. Mimo jiné patřil purkrabímu Janovi ze Šárky, koncem 15. věku pánům ze Svamberka a roku 1600 Kapliři ze Sulevic. Ještě roku 1653 byl v majetku kláštera zbraslavského. Dnešní stavba je v jádru renesanční, přestavěná v druhé polovině 18. století.

Pavel R. Pokorný

POZNÁMKY:

- 1/ O něm snad nejnověji Bartůněk, Václav: Probošt Berka z Dubé /1587 - 1594/. In: 900 let litoměřické kapituly. Praha, Česká katolická charita 1959. S. 72 - 83.

- 2/ Tak pečetí ještě roku 1598 /Wien, Zentralarchiv d. Deutsch. Ordens Sig N 5225/. Štít se středním štítkem je na soklu sochy sv. Václava v domě sv. Petra v Řezně, pořízené Berkou roku 1603. V tištěném vydání Synody /Praha Nigrin 1605/ je již jiná varianta, odlišná ve figurách 2. a 3. pole.
- 3/ Kdy nabyli šlechtictví, není přesně známo. Václav Albin, kancléř Viléma z Rožmberka, se přihlásil se svými syny Janem a Tomášem /otcem kanovníka a pozdějším biskupem olomouckým/ u Desek zemských dne 28. února 1553 k zapsání svého šlechtictví. DZV 10 fol. K 2. Již 30. června 1552 se mluví o něm jako o Albinovi z Helfenburka a je nazýván urozeným. /Památky archeologické XVI. 1896. S. 476/. O rodině viz: Rybička, Antonín: Albinové /Bílkové/ z Helfenburku. In: Památky archeologické a místopisné. Roč. XIV. 1987. S. 19 - 26.
- 4/ Album Academiae Pragensis S.J. 1573 - 1617. Praha, Universita Karlova 1968. S. 26.
- 5/ Podlaha, Antonín: Series ... I. Pragae. 1912. S. 149.
- 6/ V klenotu černá orlice, pokrývky modro stříbrné. Znak je popsán téměř shodně v literatuře. Dobové vyobrazení v Třebenickém graduálu /Muzeum českého graduálu v Třebenicích/, kde je znak Václavovy sestry Žofie, abatyše svatojiřské. Zde ryba přirozené barvy a šíp zlatý. Doklady citované Rybičkou jsem již nelalezl.
- 7/ Podlaha, Antonín: Supplementum secundum ad Seriem ... Prae. 1925. Tab. II. S. 8.
- 8/ SUA Praha: Saalbuch 286. Kolčí helm s pokrývadly modro červenými /!/. nese modré křídlo jako ve štítě. Originál erbovního listu byl objeven Dr. I. Štaflem v nezpracovaných fondech Okresního a městského archivu v Hradci Králové. Na vyobrazení jsou pokrývky vpravo červenobílé a vlevo černomodré. V textu však jsou popsány jako modro červené.
- 9/ Podlaha, Antonín: Series I. S. 148.
- 10/ Jedinou fotografií, která byla pořízena až po sejmutí z fasády, lze při značném eufemismu označit jako reportážní.

O palatinátu Karlovy university

Karel Beránek: K otázce palatinátu /komitivy/ Pražské university /Nobiles de Lauro/. Acta Universitatis Carolinae - Historia Universitatis Carolinae Pragensis. Tom. XIII. Fasc. 1 - 2. Pag. 83 - 98.

V české literatuře vlastně poprvé dostalo se touto studií soustavnějšího zpracování unikátní výsadě osobního šlechtictví, udělovaného pražským Svatováclavským seminářem na základě privilegia českého krále Leopolda I. ze dne 4. listopadu 1680. Autor zpočátku charakterizuje velmi stručně instituci palatinů, rozebírá neuskutečněný plán jesuitů na reorganizaci university a ve výsadě pro seminář spatřuje jeho opožděnou dílčí realizaci. Dále věnuje pozornost samotnému privilegiu, právům z něho vyplývajícím a uplatnění v konkrétní společenské praxi i ve specifických podmínkách fakulty a semináře. Správně dochází k závěru, že nešlo v zásadě o palatinát, za nějž bývá privilegium, zejména německými autory, vydáváno. Dokladem je i skutečnost, že přetrvávalo, přesněji řečeno, zůstalo nedotčeno postupným omezením i konečnou likvidací palatinských práv. Závěrem pak připomíná snahu po rozříšení platnosti na celou filosofickou fakultu, zrušení, dočasné obnovení i definitivní zánik rokem 1753. Studie je doplněna otištěním úplného textu Leopoldova privilegia, fotoreprodukcí znaku z jeho originálu a velmi cenným seznamem všech šlechticů "de Lauro".

Považuji zde za užitečné uvést alespoň blason znaku spojeného s touto neobvyklou nobilitací: v pravé polovině zlaté polceného štítu půl černého orla držícího ve spáru zelený vavřínový věnec. V levé polovině červené stříbrné břevno zdobené zlatým písmenem W, prostoupeným v okrajích červeným a černým S /Sacti Wenceslai Seminarium/. Nad štítem turnajský helm s pokryvadly černými zlatými, dekorovaný zeleným vavřínovým věncem. Za štítem pošikem červený praporec na zlaté žerdi, nesoucí půl černého orla s vavřínem ve spáru.

-PRP-

POZNÁMKA:

Originál privilegia je dnes uložen ve sbírce Jesuitica SÚA v Praze a koncept ve spisech České dvorské kanceláře sig. IV D L, kart. 409.

Podle kresby v konceptu je vytvořena i naše kresba.

Obsah Erbovních sešitů

Na žádost čtenářů uveřejňujeme obsah Erbovních sešitů, které vydávala Heraldická sekce Klubu vojenské historie při Vojenském historickém ústavu v Praze /viz str.17 této Ročenky/.

T e x t y

Buben Milan: Divišové Čistečtí ze Šerlinku	2/31
Hrabata a vévodové z Bedfordu	5/3
In memoriam Karla von Špreti	8/13
Heraldická expozice v Častolovicích	10/33
Juan d' Austria a bitva u Lepanta	11/51
In memoriam	12/70
Blahopřání	12/71
Knížka o heraldice	12/71
Karlovský Adolf F.J.: O moderní české heraldice	1/1
Modřany, sedmonácté město pražské a jeho znak	1/9
Zemřel Hans Lengweiler	2/2
Videňský heraldický kongres	8/3
Piráta rytířem nebo rytíř pirátem?	9/10
Komárek Karel: Erb pětistupňové růže	2/3
Znak Českého Krumlova	12/57
Liška Karel: Znak města Domažlic	10/32
Milde Josef: Návrat Břetislava Štorma	1/8
Heraldika a dnešek	1/11
Pokorný Pavel: Problémy s heraldickou literaturou	1/21
Mistři černého umění	2/26
Znaky sedmi pražských kardinálů	3-4/15
O italském původu Vítkovců	3-4/23
Karel Škréta	8/1
Erb českých heraldiků	8/5
Adam Michna z Otřadovic	9/13
Poprava na Staroměstském náměstí	10/17
Znak na náhrobku Tychona Brahe	11/39
Jakub Kurtz von Senftenau	11/42
Ferdinand Hoffmann z Grünbüchle	11/43
Martin Bacháček z Nauměřic	11/45
Příbyl Alois: Slovenská městská heraldika	1/15
Znaky a pečete českých duchovních 17. a 18. sto-	
letí	2/8
O palatínech	3-4/8
K Petráňově publikaci Český znak	11/47
Sedlák Vladimír J.: Heraldika a jak dál	3-4/1

Schwarzenberg Karel: O přibyslavský znak	3-4/4
Suchánek Jiří: Thun-Hohensteinský znak a řád sv. Ruperta	12/64
Šimek Bohumír: Na paměť zemřelých heraldiků	1/13
K novým heraldickým známkám	1/15
Štafl Ivan: Generál Velké armády	9/1
Velký znak Hradce Králové	10/34
Vomáčka František: Poznámka	11/53
Wierer Alfred Ch.: Znak Heraldické sekce	1/18
Herold	1/4
Heraldika třicetileté války	3-4/5
Velká pardubická steeple-chase v heraldice	6-7/1
K Petráňově publikaci Český znak	9/3
Zelenka Aleš: Poznámka	11/50
Zenger Zdeněk M.: Návrat Břetislava Štorma	1/19
Heraldika a dnešek	1/6
Na paměť zemřelých heraldiků	1/10
Osobní znak biskupa F. Tomáška	1/14
In memoriam Alexandra Húščavy	1/20
K sedmdesátce Bohumíra Lifky	3-4/25
Kongres heraldiků ve Vídni	5/1
Erby českých heraldiků	5/15
Výročí Benešova	8/5
Výročí Tábora	8/15
O znakové tvorbě Jaromíra Busty	8/16
Johannes Kepler	9/15
Tycho Brahe	11/38
Redakční poznámka	11/38
	1/23
	3-4/7
	3-4/24
	3-4/26
K r e s b y	
Bláha Zdeněk	11/54
Bubnová Julie	2/33, 5/11, 8/14
Čech Zdirad	2/27-29, 3-4/1, 3-4/17-22, 8/8-12
Karlovský Adolf F.J.	1/10, 1/19, 1/22, 8/3, 8/5
	9/11, 11/45
Kočandrie Josef	2/3
Lengweiler Hans	2/1
Liška Karel	10/32-33, 12/58-60
Pokorný Petr	8/2, 9/5, 9/7-9, 9/14, 11/42, 11/44
	11/52

Štafl Ivan	10-35
Štěch Václav	2/12-13, 2/16-17, 2/20-21, 6-7/8-31 10-20-28
Štorm Břetislav	1/7-8
Wierer Alfred Ch.	1/5
Zenger Zdeněk M.	1/14, 1/20, 2/7, 3-4/4, 3-4/25, 5/1 5/16, 6-7/1, 5/1, 5/15, 5/16, 9/1, 10/17 11/37, 11/39, 12/57, 12/64, 12/66-67, 12/69

Zájemci o téměř úplné soubory Erbovních sešitů či o jednotlivá čísla se mohou písemně přihlásit na adrese Heraldického klubu České numismatické společnosti, Praha 4 - Podolí, Levá ul. 11.

Obsah

Zdirad Čech: Kalendarium 1974	1
Program Heraldického klubu České numismatické společnosti	17
Vladimír Kalivoda: Japonská heraldika	20
Milan Buben, Pavel R. Pokorný: Konec jedné legendy	32
Milan Buben: Čeští erbovníci na Měsíci	39
Milan Buben: Lord Byron	46
Milan Buben: 20. červenec 1944	51
Milan Buben: In memoriam I.K.J. Štafla	55
Ivan K.J. Štafl: Erb generálmajora Ludvíka Becka	55
Jiří šlechtic Isakovicz - srbský vlastenec a rakouský důstojník	57
Bassewi z Treuenburgu - první židovský erbovník	59
Poručík Seweryn Paprzyca - Swieżawski v Hradci Králové	62
Znak děkanství v Chlumci nad Cidlinou	63
Zdeněk M. Zenger: Zemřel Václav Vojtíšek	66
Bohumír Lifka: Zemřel Ladislav Kuncíř	67
Pavel R. Pokorný: In memoriam kardinála Štěpána Trochty	72
Pavel R. Pokorný: Stradové z Rosberga	74
Jaká je skutečná podoba znaku Augusta z Doerrů /z archivu Heraldického klubu ČNS/	77
-mfawb- : Poznámka k Velké pardubické steeple-chase	78
ACWR: Poznámka o znaku Thunů-Hohensteinů	80
Karel Liška: Výročí našich měst	
Miletín	86
Opava	87
Volyně	88
Přerov nad Labem	88
Rabí	89
Lochovice	90
Nehvizdy	90
Mladá Boleslav	91
Pavel R. Pokorný: Heraldika versus restaurátoři	93
-PRP- : O palatinátu Karlovy university	99
Obsah Erbovních sešitů	100

K r e s b y :

Julie Bubnová	1, 45, 47, 50, 52, 72, 79
Zdirad Čech	obálka, 2-15, 24, 26-31, 33 35, 54, 60, 71, 75, 81-85, 96
Archiv Heraldického klubu ČNS a *	40-43
Karel Liška	87-91, 94-96
Ivan Štafl	56, 58, 63, 65
Břetislav Štorm	70
Zdeněk M. Zenger	17, 19

Heraldická ročenka na rok 1974

Vydal Heraldický klub České numismatické společnosti pro své členy /Praha 4 - Podolí, levá ul. 11/
Tištěno jako rukopis, vydáno pro vlastní potřebu.

Redakční rada Dr Milan Buben, Dr Pavel R. Pokorný, Dr Zdeněk M. Zenger.
Za věcnou správnost obsahu odpovídají autoři.

Náklad 350 výtisků
Praha, prosinec 1974